

Forest Stewardship Council®

Privremena nacionalna norma Hrvatske

FSC-STD-HRV-01-2020 CRO

Izvor fotografija

S lijeva na desno:

Fotografija 1: ©Milan Reska

Fotografija 2: ©Arturo Escobar

Fotografija 3: ©Arturo Escobar

NAPOMENA O OVOJ INAČICI NA HRVATSKOM JEZIKU:

Ovo je prijevod na hrvatski jezik službene inačice (na engleskom jeziku) Privremene nacionalne norme Hrvatske Vijeća za nadzor šuma o certifikaciji šuma u Hrvatskoj. Inačica na engleskom jeziku dostupna je na ic.fsc.org. U slučaju sukoba ili nedosljednosti između odobrene inačice na engleskom jeziku i ove inačice na hrvatskom jeziku, mjerodavna je inačica na engleskom jeziku.

Naslov	Privremena nacionalna norma Hrvatske
Referentni kod dokumenta	FSC-STD-HRV-01-2020 CRO
Status	Odobreni
Područje primjene	Prirodne šume <i>(više pojedinosti pogledajte odjeljak "B. Područje primjene" ove norme)</i>
Datum odobrenja	10. studenog 2020.
Tijelo koje izdaje odobrenje	Upravljačka skupina za politiku (USP)
Datum objave	8. prosinca 2020.
Datum stupanja na snagu	1 travnja 2021.
Prijelazno razdoblje¹	12 mjeseci od datuma stupanja na snagu
Rok valjanosti	Dok se norma ne revidira, zamijeni ili povuče
Normu je izradio	Soil Association Certification Limited Spear House, 51 Victoria Street, Bristol, BS16AD, Ujedinjena Kraljevina
Kontakt i vlasnik dokumenta	FSC International Center - Jedinica za performanse i norme - Adenauerallee 134 53113 Bonn, Njemačka +49-(0)228-36766-0 +49-(0)228-36766-30 psu@fsc.org
<p>© 2020 Forest Stewardship Council, A.C. Sva prava pridržana. FSC®F000100</p> <p>Nijedan dio ove norme obuhvaćen autorskim pravom izdavača ne smije se reproducirati niti kopirati u bilo kojem obliku ili na bilo koji način (grafički, elektronički ili mehanički, uključujući sustave fotokopiranja, snimanja ili pronalaženja podataka) bez pisanog odobrenja izdavača.</p> <p>Forest Stewardship Council® (FSC) (Vijeće za nadzor šuma) je neovisna, neprofitna, nevladina organizacija osnovana kako bi podržala ekološki primjereno, društveno korisno i ekonomski održivo gospodarenje svjetskim šumama.</p> <p>Vizija FSC-a je da istinska vrijednost šuma bude prepoznata i potpuno uključena u društvo diljem svijeta. FSC je vodeći katalizator i definirajuća snaga za bolje gospodarenje šumama i transformaciju tržišta, pomičući globalni trend u šumarstvu prema održivoj upotrebi, očuvanju, obnovi i poštovanju za sve.</p>	

¹ Prijelazno razdoblje je vremenski okvir paralelnog uvođenja nove inačice i postupnog ukidanja stare inačice norme. Šest (6) mjeseci nakon završetka prijelaznog razdoblja, certifikati izdani uz staru inačicu smatraju se nevaljanima.

Sadržaj

A Cilj	4
B Područje primjene	4
C Napomena o upotrebi pokazatelja, priloga i verifikatora	4
D Reference	6
E Načela, kriteriji i pokazatelji	7
NAČELO 1.: USKLAĐENOST SA ZAKONIMA	7
NAČELO 2.: PRAVA RADNIKA* I UVJETI ZAPOŠLJAVANJA	12
NAČELO 3.: PRAVA STAROSJEDIOCA* – Nije primjenjivo u Hrvatskoj	19
NAČELO 4.: ODNOSI SA ZAJEDNICOM	23
NAČELO 5.: KORISTI OD ŠUME*	29
NAČELO 6.: OKOLIŠNE VRIJEDNOSTI* I UTJECAJI	33
NAČELO 7.: PLANIRANJE GOSPODARENJA	41
NAČELO 8.: PRAĆENJE I PROCJENA	46
NAČELO 9.: VISOKE ZAŠTITNE VRIJEDNOSTI*	49
NAČELO 10.: PROVEDBA AKTIVNOSTI GOSPODARENJA	52
PRILOG A.: Minimalni popis <i>primjenjivih zakona*</i> , propisa i nacionalno <i>ratificiranih*</i> međunarodnih ugovora, konvencija i sporazuma (<i>Načelo* 1.</i>)	60
Prilog B.: Zahtjevi za obuku <i>radnika*</i> (<i>Načelo* 2.</i>)	66
Prilog C.: Konceptualni dijagram <i>Mreže*područja zaštite</i> (<i>Načelo* 6.</i>)	67
Prilog D.: Elementi <i>plana* gospodarenja</i> (<i>Načelo* 7.</i>)	68
Prilog E.: Konceptualni okvir za planiranje i praćenje (<i>Načelo* 7.</i>)	70
Prilog F.: Zahtjevi za praćenje (<i>Načelo* 8.</i>)	72
Prilog G.: Okvir za VZV-ove (<i>Načelo* 9.</i>)	74
Prilog H.: Pojmovnik izraza	102

A Cilj

*Cilj** je ove norme osigurati paket zahtjeva kako bi:

1. *Organizacija** provela odgovorno gospodarenje šumama u svojoj *gospodarskoj jedinici** i dokazala usklađenost.
2. Certifikacijska tijela (CT-ovi) koja akreditira FSC utvrdit će usklađenost s ovom normom kao osnovom za dodjelu ili održavanje certificiranja gospodarenja šumama.

B Područje primjene

Ova se norma mora primjenjivati u području primjene u nastavku:

Zemljopisno područje	Hrvatska
Vrste šuma	Prirodne šume
Vrste vlasništva	Sve vrste vlasništva, uključujući javno, privatno i druga vlasništva
Kategorije ljestvice gospodarenja (prema odjeljku 6. FSC-STD-60-002)	Sve kategorije gospodarskih jedinica, uključujući šume male površine i niskog intenziteta gospodarenja (ŠMPNIG) <i>(Pogledajte odjeljak C. za primjenjive kriterije prihvatljivosti za ŠMPNIG za ovu normu)</i>
Šumski proizvodi (prema FSC-STD-40-004a)	Posječeno drvo Nedrvni šumski proizvodi (NDŠP-ovi): Gljive, žir, sadnice, divljač

C Napomena o upotrebi pokazatelja, priloga i verifikatora

Elementi u nastavku ove norme su normativni:

Područje primjene, datum stupanja na snagu i rok valjanosti, pojmovnik izraza, *načela**, *kriteriji** i *pokazatelji**, direktive, tablice i prilozi.

Napomena: normativni elementi koji su zasivljeni ne primjenjuju se u zemlji, no obuhvaćeni su normom u svrhu transparentnosti.

Elementi u nastavku ove norme služe samo kao smjernica i nisu normativni:

Verifikatori, napomene (*ako postoje*).

Od organizacija koje gospodare *gospodarskim jedinicama** koje su kvalificirane kao ŠMPNIG očekuje se da djeluju u skladu sa svim *pokazateljima** osim onih označenih kao "Nije primjenjivo na ŠMPNIG". Ako postoji *pokazatelj** koji se primjenjuje na ŠMPNIG, *Organizacija** se mora pozvati na taj određeni *pokazatelj** koji se primjenjuje na ŠMPNIG (označen npr. kao "ŠMPNIG 3.5.1.").

Kriteriji prihvatljivosti za ŠMPNIG	Nacionalni prag
Male gospodarske jedinice*	Do 100 hektara
Gospodarske jedinice* niskog intenziteta*	<p>Stopa sječe je niža od 20 % srednjeg godišnjeg povećanja (SGP) na ukupnoj proizvodnoj šumskoj* površini jedinice TE</p> <p>ILI je godišnja sječa na ukupnoj proizvodnoj šumskoj* površini manja od 5.000 kubičnih metara,</p> <p>ILI je prosječna godišnja sječa na ukupnoj proizvodnoj šumi* manja od 5.000 m³ godišnje tijekom roka valjanosti certifikata kao što je potvrđeno u izvješćima o sječi i u nadzornim revizijama.</p>

Usmeni oblici za izražavanje odredaba

[Preuzeto iz *Direktiva Međunarodne organizacije za normizaciju/Međunarodnog elektrotehničkog povjerenstva Dio 2.: Pravila za strukturu i izradu međunarodnih normi*]

“mora”: označava zahtjeve koji se moraju strogo poštivati kako bi se osigurala usklađenost s normom.

“treba”: označava da se između nekoliko mogućnosti preporučuje jedna kao posebno pogodna, bez spominjanja ili isključenja drugih, ili da se određeni način postupanja preferira, ali nije nužno potreban. *Organizacija** može zadovoljiti ove zahtjeve na ekvivalentan način pod uvjetom da je to moguće dokazati i opravdati.

“smije”: označava način postupanja koji je dopušten unutar granica dokumenta.

“može”: upotrebljava se za izjave o mogućnosti i sposobnosti, bilo materijalne, fizičke ili uzročne.

Izrazi za koje se navode definicije u Pojmovniku izraza su u kurzitivu i označeni zvjezdicom*.

Ovaj dokument podliježe ciklusu pregleda i revizije kao što je opisano u *FSC-PRO-60-007 Struktura, sadržaj i izrada privremenih nacionalnih normi*.

D Reference

Referencirani dokumenti u nastavku relevantni su za primjenu ovog dokumenta. Za reference bez broja inačice primjenjuje se posljednje izdanje referenciranog dokumenta (uključujući bilo koje izmjene).

<i>FSC-POL-01-004</i>	<i>Politika za udruženje organizacija s FSC-om</i>
<i>FSC-POL-20-003</i>	<i>Odvajanje područja iz opsega certifikacije</i>
<i>FSC-POL-30-001</i>	<i>FSC-ova politika o pesticidima</i>
<i>FSC-POL-30-401</i>	<i>FSC certifikacija i konvencije Međunarodne organizacije rada</i>
<i>FSC-POL-30-602</i>	<i>FSC-ovo tumačenje GMO-a: genetski modificirani organizmi</i>
<i>FSC-STD-01-001</i>	<i>FSC-ova načela i kriteriji za nadzor šuma</i>
<i>FSC-STD-01-002</i>	<i>FSC-ov pojmovnik izraza</i>
<i>FSC-STD-01-003</i>	<i>Kriteriji prihvatljivosti za ŠMPNIG</i>
<i>FSC-STD-20-007</i>	<i>Procjene u gospodarenju šumama</i>
<i>FSC-STD-30-005</i>	<i>Norma FSC-a za grupne subjekte u skupinama za gospodarenje šumama</i>
<i>FSC-STD-60-002</i>	<i>Struktura i sadržaj nacionalnih normi o nadzoru šuma</i>
<i>FSC-STD-60-004</i>	<i>Međunarodni generički pokazatelji (MGP)</i>
<i>FSC-PRO-01-001</i>	<i>Izrada i revizija normativnih dokumenata FSC-a</i>
<i>FSC-PRO-01-005</i>	<i>Obrada žalbi</i>
<i>FSC-PRO-01-008</i>	<i>Obrada prigovora u programu FSC certifikacije</i>
<i>FSC-PRO-01-009</i>	<i>Politika obrade prigovora udruga u programu FSC certifikacije</i>
<i>FSC-PRO-30-006</i>	<i>Postupak ekosustavnih usluga: alati za dokazivanje utjecaja i tržišni alati</i>
<i>FSC-PRO-60-007</i>	<i>Struktura, sadržaj i izrada privremenih nacionalnih normi</i>
<i>FSC-DIR-20-007</i>	<i>Direktiva FSC-a o procjenama u gospodarenju šumama FSC-a</i>
<i>FSC-GUI-30-003</i>	<i>Smjernice FSC-a za provedbu prava na slobodni, prethodni i informirani pristanak</i>
<i>FSC-GUI-60-002</i>	<i>Smjernice za tvorce normi za rješavanje rizika od neprihvatljivih aktivnosti s obzirom na stupanj i intenzitet</i>
<i>FSC-GUI-60-005</i>	<i>Promicanje ravnopravnosti spolova u nacionalnim normama o nadzoru šuma</i>
<i>FSC-GUI-60-009</i>	<i>Smjernice za skupine za izradu normi: izrada nacionalnih okvira za visoke zaštitne vrijednosti</i>
<i>FSC-GUI-60-009a</i>	<i>Predložak za nacionalne okvire za visoke zaštitne vrijednosti</i>

E Načela, kriteriji i pokazatelji

NAČELO 1.: USKLAĐENOST SA ZAKONIMA

Organizacija* mora* poštivati sve primjenjive zakone*, propise i nacionalno ratificirane* međunarodne ugovore, konvencije i sporazume. (P1 P&C V4)

1.1 Organizacija* mora* biti pravno definirani subjekt s jasnom, dokumentiranom i nespornom pravnom registracijom*, uz pisano odobrenje pravno nadležnog* tijela za obavljanje određenih aktivnosti. (novi)

1.1.1 *Pravna registracija** za provođenje svih aktivnosti u opsegu certifikata je dokumentirana i nesporna.

1.1.2 *Pravnu registraciju** dodjeljuje *pravno nadležno** tijelo u skladu sa zakonom propisanim postupcima.

1.2 Organizacija* mora* dokazati da je pravni* status gospodarske jedinice*, uključujući prava zakupa* i korištenja* i njezine granice, jasno definiran. (C2.1 P&C V4)

1.2.1 *Zakoniti* zakup** za gospodarenje resursima i za njihovu upotrebu u opsegu certifikata je dokumentiran.

Verifikatori: Ugovori, karte

NDŠP 1.2.1.1 *Zakoniti* zakup** za gospodarenje, sječu i preradu nedrvnih šumskih proizvoda* i za lov vrsta divljači u opsegu certifikata je dokumentiran.

Verifikatori: Ugovori, licenca, karte

NDŠP 1.2.1.2 *Zakoniti* zakup** ne podliježe sporu*.

Verifikatori: Evidencija o prigovorima, razgovori s osobom odgovornom za rješavanje *sporova** u poduzeću, razgovori s *dionicima**

1.2.2 *Zakoniti* zakup** dodjeljuje *pravno nadležno** tijelo u skladu sa zakonom propisanim postupcima.

Verifikatori: Sporazumi o zakonitom* zakupu*, licenca, karte

1.2.3 Granice svih *gospodarskih jedinica** u opsegu certifikata jasno su označene ili dokumentirane i jasno prikazane na kartama.

Verifikatori: Ugovori, *zakoniti* zakup**, dokumenti/karte s opisom granica; akti

1.3 Organizacija* mora* imati zakonska* prava za provođenje aktivnosti u gospodarskoj jedinici*, u skladu s pravnim* statusom Organizacije* i gospodarske jedinice* i mora* poštivati povezane zakonske* obveze iz primjenjivih nacionalnih i lokalnih zakona* i propisa te administrativnih zahtjeva. Zakonskim* pravima moraju* biti predviđena sječa proizvoda i/ili opskrba ekosustavnim uslugama* u gospodarskoj jedinici*. Organizacija* mora* platiti zakonom propisane naknade koje su povezane s tim pravima i obvezama. (C1.1, 1.2, 1.3 P&C V4)

1.3.1 Sve aktivnosti poduzete u *gospodarskoj jedinici** provode se u skladu s:

1) *Primjenjivim zakonima** i propisima te administrativnim zahtjevima,

- 2) Zakonskim* i običajnim pravima*; te
- 3) Obvezujućim *kodeksima prakse**.

Verifikatori: akti, ugovori, popis *primjenjivih zakona**

NDŠP 1.3.1 Sve aktivnosti uključujući sječu i preradu *ne drvnih šumskih proizvoda** poduzete u *gospodarskoj jedinici** provode se u skladu s:

- 1) *Primjenjivim zakonima** i propisima te administrativnim zahtjevima,
- 2) Zakonskim* i običajnim pravima*; te
- 3) Obvezujućim *kodeksima prakse**.
- 4) Popis vrsta divljači, razdoblja i uvjeti lova kao što je opisano u Zakonu o lovstvu (DL NN 99/18).

Verifikatori: licenca, karte

1.3.2 Plaćanje svih primjenjivih zakonom propisanih naknada u vezi s gospodarenjem *šumama** obavlja se *pravovremeno**.

Verifikatori: Potvrde o primitku, računi, razgovori s *dionicima**

1.3.3 Aktivnosti predviđene *planom gospodarenja** osmišljene su u skladu sa svim *primjenjivim zakonima**.

Verifikatori: Planski dokumenti

1.4 **Organizacija* mora* izraditi i provoditi mjere i/ili mora* surađivati s regulatornim agencijama kako bi se sustavno zaštitila gospodarska jedinica* od neovlaštene ili nezakonite upotrebe resursa, naseljavanja i drugih nezakonitih aktivnosti. (C1.5 P&C V4)**

1.4.1 Provode se mjere kako bi se osigurala *zaštita** od neovlaštene ili nezakonite sječe, lova, ribolova, stupačarenja, sakupljanja, naseljavanja i drugih neovlaštenih aktivnosti.

Verifikatori: Terenska promatranja, objašnjenje upravitelja o aktivnostima *zaštite*/prevencije* npr. znakovi, vrata, patrole itd.

Primjerci prijava problematičnih aktivnosti tijelima

Granice su poznate upravitelju i *lokalnim zajednicama** i lako se utvrđuju na terenu.

Granice su označene u područjima u kojima postoji visoki *rizik** od neovlaštenih aktivnosti.

1.4.2 Ako je *zaštita* zakonska** odgovornost regulatornih tijela, uspostavlja se sustav suradnje s tim regulatornim tijelima kako bi se utvrdile, prijavile, suzbile i obeshrabrile neovlaštene ili nezakonite aktivnosti.

Verifikatori: Razgovori s osobljem i *dionicima**. Objašnjenje upravitelja o aktivnostima *zaštite*/prevencije* npr. znakovi, vrata, patrole itd.

1.4.3 Ako se otkriju nezakonite ili neovlaštene aktivnosti, poduzimaju se mjere za njihovo rješavanje.

Verifikatori: Evidencije o osoblju i evidencije o nezakonitim aktivnostima, primjerci prijava problematičnih aktivnosti tijelima, terenska promatranja.

1.5 Organizacija* mora* poštivati primjenjive nacionalne zakone*, lokalne zakone*, ratificirane* međunarodne konvencije i obvezujuće kodekse prakse* koji se odnose na prijevoz i trgovinu šumskim proizvodima u gospodarskoj jedinici* i iz nje, i/ili do mjesta prve prodaje. (C1.3 P&C V4)

1.5.1 Potrebno je osigurati dokaze o poštivanju *primjenjivih nacionalnih zakona**, *lokalnih zakona**, *ratificiranih** međunarodnih konvencija i *obvezujućih kodeksa prakse** koji se odnose na prijevoz i trgovinu *šumskim** proizvodima do mjesta prve prodaje.

Verifikatori: Operativna dokumentacija, potrebne licence, popis svih obvezujućih međunarodnih sporazuma koje je Republika Hrvatska potpisala

NDŠP 1.5.1 Potrebno je osigurati dokaze o poštivanju *primjenjivih nacionalnih zakona**, *lokalnih zakona**, *ratificiranih** međunarodnih konvencija i *obvezujućih kodeksa prakse** koji se odnose na prijevoz i trgovinu NDŠP-om* do mjesta prve prodaje.

Verifikatori: Operativna dokumentacija, potrebne licence, popis svih obvezujućih međunarodnih sporazuma koje je Republika Hrvatska potpisala

1.5.2 Potrebno je osigurati dokaze o poštivanju odredaba Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (CITES), uključujući posjedovanjem certifikata za sječu i trgovinu bilo kojom od CITES vrsta.

Verifikatori: Razgovori sa šumskim upraviteljima, operativna dokumentacija, potrebne licence, popis svih obvezujućih međunarodnih sporazuma koje je Republika Hrvatska potpisala

NDŠP 1.5.2 Potrebno je osigurati dokaze o poštivanju odredaba Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka, uključujući posjedovanjem certifikata za sječu i trgovanjem bilo kojom od vrsta NDŠP-a*.

Verifikatori: Razgovori sa šumskim upraviteljima, operativna dokumentacija, potrebne licence, popis svih obvezujućih međunarodnih sporazuma koje je Republika Hrvatska potpisala

1.6 Organizacija* mora* utvrditi, spriječiti i rješavati sporove* koji se odnose na problematiku zakonskih propisa ili običajnog prava*, koji se mogu riješiti izvan suda pravovremeno* uključivanjem* zahvaćenih dionika*. (C2.3 P&C V4)

1.6.1 Postoji javno dostupan* postupak za rješavanje sporova*; uspostavljen kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* zahvaćenih dionika*.

Verifikatori: Dokumentirani postupci. Razgovori sa šumskim upraviteljima i savjetovanje s predstavnicima *lokalnih zajednica**.

1.6.2 Na sporove* koji se odnose na probleme iz *primjenjivih zakona** ili *običajnog prava** koji se mogu riješiti izvan suda, mora biti odgovoreno *pravovremeno**, na način da budu riješeni ili da su u postupku rješavanja *spora**.

Verifikatori: Dokumentirane evidencije o rješavanju *sporova**

1.6.3 Vode se ažurirane evidencije o rješavanju *sporova** koji se odnose na probleme iz *primjenjivih zakona** ili *običajnog prava**, uključujući:

- 1) Korake poduzete za rješavanje *sporova**;
- 2) Rezultate svih postupaka za rješavanje *sporova**; te
- 3) Neriješene *sporove**, razloge zašto nisu riješeni te načine njihovog rješavanja.

Verifikatori: Dokumentirane evidencije o rješavanju *sporova**

1.6.4 Aktivnosti se obustavljaju u područjima u kojima postoje *sporovi**:

- 1) Većih razmjera*; ili
- 2) Značajnog trajanja*; ili
- 3) Koji uključuju *značajan** broj interesa.

Verifikatori: Evidencije, dokumentirane evidencije o rješavanju *sporova**, nalozi o obustavljanju aktivnosti u područjima u kojima postoje *sporovi*.

1.7 Organizacija* mora* javno objaviti izjavu kojom se obvezuje da neće ponuditi niti primiti mito u novcu ili bilo kojem drugom obliku korupcije te mora* poštivati antikorupcijsko zakonodavstvo gdje postoji. U nedostatku antikorupcijskog zakonodavstva, Organizacija* mora* provoditi druge antikorupcijske mjere, razmjerno stupnju* i intenzitetu* aktivnosti gospodarenja i riziku* od korupcije. (novi)

1.7.1 Provodi se politika koja uključuje obvezu da se neće ponuditi niti primiti mito u bilo kojem obliku.

Verifikatori: dostupnost te politike, razgovori s *dionicima**

ŠMPNIG 1.7.1 Pisana ili usmena izjava da se neće davati niti primiti mito (novac) niti sudjelovati u drugim oblicima korupcije priopćena je susjedima i kupcima.

Verifikatori: dostupnost te politike, razgovori s *dionicima**

1.7.2 Politika zadovoljava ili premašuje odgovarajuće zakonodavstvo.

Verifikatori: provjera politike, razgovori s *dionicima**

1.7.3 Politika je *javno dostupna** besplatno.

Verifikatori: Provjera besplatnog javnog pristupa politici

1.7.4 Nema mita, prisile niti drugih oblika korupcije.

Verifikatori: provjera optužbi/donesenih sudskih odluka, razgovori s *dionicima**

1.7.5 Korektivne mjere provode se u slučaju pojave korupcije.

Verifikatori: provjera optužbi/donesenih sudskih odluka, poduzete mjere, razgovori s *dionicima**

1.8 Organizacija* mora* dokazati dugoročnu* predanost poštivanju Načela* i Kriterija* FSC-a u gospodarskoj jedinici* te odgovarajućih politika i normi FSC-a. Izjava o ovoj predanosti mora* biti sadržana u javno dostupnom* dokumentu koji je dostupan besplatno. (C1.6 P&C V4)

1.8.1 Politika u pisanom obliku, koju je potvrdilo tijelo ovlašteno za provođenje politike, uključuje *dugoročnu** predanost provođenju praksi gospodarenja *šumama** u skladu s *Načelima** i *Kriterijima** FSC-a te odgovarajućim politikama i normama.

Verifikatori: Provjera pisane politike s odgovarajućom izjavom

1.8.2 Politika je *javno dostupna** besplatno.

Verifikatori: Pisana politika s odgovarajućom izjavom dostupna je besplatno

NAČELO 2.: PRAVA RADNIKA* I UVJETI ZAPOŠLJAVANJA

Organizacija* mora* održati ili poboljšati socijalnu i ekonomsku dobrobit radnika*. (novi)

2.1 Organizacija* mora* podržavati* načela i prava pri radu na način kako je opisano u Izjavi Međunarodne organizacije rada o temeljnim načelima i pravima pri radu (1998.) na temelju osam ključnih konvencija o radu Međunarodne organizacije rada. (C4.3 P&C4)

2.1.1 Organizacija ne upotrebljava dječji rad.

2.1.1.1 Organizacija* ne smije* zapošljavati radnike* mlađe od 15 godina, kao što je navedeno u nacionalnom zakonu, lokalnim zakonima* ili propisima.

Verifikatori: Vlastito promatranje, razgovori s osobljem, sindikatima i drugima

2.1.1.2 U državama u kojima se nacionalnim zakonom* ili propisima dopušta zapošljavanje osoba u dobi od 13 do 15 godina pri obavljanju lakog rada*, takvo zapošljavanje ne bi trebalo ometati školovanje niti štetiti njihovom zdravlju ili razvoju. Naime, kada djeca podliježu zakonima o obveznom obrazovanju, moraju* raditi samo izvan školskih sati tijekom uobičajenog dnevnog radnog vremena.

2.1.1.3 Nijedna osoba mlađa od 18 godina ne obavlja opasan* ili težak rad* osim u svrhu obuke u okviru odobrenih nacionalnih zakona* i propisa.

Verifikatori: Vlastito promatranje, razgovori s osobljem, sindikatima i drugima

2.1.1.4 Organizacija* zabranjuje najgore oblike dječjeg rada*.

Verifikatori: Razgovori s predstavnicima radnika* i/ili čelnicima sindikata

2.1.2 Organizacija je ukinula sve oblike prisilnog i obveznog rada.

Verifikatori: Razgovori s predstavnicima radnika* i/ili čelnicima sindikata

2.1.2.1 Radni odnosi su dobrovoljni i temelje se na obostranom pristanku, bez prijetnje* kaznom.

Verifikatori: Razgovori s predstavnicima radnika* i/ili čelnicima sindikata

2.1.2.2 Nema dokaza o nijednoj praksi koja ukazuje na prisilni ili obvezni rad, što uključuje, ali nije ograničeno na sljedeće:

- 1) Fizičko i seksualno nasilje
- 2) Dužničko ropstvo
- 3) Uskraćivanje plaća/uključujući plaćanje naknada za zapošljavanje i/ili plaćanje pologa za početak radnog odnosa
- 4) Ograničenje mobilnosti/kretanja

5) Zadržavanje putovnice i osobnih identifikacijskih isprava

6) *Prijetnje** denuncijacijom vlastima.

Verifikatori: Sporazumi o *kolektivnom pregovaranju**, razgovori s predstavnicima *radnika** i/ili čelnicima sindikata

2.1.3 Organizacija osigurava da ne postoji diskriminacija* pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja.

2.1.3.1 *Prakse zapošljavanja i obavljanja zanimanja** su nediskriminirajuće.

Verifikatori: Razgovori s predstavnicima *radnika** i/ili čelnicima sindikata

2.1.4 *Organizacija** poštuje slobodu udruživanja i pravo na *kolektivno pregovaranje**.

2.1.4.1 *Radnici** mogu osnivati *radničke organizacije* ili im se pridružiti po vlastitom izboru.

Verifikatori: Razgovori s predstavnicima *radnika** i/ili čelnicima sindikata

2.1.4.2 *Organizacija* poštuje prava *radnika** da se uključe u zakonite aktivnosti vezane uz osnivanje *radničke* organizacije*, pridruživanje ili pomaganje istoj ili da se suzdrže od toga; te ne diskriminira niti kažnjava *radnike** pri ostvarivanju tih prava.

Verifikatori: Sporazumi o *kolektivnom pregovaranju**, razgovori s predstavnicima *radnika** i/ili čelnicima sindikata

2.1.4.3 *Organizacija** pregovara sa zakonito osnovanim *radničkim* organizacijama* i/ili propisno izabranim predstavnicima u *dobroj vjeri** i uz najbolje napore kako bi se postigao sporazum o *kolektivnom pregovaranju**.

Verifikatori: Sporazumi o *kolektivnom pregovaranju**, razgovori s predstavnicima *radnika** i/ili čelnicima sindikata

2.1.4.4 Sporazumi o *kolektivnom pregovaranju** provode se ako postoje.

Verifikatori: Sporazumi o *kolektivnom pregovaranju**, zapisnici s glavne skupštine, razgovori s predstavnicima *radnika** i/ili čelnicima sindikata

2.2 ***Organizacija* mora* promicati ravnopravnost spolova** u postupcima zapošljavanja, u mogućnostima obuke, pri sklapanju ugovora, u postupcima *uključenosti** i aktivnostima gospodarenja. (novi)**

2.2.1 Primjenjuju se sustavi kojima se promiče *ravnopravnost spolova** i sprječava spolna *diskriminacija** u postupcima zapošljavanja, u mogućnostima obuke, pri sklapanju ugovora, u postupcima *uključenosti** i aktivnostima gospodarenja.

Verifikatori: interni pravilnici, pravilnici o plaćama; opisi poslova; evidencije o obuci; oglasi za slobodna radna mjesta, razgovori s predstavnicima *radnika** i/ili čelnicima sindikata

2.2.2 Mogućnosti zapošljavanja otvorene su za žene i muškarce pod istim uvjetima, a žene se potiču na aktivno sudjelovanje na svim razinama zapošljavanja.

Verifikatori: oglasi za slobodna radna mjesta, opisi poslova, razgovori s predstavnicima *radnika** i/ili čelnicima sindikata

2.2.3 Poslovi koje tradicionalno obavljaju žene (rasadnici, *uzgajanje šuma**, sječa *nedravnih šumskih proizvoda**, vaganje, pakiranje itd.) uključeni su u programe obuke i programe za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu, na isti način kao i poslovi koje tradicionalno obavljaju muškarci.

Verifikatori: evidencije o obuci, razgovori s *radnicima**

2.2.4 Žene i muškarci su isto plaćeni za obavljanje istog posla.

Verifikatori: dokumentacija o isplaćenim plaćama; ugovori; opisi poslova, razgovori s *radnicima**

2.2.5 Ženama se plaće isplaćuju izravno i na obostrano dogovoreni način (npr. izravnom bankovnom doznakom, izravnim plaćanjem školarine itd.) kako bi se osiguralo da sigurno dobiju i zadrže svoje plaće.

Verifikatori: dokumentacija o isplaćenim plaćama, razgovori s *radnicima**

2.2.6 Rodiljni dopust ne smije biti kraći od šest tjedana nakon rođenja djeteta.

Verifikatori: dokumenti kojima se dokazuje da je iskorišteno pravo na rodiljni dopust, razgovori s *radnicima**

2.2.7 Roditeljski dopust za oca je omogućen bez ikakvih kazni za njegovo korištenje.

Verifikatori: dokumenti kojima se dokazuje da je iskorišteno pravo na rodiljni dopust, razgovori s *radnicima**

2.2.8 Sastanci, sjednice upravnih odbora i forumi na kojima se donose odluke organizirani su na način da su uključeni i žene i muškarci i da se potiče aktivno sudjelovanje oba spola.

Verifikatori: pozivnice za sudjelovanje na sastancima itd., razgovori s *radnicima**

2.2.9 Postoje povjerljivi i učinkoviti mehanizmi za prijavljivanje i otklanjanje slučajeva seksualnog uznemiravanja i *diskriminacije** na temelju spola, bračnog stanja, roditeljstva ili spolnog opredjeljenja.

Verifikatori: dostupnost pisanog dokumenta/internih postupaka; evidencije o prigovorima, razgovori s *radnicima**

2.3 **Organizacija* mora* provoditi zdravstvene i sigurnosne postupke za zaštitu radnika* od sigurnosnih i zdravstvenih opasnosti na radnom mjestu. Ti postupci moraju*, razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku * aktivnosti gospodarenja, zadovoljiti ili premašiti preporuke kodeksa prakse za sigurnost i zdravlje na poslovima u šumarstvu Međunarodne organizacije rada. (C4.2 P&C V4)**

2.3.1 Zdravstveni i sigurnosni postupci izrađeni su i provode se na način da zadovoljavaju ili premašuju kodeks prakse za sigurnost i zdravlje na poslovima u šumarstvu Međunarodne organizacije rada.

Verifikatori: ugovor sa službom/savjetnikom za zaštitu zdravlja na radu ili osigurana vlastita zdravstvena služba, program za procjenu *rizika** na radnim mjestima u *Organizaciji**; zdravstvene i sigurnosne upute; program za provođenje obuke i upute, upute za radna mjesta, periodične, svakodnevne i povremene upute; razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i *šumskim* radnicima**.

ŠMPNIG 2.3.1 Svaki je radnik obaviješten o zdravstvenim i sigurnosnim mjerama koje odgovaraju njegovim aktivnostima i te mjere zadovoljavaju ili premašuju kodeks prakse za sigurnost i zdravlje na poslovima u šumarstvu Međunarodne organizacije rada.

Verifikatori: zdravstvene i sigurnosne upute; program za provođenje obuke i upute, upute za radna mjesta, periodične, svakodnevne i povremene upute; razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i *šumskim* radnicima**.

NDŠP 2.3.1.1 Zdravstveni i sigurnosni postupci izrađeni su i provode se za sve *radnike** uključujući *radnike** koji obavljaju sječu i preradu *nedravnih šumskih proizvoda** i zadovoljavaju ili premašuju kodeks prakse za sigurnost i zdravlje na poslovima u šumarstvu Međunarodne organizacije rada.

NDŠP 2.3.1.2 Za divljač, žir i gljive koji su namijenjeni za upotrebu kao prehrambeni proizvodi:

- 1) postoje dokumentirani postupci kojima se osigurava da se sve bolesti koje se prenose hranom, a od kojih su oboljeli radnici koji obavljaju sakupljanje/sječu, identificiraju i evidentiraju;
- 2) procjenjuje se svaki mogući *rizik** povezan s bolestima koje se prenose hranom; te
- 3) izrađene su smjernice za zdravlje i sigurnost kako bi se ublažio *rizik** pri sječi i preradi NDŠP-ova.

NDŠP 2.3.1.3 Postoje dokumentirani postupci kojima se osigurava da radnici koji obavljaju sakupljanje/sječu NDŠP-a* koji su oboljeli od bolesti koje se prenose hranom ne sudjeluju u aktivnostima sakupljanja tijekom te bolesti.

NDŠP 2.3.1.4 Postoji higijenski postupak kojim se osigurava da je oprema koja se upotrebljava u preradi *NDŠP-ova** čista i bez ostataka prethodno sječenog materijala.

NDŠP 2.3.1.5 Postoji postupak uzimanja uzoraka sječenih *NDŠP-ova** pri preradi te njihovog evidentiranja i skladištenja.

NDŠP 2.3.1.6 Tijekom pogonskog/“*par-force*“ lova, javni putovi i sporedne ceste koje prelaze preko lovišta su označeni.

Verifikatori: ugovor sa službom/savjetnikom za zaštitu zdravlja na radu ili osigurana vlastita zdravstvena služba, program za procjenu *rizika** na radnim mjestima u *Organizaciji**; zdravstvene i sigurnosne upute; program za provođenje obuke i upute, upute za radna mjesta, periodične, svakodnevne i povremene upute; razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i *šumskim* radnicima**.

2.3.2 *Radnici** posjeduju osobnu zaštitnu opremu koja odgovara zadacima koji su im dodijeljeni.

Verifikatori: zapisnici koji potvrđuju da se osigurava i upotrebljava odjeća, oprema itd.; razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i *šumskim* radnicima**; vlastito promatranje tijekom terenskih obilazaka

NDŠP 2.3.2 *Radnici**, uključujući *radnike** koji obavljaju sječu i preradu *nedravnih šumskih proizvoda**; posjeduju osobnu zaštitnu opremu koja odgovara zadacima koji su im dodijeljeni.

Verifikatori: zapisnici koji potvrđuju da su odjeća, oprema itd. osigurane, razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i *šumskim* radnicima**. Vlastito promatranje tijekom terenskih obilazaka

2.3.3 Provodi se upotreba osobne zaštitne opreme.

Verifikatori: Nalozi, opisi poslova, upute, razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i *šumskim* radnicima**. Vlastito promatranje tijekom terenskih obilazaka

2.3.4 Vode se evidencije o zdravstvenim i sigurnosnim postupcima uključujući stope nezgoda na radu i izgubljeno vrijeme zbog nezgoda na radu.

Verifikatori: programi obuke o zdravlju i sigurnosti itd.; dokaz o periodično provedenim uputama i obuci o zdravlju i sigurnosti. Razgovori s *radnicima**

ŠMPNIG 2.3.4 Primjena zdravstvenih i sigurnosnih mjera od strane *radnika** je provjerena i poznata.

Verifikatori: opisi poslova, upute, razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i *šumskim* radnicima**. Vlastito promatranje tijekom terenskih obilazaka

2.3.5 Učestalost i ozbiljnost nezgoda na radu su dosljedno niske u odnosu na prosječne podatke o nezgodama na radu u nacionalnom sektoru *šumarstva**.

Verifikatori: registar/evidencije o nezgodama na radu; *javno dostupni** statistički podaci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo – Odjel za zdravlje na radu, razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i *šumskim* radnicima**.

ŠMPNIG 2.3.5 Razina nezgoda je niska u odnosu na nacionalne prosječne podatke u sektoru *šumarstva**.

Verifikatori: *javno dostupni** statistički podaci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo – Odjel za zdravlje na radu, razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i *šumskim* radnicima**.

2.3.6 Zdravstveni i sigurnosni postupci se preispituju i revidiraju po potrebi, nakon većih incidenata ili nezgoda.

Verifikatori: dokumenti kojima se dokazuje da su zdravstveni i sigurnosni postupci ažurirani; zapisnici o sveobuhvatnom pregledu politika i praksi.

2.4 Organizacija* mora* isplaćivati plaće koje zadovoljavaju ili premašuju minimalne norme u sektoru šumarstva* ili druge priznate sporazume o visini plaća u sektoru šumarstva* ili zajamčene plaće*, ako su plaće više od zakonom* propisanih minimalnih plaća. Ako ne postoji ništa od gore navedenog, Organizacija* mora* uključivanjem* radnika* uspostaviti mehanizme za određivanje zajamčenih plaća*. (novi)

2.4.1 Plaće koje isplaćuje Organizacija* u svim okolnostima zadovoljavaju ili premašuju zakonom* propisane minimalne plaće.

Verifikatori: platni spisak Organizacije* ili njezinih podizvođača; pozivanje na razine plaća Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i šumskim* radnicima*.

2.4.2 Isplaćene plaće zadovoljavaju ili premašuju:

- 1) Minimalne norme u sektoru šumarstva*; ili
- 2) Druge priznate sporazume o plaćama u sektoru šumarstva*; ili
- 3) Zajamčene plaće* koje su više od zakonom* propisanih minimalnih plaća.

Verifikatori: platni spisak Organizacije* ili njezinih podizvođača; pozivanje na razine plaća Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i šumskim* radnicima*, kolektivni sporazumi

2.4.3 Ako ne postoje razine minimalnih plaća, plaće se utvrđuju kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* radnika* i/ili putem službenih i neslužbenih radničkih organizacija*.

Verifikatori: Razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i šumskim* radnicima*, kolektivni sporazumi

2.4.4 Nadnice, plaće i ugovori isplaćuju se pravovremeno.

Verifikatori: ugovori, platni spisak Organizacije* ili njezinih podizvođača, razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i šumskim* radnicima*

2.5 Organizacija* mora* dokazati da su radnici* prošli odgovarajuću obuku za posao koji obavljaju i da su pod nadzorom u cilju sigurne i učinkovite provedbe plana gospodarenja* i svih aktivnosti gospodarenja. (C7.3 P&C V4)

2.5.1 Radnici* su prošli odgovarajuću obuku u skladu s Prilogom B. i pod nadzorom su kako bi sigurno i učinkovito doprinijeli provedbi plana gospodarenja* i svih aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori: provjera je li program obuke dostupan te uključuje li sve elemente, evidencije o obuci, razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i šumskim radnicima* te podizvođačima

NDŠP 2.5.1.1 Radnici*, uključujući radnike* koji obavljaju sječu i preradu nedrvnih šumskih proizvoda*, prošli su odgovarajuću obuku i pod nadzorom su kako bi sigurno i učinkovito doprinijeli provedbi plana gospodarenja* i svih aktivnosti gospodarenja.

NDŠP 2.5.1.2 Postoji registar cjelokupnog osoblja uključenog u aktivnosti sakupljanja/sječe NDŠP-ova*.

NDŠP 2.5.1.3 Rukovoditelj aktivnosti sječe:

- 1) imenovan je i poznaje predmetno područje sakupljanja;

- 2) osigurava suradnju i koordinaciju s bilo kojim drugim aktivnostima sakupljanja/sječe/lova u predmetnom području;
- 3) surađuje i radi u dogovoru s *lokalnim zajednicama** / proizvođačkim skupinama.

NDŠP 2.5.1.4 *Radnici** koji obavljaju sječu i preradu *NDŠP**-ova ili njihovi predstavnici (npr. predstavnik zajednice, šef itd.), imaju potpisan ugovor uključujući sporazum o tome što se sječe i kako se to treba provesti.

Verifikatori: evidencije o obuci, razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i *šumskim radnicima** te podizvođačima

2.5.2 Vodi se ažurirana evidencija o obuci svih relevantnih *radnika**.

Verifikatori: evidencije o obuci (diplome, potvrde), razgovori s rukovoditeljima, zaposlenicima i *šumskim radnicima** te podizvođačima

2.6 **Organizacija* mora* uključivanjem* radnika* posjedovati mehanizme za rješavanje pritužbi i utvrđivanje pravedne naknade* radnicima u slučaju gubitka ili oštećenja imovine, profesionalnih oboljenja* ili ozljeda na radu* koje su zadobili dok su radili za Organizaciju*. (novi)**

2.6.1 Postoji postupak za rješavanje *sporova** i uspostavljen je *kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* radnika**.

Verifikatori: dokumenti kojima se dokazuje uključivanje *radnika** u uspostavljanje mehanizma, razgovori s *radnicima**

2.6.2 Pritužbe *radnika** su utvrđene i pristupa im se na način da su ili riješene ili u postupku rješavanja *spora**.

Verifikatori: prigovori, evidencije o rješavanju *sporova**, razgovori s *radnicima*

2.6.3 Postoje ažurirani evidencije o pritužbama *radnika** koji se odnose na gubitak ili oštećenje imovine *radnika**, *profesionalna oboljenja** ili ozljede uključujući:

- 1) Korake poduzete za rješavanje pritužbi;
- 2) Rezultate svih postupaka za rješavanje *sporova** uključujući *pravednu naknadu**; te
- 3) Neriješene *sporove**, razloge zašto nisu riješeni te načine njihovog rješavanja.

Verifikatori: evidencije, razgovori sa *zahvaćenim dionicima**

2.6.4 Osigurana je *pravedna naknada** za *radnike** koji su na poslu pretrpjeli gubitak ili oštećenje imovine te *profesionalno oboljenje** ili *ozljede**.

Verifikatori: dokumenti kojima se potvrđuje isplaćena naknada, razgovori sa *zahvaćenim dionicima**

NAČELO 3.: PRAVA STAROSJEDIOCA* – Nije primjenjivo u Hrvatskoj

Organizacija* mora* utvrditi i podržati* zakonska* i običajna prava* starosjedioaca* u pogledu vlasništva, upotrebe i gospodarenja zemljištem, područjima* i resursima obuhvaćenima aktivnostima gospodarenja. (P3 P&C V4)

Sadašnje stanje stanovništva na razini države proizvod je dugotrajnog povijesnog razvoja koji je imao za posljedicu kohabitaciju glavne etničke skupine, Hrvata 90.418 %, zajedno s drugim etničkim skupinama. Nitko od njih ne može polagati pravo na status starosjedioaca. Nadalje, svi pripadnici svih skupina, bez obzira na nacionalnu pripadnost, prema ustavu i svim zakonima na snazi, imaju jednaka prava. Nepostojanje *starosjedioaca** u Hrvatskoj potvrdili su Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske te Državni zavod za statistiku u telefonskim razgovorima u srpnju 2019. Pogledajte i Element 3: VZV6A i Element 2: VZV5A Priloga G. Okviru za VZV-ove.

Stoga, cjelokupno načelo* nije primjenjivo u zemlji.

3.1 *Organizacija* mora* identificirati starosjedioce* koji postoje u gospodarskoj jedinici* ili one koji su zahvaćeni aktivnostima gospodarenja. Organizacija* mora* zatim, uključivanjem* tih starosjedioaca*, utvrditi njihova prava zakupa*, prava pristupa i upotrebe šumskih* resursa i ekosustavnih usluga*, njihova običajna prava* te zakonska* prava i obveze, koji se primjenjuju u gospodarskoj jedinici*. Organizacija* mora* utvrditi i područja u kojima se ta prava osporavaju. (novi)*

3.1.1 Identificirani su *starosjedioci** koji mogu biti zahvaćeni aktivnostima gospodarenja.

3.1.2 *Kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* starosjedioaca** kao što je utvrđeno u 3.1.1., dokumentira se i/ili mapira sljedeće:

Njihova zakonska* i običajna prava* zakupa*;

Njihov zakonski* i običajni* pristup šumskim* resursima i ekosustavnim uslugama* te prava korištenja* istima,

Njihova zakonska* i običajna prava* i obveze koje se primjenjuju;

Dokaz kojim se potkrepljuju ta prava i obveze;

Područja u kojima se osporavaju prava između starosjedioaca*, vlada i/ili drugih;

Sažetak načina na koji Organizacija* rješava zakonska* i običajna prava* kao i osporena prava; te

Težnje i ciljevi starosjedioaca* koji se odnose na aktivnosti gospodarenja, netaknute šumske krajobrazne* te zavičajne kulturne krajobrazne*.

- 3.2 Organizacija* mora* prepoznati i podržati* zakonska* i običajna prava* starosjedioca* kako bi zadržali nadzor nad aktivnostima gospodarenja unutar ili u okruženju gospodarske jedinice* u mjeri potrebnoj da zaštite svoja prava, resurse te zemljišta i područja*. Delegiranje od strane starosjedioca nadzora nad aktivnostima gospodarenja trećim osobama zahtijeva slobodni, prethodni i informirani pristanak*. (C3.1 i 3.2 P&C V4)**
- 3.2.1 *Kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* starosjedioci* su obaviješteni o tome kada, gdje i kako mogu komentirati i zatražiti izmjenu aktivnosti gospodarenja, u mjeri potrebnoj za zaštitu svojih prava, resursa, zemljišta i područja*.*
- 3.2.2 Organizacija* ne krši zakonska* i običajna prava* starosjedioca*.
- 3.2.3 Ako postoji dokaz kršenja zakonskih* i običajnih prava* starosjedioca* koja se odnose na aktivnosti gospodarenja, situacija se ispravlja, po potrebi, kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* i/ili postupkom za rješavanje spora* kako je predviđeno Kriterijem* 1.6. ili 4.6.
- 3.2.4 Starosjedioci* daju slobodni, prethodni i informirani pristanak* prije početka aktivnosti gospodarenja koje utječu na njihova utvrđena prava, postupkom koji uključuje:
- Osiguranje da su starosjedioci* upoznati sa svojim pravima i obvezama u pogledu resursa;
- Informiranje starosjedioca* o vrijednosti resursa u gospodarskom, društvenom i ekološkom pogledu;
- Informiranje starosjedioca* o njihovom pravu uskraćivanja ili izmjene pristanka na predložene aktivnosti gospodarenja u mjeri potrebnoj da zaštite svoja prava, resurse, zemljišta i područja*; te
- Informiranje starosjedioca* o sadašnjim i budućm planiranim aktivnostima gospodarenja šumama*.
- 3.2.5 Tamo gdje postupak slobodnog, prethodnog i informiranog pristanka* još nije imao za posljedicu sporazum o SPIP-u, Organizacija* i zahvaćeni starosjedioci* uključeni su u međusobno dogovoreni postupak o SPIP-u koji je u tijeku, u dobroj vjeri* i s kojim je zajednica zadovoljna.
- 3.3 U slučaju delegiranja nadzora nad aktivnostima gospodarenja, obvezujući sporazum* između Organizacije* i starosjedica* mora* biti sklopljen slobodnim, prethodnim i informiranim pristankom*. U sporazumu se mora* navesti njegovo trajanje, odredbe koje se odnose na ponovno pregovaranje, produljenje, raskid, gospodarske uvjete te druge uvjete. Sporazum mora* sadržati odredbu o praćenju od strane starosjedioca pridržavanja uvjeta sporazuma od strane Organizacije* (novi)**
- 3.3.1 Ako je nadzor nad aktivnostima gospodarenja dobiven slobodnim, prethodnim i informiranim pristankom* na temelju kulturološki odgovarajućeg* uključivanja*, obvezujući sporazum* sadrži trajanje, odredbe koje se odnose na ponovno pregovaranje, produljenje, raskid, gospodarske uvjete te druge uvjete.
- 3.3.2 Vodi se evidencija o obvezujućim sporazumima*.

- 3.3.3 *Obvezujući sporazum** sadrži odredbu o praćenju od strane *starosjedioca** pridržavanja uvjeta sporazuma od strane *Organizacije**.
- 3.4 ***Organizacija* mora* prepoznati i podržati* prava, običaje i kulturu starosjedioca* kao što je navedeno u Deklaraciji Ujedinjenih naroda o pravima starosjedioca (2007.) i u Konvenciji 169 Međunarodne organizacije rada (1989.). (C3.2 P&C V4)***
- 3.4.1 *Organizacija** ne krši prava, običaje i kulturu *starosjedioca** kao što je definirano u Deklaraciji Ujedinjenih naroda o pravima starosjedioca i u Konvenciji 169 Međunarodne organizacije rada.
- 3.4.2 U slučaju da postoji dokaz da je *Organizacija** kršila prava, običaje i kulturu *starosjedioca**, kao što je definirano u Deklaraciji Ujedinjenih naroda o pravima starosjedioca i u Konvenciji 169 Međunarodne organizacije rada, situacija je dokumentirana uključujući korake kako bi se *vratila** ova prava, običaji i kultura *starosjedioca**, na zadovoljstvo nositelja prava.
- 3.5 ***Organizacija* mora* uključivanjem* starosjedioca*, utvrditi lokacije koje su od posebnog kulturološkog, ekološkog, gospodarskog, vjerskog ili duhovnog značaja i na koje ti starosjedinci imaju zakonska* ili običajna prava*. Ove lokacije mora* prepoznati Organizacija*, a upravljanje njima i/ili zaštita* moraju* biti dogovoreni uključivanjem* ovih starosjedioca. (C3.3 P&C V4)***
- 3.5.1 Lokacije od posebnog kulturološkog, ekološkog, gospodarskog, vjerskog ili duhovnog značaja i na koje *starosjedinci** imaju *zakonska** ili *običajna prava** utvrđene su *kulturološki odgovarajućim* uključivanjem**.
- 3.5.2 Mjere za zaštitu tih lokacija su dogovorene, dokumentirane i provode se *kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* starosjedioca**. Kada *starosjedinci** utvrde da bi fizička identifikacija lokacija u dokumentaciji ili na kartama mogla ugroziti vrijednost ili *zaštitu** lokacija, tada će se primjenjivati druge mjere.
- 3.5.3 U slučaju novouočenih ili novootkrivenih lokacija od posebnog kulturološkog, ekološkog, gospodarskog, vjerskog ili duhovnog značaja, aktivnosti gospodarenja u blizini lokacija odmah prestaju, dok se ne dogovore zaštitne mjere sa *starosjediocima**, a kako je propisano lokalnim i *nacionalnim zakonima**.
- 3.6 ***Organizacija* mora* podržati* pravo starosjedioca* na zaštitu* i upotrebu njihovog tradicionalnog znanja* i mora* dati naknadu lokalnim zajednicama* za upotrebu tog znanja i njihovog intelektualnog vlasništva*. Obvezujući sporazum* prema Kriteriju* 3.3. mora* biti sklopljen između Organizacije* i starosjedioca za takvu upotrebu slobodnim, prethodnim i informiranim pristankom* prije početka upotrebe i mora* biti u skladu sa zaštitom* prava intelektualnog vlasništva*. (C3.4 P&C V4)***
- 3.6.1 Tradicionalno znanje* i intelektualno vlasništvo* zaštićeni su i upotrebljavaju se samo kada su vlasnici tog tradicionalnog znanja* i intelektualnog vlasništva* dali svoj slobodni, prethodni i informirani pristanak* koji je formaliziran obvezujućim sporazumom*.

- 3.6.2 Starosjedoci* dobivaju naknadu prema obvezujućem sporazumu* postignutim slobodnim, prethodnim i informiranim pristankom* za upotrebu tradicionalnog znanja* i intelektualnog vlasništva*.

NAČELO 4.: ODNOSI SA ZAJEDNICOM

Organizacija* mora* doprinijeti održavanju ili poboljšanju društvenog i gospodarskog blagostanja lokalnih zajednica*. (P4 P&C V4)

4.1 Organizacija* mora* utvrditi lokalne zajednice* koje postoje u gospodarskoj jedinici* kao i one koje utječu na aktivnosti gospodarenja. Organizacija* mora* zatim, uključivanjem* tih lokalnih zajednica*, prepoznati njihova prava zakupa*, prava pristupa i upotrebe šumskih* resursa i ekosustavnih usluga*, njihova običajna prava* i zakonska* prava i obveze, koje se primjenjuju u gospodarskoj jedinici*. (novi)

4.1.1 Utvrđene su *lokalne zajednice** koje postoje u *gospodarskoj jedinici** kao i one na koje utječu aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori: popis lokalnih zajednica*, zahvaćenih i zainteresiranih dionika* (imena i kontakti). Razgovori s predstavnicima lokalnih zajednica*, zahvaćenim i zainteresiranim dionicima*.

4.1.2 *Kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* lokalnih zajednica** utvrđenih u 4.1.1., dokumentira se i/ili mapira sljedeće:

- 1) Njihova zakonska* i običajna prava* zakupa*;
- 2) Njihov zakonski* i običajni* pristup šumskim* resursima i ekosustavnim uslugama* te prava korištenja* istima;
- 3) Njihova zakonska* i običajna* prava* i obveze koje se primjenjuju;
- 4) Dokaz kojim se potkrepljuju ta prava i obveze;
- 5) Područja u kojima se prava osporavaju između *lokalnih zajednica**, vlada i/ili drugih;
- 6) Sažetak načina na koji *Organizacija** rješava zakonska* i običajna prava* kao i osporena prava; te
- 7) Težnje i ciljevi *lokalnih zajednica** koji se odnose na aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori: popis *lokalnih zajednica**, zapisnici sa sastanaka, dokumenti s opisom prava i područja, karte. Razgovori s rukovoditeljima i predstavnicima *lokalnih zajednica**

4.2 Organizacija* mora* prepoznati i podržati* zakonska* i običajna prava* lokalnih zajednica* da zadrže nadzor nad aktivnostima gospodarenja unutar ili u okruženju gospodarske jedinice* u mjeri potrebnoj da zaštite svoja prava, resurse, zemljišta i područja*. Delegiranje nadzora nad gospodarenjem trećim osobama od strane lokalnih zajednica* zahtijeva slobodni, prethodni i informirani pristanak*. (C2.2 P&C V4)

4.2.1 *Kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* lokalne zajednice** su obaviještene o tome kada, gdje i kako mogu komentirati i zatražiti izmjenu aktivnosti gospodarenja u mjeri potrebnoj za zaštitu svojih prava.

Verifikatori: Sporazumi u pisanom obliku, zapisnici sa sastanaka, dokumentirani dokaz o dotičnim informacijama npr. o izradi ili reviziji plana gospodarenja šumama, planiranim *šumskim** aktivnostima itd.; razgovori s predstavnicima *lokalnih zajednica** i *zainteresiranim dionicima**

4.2.2 *Organizacija** ne krši zakonska* i običajna prava* lokalnih zajednica* da zadrže nadzor nad aktivnostima gospodarenja.

Verifikatori: Razgovori s predstavnicima lokalnih zajednica* i zainteresiranim dionicima*

4.2.3 Ako postoji dokaz o kršenju *zakonskih** i *običajnih prava* lokalnih zajednica** koja se odnose na aktivnosti gospodarenja, situacija se ispravlja, po potrebi, *kulturološki odgovarajućim* uključivanjem** i/ili postupkom rješavanja spora* iz *Kriterija** 1.6. ili 4.6.

Verifikatori: Evidencije o prigovorima, dokumenti kojima se dokazuje da su poduzete konkretne korektivne mjere u slučaju utvrđivanja kršenja prava *lokalnih zajednica** koja se odnose na aktivnosti gospodarenja; razgovori s predstavnicima *lokalnih zajednica** i *zainteresiranim dionicima**

4.2.4 *Lokalne zajednice** daju *slobodni, prethodni i informirani pristanak** prije početka aktivnosti gospodarenja koje utječu na njihova utvrđena prava postupkom koji uključuje:

- 1) Osiguranje da su *lokalne zajednice** upoznate sa svojim pravima i obvezama u pogledu resursa;
- 2) Informiranje *lokalnih zajednica** o vrijednosti resursa, u gospodarskom, društvenom i ekološkom pogledu;
- 3) Informiranje *lokalnih zajednica** o pravu uskraćivanja ili izmjene pristanka na predložene aktivnosti gospodarenja u mjeri potrebnoj da zaštite svoja prava i resurse; te
- 4) Informiranje *lokalnih zajednica** o sadašnjim i budućim planiranim aktivnostima gospodarenja *šumama**.

Verifikatori: Pisani sporazumi, zapisnici sa sastanaka, razgovori s predstavnicima *lokalnih zajednica** i *zainteresiranim dionicima**

4.2.5 Tamo gdje postupak *slobodnog, prethodnog i informiranog pristanka** još nije imao za posljedicu sporazum o SPIP-u, *Organizacija** i zahvaćene *lokalne zajednice** uključene su u međusobno dogovoreni postupak o SPIP-u koji je u tijeku, u *dobroj vjeri** i s kojim je zajednica zadovoljna.

Verifikatori: zapisnici sa sastanaka, razgovori s predstavnicima *lokalnih zajednica** i *zainteresiranim dionicima**

4.3 **Organizacija* mora* osigurati razumne* mogućnosti zapošljavanja, obuke i drugih usluga lokalnim zajednicama*, izvođačima i dobavljačima, razmjerno stupnju* i intenzitetu* svojih aktivnosti gospodarenja. (C4.1 P&C V4)**

4.3.1 *Razumne** mogućnosti su priopćene i osigurane *lokalnim zajednicama**, lokalnim izvođačima i lokalnim dobavljačima za:

- 1) zapošljavanje,
- 2) obuku, te
- 3) druge usluge.

Verifikatori: Razgovori sa šumskim upraviteljima i *radnicima**, savjetovanje s predstavnicima *lokalnih zajednica**, poduzećima i sindikatima, strategije obuke, oglasi za radna mjesta u lokalnim publikacijama

ŠMPNIG 4.3.1 Prednost se daje lokalnim ljudima i službama.

Verifikatori: Razgovori sa šumskim upraviteljima i *radnicima**, savjetovanje s predstavnicima *lokalnih zajednica**, poduzećima i sindikatima, oglasi za radna mjesta u lokalnim publikacijama

4.4 Organizacija* mora* provesti dodatne aktivnosti, uključivanjem* lokalnih zajednica*, koje pridonose njihovom društvenom i gospodarskom razvoju, razmjerno stupnju*, intenzitetu* i socijalno ekonomskom utjecaju svojih aktivnosti gospodarenja. (C4.4 P&C V4)

4.4.1 Mogućnosti za lokalni društveni i gospodarski razvoj utvrđene su *kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* lokalnih zajednica** i drugih relevantnih organizacija.

Verifikatori: izvješće o procjeni društvenog utjecaja aktivnosti *Organizacije**; razgovori s *dionicima**

ŠMPNIG 4.4.1 Utvrđene su i provedene mogućnosti za lokalni društveni i gospodarski razvoj.

Verifikatori: Razgovori s *dionicima**

4.4.2 Provode se i/ili podržavaju projekti i dodatne aktivnosti koji doprinose lokalnoj društvenoj i gospodarskoj koristi i u skladu su sa socijalno ekonomskim utjecajem aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori: dokumenti kojima se dokazuje potpora lokalnom društvenom i gospodarskom razvoju, donacije, zahvalnice itd.; razgovori s rukovoditeljima, *radnicima**, predstavnicima *lokalnih zajednica** i zainteresiranim *dionicima**

ŠMPNIG 4.4.2 Upotrebljavaju se lokalni proizvodi i usluge.

Verifikatori: Razgovori s rukovoditeljima, *radnicima**, predstavnicima *lokalnih zajednica** i zainteresiranim *dionicima**

4.5 Organizacija* mora* uključivanjem* lokalnih zajednica*, poduzeti mjere za utvrđivanje, izbjegavanje i ublažavanje značajnih* negativnih društvenih, ekoloških i gospodarskih utjecaja svojih aktivnosti gospodarenja na zahvaćene zajednice. Poduzeta mjera mora* biti razmjerna stupnju, intenzitetu i riziku* tih aktivnosti i negativnih utjecaja. (C4.4 P&C V4)

4.5.1 *Kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* lokalnih zajednica**, poduzimaju se mjere za utvrđivanje, izbjegavanje i ublažavanje *značajnih** negativnih društvenih, ekoloških i gospodarskih utjecaja aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori: dokumentirana procjena društvenog utjecaja; zapisnici sa sastanaka s *lokalnim zajednicama** ili *zainteresiranim dionicima**, popis utvrđenih negativnih utjecaja. Razgovori s rukovoditeljima, predstavnicima *lokalnih zajednica** i zainteresiranim *dionicima**

ŠMPNIG 4.5.1.1 Provode se mjere za izbjegavanje i ublažavanje negativnih društvenih, ekoloških i gospodarskih utjecaja aktivnosti gospodarenja na zahvaćene zajednice.

Verifikatori: Razgovori s rukovoditeljima, predstavnicima *lokalnih zajednica** i zainteresiranim *dionicima**

ŠMPNIG 4.5.1.2 Na zahtjev, ove se mjere priopćavaju susjedima i okolnim zemljoposjednicima.

Verifikatori: Razgovori s rukovoditeljima, predstavnicima *lokalnih zajednica** i zainteresiranim *dionicima**

NDŠP 4.5.1 *Kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* lokalnih zajednica**, provode se mjere za utvrđivanje, izbjegavanje i ublažavanje *značajnih** negativnih društvenih, ekoloških i gospodarskih utjecaja aktivnosti gospodarenja uključujući utjecaje na *nedrvne šumske proizvode**.

Verifikatori: zapisnici sa sastanaka s *lokalnim zajednicama** ili *zainteresiranim dionicima**, razgovori s rukovoditeljima, predstavnicima *lokalnih zajednica** i *zainteresiranim dionicima**

4.6 Organizacija* mora* uključivanjem* lokalnih zajednica*, posjedovati mehanizme za rješavanje pritužbi i utvrđivanje pravedne naknade* lokalnim zajednicama* i pojedincima, vezano uz utjecaje aktivnosti gospodarenja Organizacije*. (C4.5 P&CV4)

4.6.1 Postoji javno dostupan* postupak za rješavanje sporova*, uspostavljen kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* lokalnih zajednica*.

Verifikatori: postojanje pisanog postupka za rješavanje *sporova** i mehanizma za kompenzaciju *zahvaćenih dionika**; pisani dokaz da se o postupku tražilo mišljenje *lokalnih zajednica** (zapisnici sa sastanaka, popisi sudionika, fotografije itd.); mrežna stranica/oglasna ploča *Organizacije**. Razgovori s rukovoditeljima i predstavnicima *lokalnih zajednica**

4.6.2 Na pritužbe koje se odnose na utjecaje aktivnosti gospodarenja odgovara se *pravovremeno** i pristupa im se na način da su ili riješene ili u postupku rješavanja *spora**.

Verifikatori: registar pritužbi/prigovora i odgovor na njih; razgovori s rukovoditeljima i predstavnicima *lokalnih zajednica**

4.6.3 Vodi se ažurirana evidencija o pritužbama koje se odnose na utjecaje aktivnosti gospodarenja uključujući:

- 1) Korake poduzete za rješavanje pritužbi;
- 2) Rezultate svih postupaka za rješavanje *sporova** uključujući utvrđivanje *pravedne naknade lokalnim zajednicama** i pojedincima; te
- 3) Neriješene *sporove**, razloge zašto nisu riješeni te načine njihovog rješavanja.

Verifikatori: registar pritužbi/prigovora i odgovor na njih; razgovori s rukovoditeljima i predstavnicima *lokalnih zajednica**

4.6.4 Obustavljanje aktivnosti u područjima u kojima postoje *sporovi**:

- 1) Većih razmjera*;
- 2) Značajnog trajanja*; ili
- 3) Koji uključuju *značajan** broj interesa.

Verifikatori: Mehanizam za kompenzaciju *zahvaćenih dionika**, razgovori s rukovoditeljima i predstavnicima *lokalnih zajednica**

4.7 Organizacija* mora* uključivanjem* lokalnih zajednica*, odrediti lokacije koje su od posebnog kulturološkog, ekološkog, gospodarskog, vjerskog ili duhovnog značaja i na koje te lokalne zajednice* imaju zakonska* ili običajna prava*. Ove lokacije mora* priznati Organizacija*, a upravljanje njima i/ili zaštita* moraju* biti dogovoreni uključivanjem* tih lokalnih zajednica*. (novi)

4.7.1 Lokacije od posebnog kulturološkog, ekološkog, gospodarskog, vjerskog ili duhovnog značaja za koje lokalne zajednice* imaju zakonska* ili običajna prava* utvrđene su kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* i priznate su od strane Organizacije*.

Verifikatori: zapisnici sa sastanaka s lokalnim zajednicama, karte, razgovori s predstavnicima lokalnih zajednica*, turističkim zajednicama itd.

4.7.2 Mjere za zaštitu tih lokacija, dogovorene su, dokumentirane i provode se kulturološki odgovarajućim* uključivanjem* lokalnih zajednica*. Kada lokalne zajednice* utvrde da bi fizička identifikacija lokacija u dokumentaciji ili na kartama mogla ugroziti vrijednost ili zaštitu* lokacija, tada će se primijeniti druge mjere.

Verifikatori: dokumentirane mjere za zaštitu* i upravljanje tim lokacijama, razgovori s predstavnicima lokalnih zajednica*

4.7.3 U slučaju novouočenih ili novootkrivenih lokacija od posebnog kulturološkog, ekološkog, gospodarskog, vjerskog ili duhovnog značaja, aktivnosti gospodarenja u blizini lokacije prestaju odmah, dok se ne dogovore zaštitne mjere s lokalnim zajednicama*, a kako je propisano lokalnim i nacionalnim zakonima*.

Verifikatori: dokumentirani postupci za novootkrivene predmete, dokaz da su lokalne zajednice* dogovorile mjere za zaštitu* i upravljanje lokacijama. Razgovori s predstavnicima lokalnih zajednica*

4.8 Organizacija* mora* podržati* pravo lokalnih zajednica* za zaštitu* i upotrebu njihovog tradicionalnog znanja* i mora* dati naknadu lokalnim zajednicama* za upotrebu tog znanja i njihovog intelektualnog vlasništva*. Obvezujući sporazum* prema Kriteriju* 3.3. mora* biti sklopljen između Organizacije* i lokalnih zajednica* za takvu upotrebu slobodnim, prethodnim i informiranim pristankom* prije početka upotrebe resursa i mora* biti u skladu sa zaštitom* prava intelektualnog vlasništva*. (novi)

4.8.1 Tradicionalno znanje* i intelektualno vlasništvo* zaštićeni su i upotrebljavaju se samo kada su vlasnici tog tradicionalnog znanja* i intelektualnog vlasništva* dali svoj slobodni, prethodni i informirani pristanak* koji je formaliziran obvezujućim sporazumom*.

Verifikatori: Popis tradicionalnih znanja* i dokumentacija s opisanim mjerama za njihovu zaštitu* i upotrebu. Razgovori s predstavnicima lokalnih zajednica* i vlasnicima tog tradicionalnog znanja*

4.8.2 Tamo gdje je upotreba tradicionalnog znanja* i intelektualnog vlasništva* odobreno slobodnim, prethodnim i informiranim pristankom* na temelju kulturološki odgovarajućeg* uključivanja* vlasnika tog tradicionalnog znanja* i intelektualnog vlasništva*, obvezujući sporazum* sadrži trajanje, odredbe o ponovnom pregovaranju, produljenju, raskidu, gospodarskim uvjetima i drugim uvjetima.

4.8.3 Vodi se evidencija o obvezujućim sporazumima*.

4.8.4 Lokalnim zajednicama* daje se naknada prema obvezujućem sporazumu* koji je postignut slobodnim, prethodnim i informiranim pristankom * za upotrebu tradicionalnog znanja* i intelektualnog vlasništva*.

4.8.5 *Obvezujući sporazum** sadrži odredbu o praćenju od strane vlasnika tog *tradicionalnog znanja** i *intelektualnog vlasništva** usklađenosti *Organizacije** s njegovim uvjetima.

Verifikatori: Sporazumi, dokaz o kompenzaciji, razgovori s predstavnicima *lokalnih zajednica** i vlasnicima tog *tradicionalnog znanja**

NAČELO 5.: KORISTI OD ŠUME*

Organizacija* mora* učinkovito upravljati širokim rasponom proizvoda i usluga **gospodarske jedinice*** kako bi se održala ili povećala **dugoročna* gospodarska održivost*** i raspon društvenih i ekoloških koristi. (P5 P&C V4)

5.1 Organizacija* mora* utvrditi, proizvoditi ili omogućiti proizvodnju različitih koristi i/ili proizvoda koji se temelje na asortimanu resursa i **ekosustavnih usluga*** u **gospodarskoj jedinici*** u cilju jačanja i raznolikosti lokalnog gospodarstva razmjerno **stupnju* i intenzitetu*** aktivnosti gospodarenja. (C5.2 i 5.4 P&C V4).

5.1.1 Utvrđen je raspon resursa i ekosustavnih usluga* kojima se lokalno gospodarstvo može ojačati i učiniti raznolikim.

Verifikatori: ciljevi* gospodarenja opisani u planu* gospodarenja šumama*, procjena drvnih i nedravnih resursa i ekosustavnih usluga* u planu* gospodarenja šumama*, planovi* gospodarenja zaštićenim područjima, planovi* gospodarenja područjima mreže Natura 2000, razgovori u kojima se potvrđuje upoznatost s tim resursima i uslugama.

ŠMPNIG 5.1.1 Organizacija* je upoznata s rasponom resursa i ekosustavnih usluga* kojima se lokalno gospodarstvo može ojačati i učiniti raznolikim

Verifikatori: *ciljevi** gospodarenja opisani u *planu* gospodarenja šumama**, procjena drvnih i nedravnih resursa i *ekosustavnih usluga** u *planu* gospodarenja šumama**, razgovori s *radnicima** i *lokalnim zajednicama** u kojima se potvrđuje upoznatost s tim resursima i uslugama.

NDŠP 5.1.1 Utvrđen je raspon resursa, *nedravnih šumskih proizvoda** i *ekosustavnih usluga** kojima se lokalno gospodarstvo može ojačati i učiniti raznolikim.

Verifikatori: procjena drvnih i nedravnih resursa i ekosustavnih usluga* u planu* gospodarenja šumama*, planovi* gospodarenja zaštićenim područjima, planovi* gospodarenja područjima mreže Natura 2000, razgovori u kojima se potvrđuje upoznatost s tim resursima i uslugama.

5.1.2 U skladu s *ciljevima** gospodarenja, *Organizacija** proizvodi utvrđene koristi i proizvode i/ili su stavljeni na raspolaganje drugima za proizvodnju, u svrhu jačanja i raznolikosti lokalnog gospodarstva.

Verifikatori: *plan* gospodarenja šumama**, ugovori, financijski dokumenti, razgovori s poduzećima koja se bave sječom i preradom, *radnicima**, udrugama za lov i ribolov

NDŠP 5.1.2 U skladu s *ciljevima** gospodarenja, *Organizacija** proizvodi utvrđene koristi, *nedrvne šumske proizvode** i proizvode i/ili su stavljeni na raspolaganje drugima za proizvodnju, u svrhu jačanja i raznolikosti lokalnog gospodarstva.

Verifikatori: *plan* gospodarenja šumama**, ugovori, financijski dokumenti, razgovori s poduzećima koja se bave sječom i preradom, *radnicima**, udrugama za lov i ribolov

5.1.3 Kada *Organizacija** upotrebljava FSC-ove tvrdnje za ekosustavne usluge, *Organizacija** mora poštivati primjenjive zahtjeve navedene u FSC-PRO-30-006.

Verifikatori: dokumentacija o *ekosustavnim uslugama** koju treba izraditi, razgovori s rukovoditeljima *Organizacije**

5.2 Organizacija* mora* uobičajeno iskorištavati proizvode i usluge iz gospodarske jedinice* na razini ili ispod razine koju je moguće trajno održati. (C5.6 P&C V4)

5.2.1 *Razine sječe drva** temelje se na analizi trenutačno *najboljih dostupnih informacija** o rastu i prinosu; inventuri *šuma**; stopama umiranja šuma; i održavanju *ekosustavnih funkcija**.

Verifikatori: planska dokumentacija koja se odnosi na inventuru drvnih resursa i ukupnu sječū drva

5.2.2 Na temelju analize *razine sječe drva**, maksimalni jednogodišnji etat se određuje na način da ne premašuje razinu sječe koja se može trajno održati i osiguravajući da stope sječe ne premašuju rast.

Verifikatori: planska dokumentacija koja se odnosi na inventuru drvnih resursa i ukupnu sječū drva, *planovi* gospodarenja šumama**

5.2.3 Stvarne godišnje razine sječe za drvo se bilježe i sječa za određeno vremensko razdoblje ne premašuju etat određen u točki 5.2.2. za isto definirano razdoblje.

NDŠP 5.2.3.1 Sakupljanje/sječa *NDŠP-ova** obavljaju se u prikladno doba godine i to:

- 1) Povećati učinkovitu upotrebu biljnog resursa
- 2) Smanjiti utjecaj na okoliš
- 3) Osigurati da su dijelovi za sječū u potpunosti zreli

NDŠP 5.2.3.2 Radnici koji obavljaju sakupljanje/sječū trebaju ostaviti dovoljno *NDŠP-ova** na mjestu kako bi se omogućilo razmnožavanje i prirodno obnavljanje.

NDŠP 5.2.3.3 Područja upotrijebljena za sakupljanje/sječū:

- 1) moguće ih je utvrditi na terenu;
- 2) tretirana su samo proizvodima koji su dopušteni ovim normama za razdoblje od tri godine prije aktivnosti sakupljanja/sječe;
- 3) nalaze se najmanje 10 m od područja podložnih konvencionalnom uzgoju ili od područja prskanih proizvodima koji nisu dopušteni ovim normama;
- 4) udaljena su najmanje 50 m od autocesta i dvosmjernih cesta, 25 m od glavnih prometnica i 10 m od sporednih cesta;
- 5) nalaze se na odgovarajućoj udaljenosti od drugih izvora onečišćenja i zagađenja.

Verifikatori: godišnja izvješća, zapisnici o pregledima kontrolnih tijela.

5.2.4 Za dobivanje komercijalno iskorištenih *ekosustavnih usluga** pod nadzorom *Organizacije** izračunava se i poštuje održiva razina sječe. Održive razine sječe temelje se na *najboljim dostupnim informacijama**.

Verifikatori: Planiranje drvnih resursa, *planovi gospodarenja**

NDŠP 5.2.4.1 Za dobivanje komercijalno iskorištenih *nedravnih šumskih proizvoda** pod nadzorom *Organizacije** izračunava se i poštuje održiva razina sječe. Održive razine sječe temelje se na *najboljim dostupnim informacijama** uz primjenu *načela predostrožnosti**.

NDŠP 5.2.4.2 U nedostatku pouzdanih informacija o rastu i obnavljanju za *nedrvne šumske proizvode** koji se komercijalno iskorištavaju, postoji program prikupljanja detaljnih informacija za buduće gospodarenje.

NDŠP 5.2.4.3 Bilježe se prinosi svih iskorištenih *NDŠP-ova** uključujući divljač.

Verifikatori: Planiranje resursa *nedravnih šumskih proizvoda**, *planovi** gospodarenja

5.3 ***Organizacija** mora* dokazati da su pozitivni i negativni vanjski učinci* vezani uz aktivnosti uključeni u *plan gospodarenja**. (C5.1 P&C V4)**

5.3.1 Troškovi vezani uz sprječavanje, ublažavanje ili kompenzaciju negativnih društvenih i ekoloških utjecaja aktivnosti gospodarenja kvantificirani su i dokumentirani u *planu gospodarenja**.

Verifikatori: Dokumentacija koja se odnosi na procjenu pozitivnih i negativnih utjecaja, godišnji plan aktivnosti, proračuni i financijska izvješća.

5.3.2 Koristi koje se odnose na pozitivne društvene i ekološke utjecaje aktivnosti gospodarenja utvrđene su i uključene u *plan gospodarenja**.

Verifikatori: *Planovi** *gospodarenja šumama**, godišnji plan aktivnosti, izvješća/studije o mogućim pozitivnim i negativnim učincima aktivnosti *gospodarenja šumama**

5.4 ***Organizacija** mora* upotrebljavati lokalnu preradu, lokalne usluge i lokalne dodane vrijednosti kako bi zadovoljila zahtjeve *Organizacije** gdje je to moguće, razmjerno *stupnju, intenzitetu i riziku**. Ako to nije moguće postići na lokalnoj razini, *Organizacija** mora* poduzeti *razumne** napore kako bi pomogla u uspostavljanju ovih usluga. (C5.2 P&C V4)**

5.4.1 Tamo gdje su cijena, kvaliteta i kapacitet nelokalnih i lokalnih mogućnosti približno jednaki, upotrebljavaju se lokalna roba, usluge i prerada u cilju povećanja dodanih vrijednosti proizvoda.

Verifikatori: financijski dokumenti; ugovori potpisani s lokalnim poduzećima; dokumentacija o javnom natječaju; prijave lokalnih trgovaca; registar količina prodanog drva i *nedravnih šumskih proizvoda** na lokalna tržišta. Razgovori s lokalnim poduzećima i *zainteresiranim dionicima**

NDŠP 5.4.1 Tamo gdje su cijena, kvaliteta i kapacitet nelokalnih i lokalnih mogućnosti približno jednaki, za *NDŠP-ove** se upotrebljavaju lokalna roba, usluge, i prerada u cilju povećanja dodanih vrijednosti proizvoda.

Verifikatori: financijski dokumenti; ugovori potpisani s lokalnim poduzećima; dokumentacija o javnom natječaju; prijave lokalnih trgovaca;

registar količina prodanog drva i *nedravnih šumskih proizvoda** na lokalna tržišta. Razgovori s lokalnim poduzećima i *zainteresiranim dionicima**

- 5.4.2 Ulažu se *razumni** naponi kako bi se uspostavio i potaknuo kapacitet gdje nisu dostupne lokalna roba, usluge i prerada u cilju povećanja dodanih vrijednosti proizvoda.

Verifikatori: potpore za sudjelovanje u projektima, zapisnici sa sastanaka s lokalnim poduzećima, financijski dokumenti, razgovori s lokalnim poduzećima i *zainteresiranim dionicima**

NDŠP Ovaj se *pokazatelj** primjenjuje i na NDŠP-ove

5.5 Organizacija* mora* pokazati kroz planiranje i rashode, razmjerne stupnju, intenzitetu i riziku*, svoju predanost dugoročno* gospodarskoj održivosti*. (C5.1 P&C V4)

- 5.5.1 Raspoređena su dovoljna sredstva za provedbu *plana gospodarenja** kako bi se zadovoljila ova norma i kako bi se osigurala *dugoročna* gospodarska održivost**.

Verifikatori: financijski dokumenti, proračuni *Organizacije**, razgovori s rukovoditeljima i računovođama *Organizacije**

- 5.5.2 Postoje izdaci i ulaganja za provedbu *plana gospodarenja** kako bi se zadovoljila ova norma i kako bi se osigurala *dugoročna* gospodarska održivost**.

Verifikatori: financijski dokumenti, proračuni *Organizacije**, razgovori s rukovoditeljima i računovođama *Organizacije**

NAČELO 6.: OKOLIŠNE VRIJEDNOSTI* I UTJECAJI

Organizacija* mora* održati, očuvati* i/ili obnavljati* ekosustavne usluge* i okolišne vrijednosti* gospodarske jedinice* te mora* ispraviti ili ublažavati negativne utjecaje na okoliš. (P6 P&C V4)

6.1 Organizacija* mora* procijeniti okolišne vrijednosti* u gospodarskoj jedinici* kao i vrijednosti izvan gospodarske jedinice* koje bi potencijalno mogle biti pod utjecajem aktivnosti gospodarenja. Ova procjena mora* biti provedena na način da razina pojedinosti, stupanj* i učestalost procjene budu u skladu sa stupnjom, intenzitetom i rizikom* aktivnosti gospodarenja, što je dovoljno za donošenje odluka o potrebnim zaštitnim* mjerama, kao i za otkrivanje i praćenje mogućih negativnih utjecaja tih aktivnosti. (novi)

6.1.1 Upotrebljavaju se najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje okolišnih vrijednosti* u gospodarskoj jedinici*, a ako bi potencijalno mogle biti zahvaćene aktivnostima gospodarenja, i izvan gospodarske jedinice*.

Verifikatori: Dostupnost i sveobuhvatnost utvrđenih okolišnih vrijednosti *, razgovori s osobljem

NDŠP 6.1.1 Upotrebljavaju se najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje okolišnih vrijednosti* u gospodarskoj jedinici*, a ako bi potencijalno mogle biti zahvaćene NDŠP-om* u aktivnostima gospodarenja, izvan gospodarske jedinice*.

Verifikatori: Dostupnost i sveobuhvatnost utvrđenih okolišnih vrijednosti *, razgovori s osobljem

6.1.2 Procjene okolišnih vrijednosti* provode se detaljno i učestalo na način da:

1) Utjecaji aktivnosti gospodarenja na utvrđenim okolišnim vrijednostima* mogu se procijeniti kao za Kriterij 6.2.;

2) Rizici* za okolišne vrijednosti* mogu se utvrditi kao za Kriterij* 6.2.;

3) Potrebne zaštitne* mjere za zaštitu vrijednosti mogu se utvrditi kao za Kriterij* 6.3.; te

4) Praćenje utjecaja ili promjena u okolišu može biti provedeno kao prema Načelu* 8.

Verifikatori: Dostupnost i sveobuhvatnost utvrđenih okolišnih vrijednosti *, razgovori s osobljem

NDŠP Ovaj se pokazatelj* primjenjuje i na NDŠP

6.2 Prije početka aktivnosti kojima se uznemiruje lokacija, Organizacija* mora* utvrditi i procijeniti stupanj, intenzitet i rizik* potencijalnih utjecaja aktivnosti gospodarenja na utvrđene okolišne vrijednosti*. (C6.1 P&C V4)

6.2.1 Postoji procjena utjecaja na okoliš* kojom se utvrđuju potencijalni sadašnji i budući utjecaji aktivnosti gospodarenja na okolišne vrijednosti*, od razine sastojine do razine krajobraza*.

Verifikatori: Dokumentacija koja se odnosi na procjenu utjecaja na okoliš*, razgovori s osobljem

ŠMPNIG 6.2.1.1 Prije provedbe aktivnostima kojima se uznemiruje lokacija, provodi se procjena kako bi se utvrdili mogući štetni utjecaji planiranih aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori: Dokumentacija koja se odnosi na procjenu utjecaja na okoliš, razgovori s osobljem

NDŠP 6.2.1 Postoji procjena *utjecaja na okoliš** kojom se utvrđuju potencijalni sadašnji i budući utjecaji aktivnosti gospodarenja na *okolišne vrijednosti** i *nedrvne šumske proizvode*, od razine sastojine do razine *krajobraza**.

Verifikatori: Dokumentacija koja se odnosi na *procjenu utjecaja na okoliš**, razgovori s osobljem

6.2.2 *Procjenom utjecaja na okoliš** utvrđuju se i procjenjuju utjecaji aktivnosti gospodarenja prije početka aktivnosti kojima se uznemiruje lokacija.

Verifikatori: Dokumentacija koja se odnosi na *procjenu utjecaja na okoliš**, razgovori s osobljem

6.3 Organizacija* mora* utvrditi i provesti učinkovite aktivnosti u cilju sprječavanja negativnih utjecaja aktivnosti gospodarenja na okolišne vrijednosti* te ublažiti i ispraviti one koje se pojavljuju, razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku* tih utjecaja. (C6.1 P&C V4)

6.3.1 Aktivnosti gospodarenja planiraju se i provode kako bi se spriječili negativni utjecaji i zaštitile *okolišne vrijednosti**.

Verifikatori: Planska dokumentacija, mjere za sprječavanje negativnih utjecaja. Razgovori s osobljem

NDŠP 6.3.1.1 Aktivnosti gospodarenja planiraju se i provode kako bi se spriječili negativni utjecaji i zaštitile *okolišne vrijednosti** i *nedrvni šumski proizvodi**.

NDŠP 6.3.1.2 Dovršena je procjena ekoloških utjecaja sječe *NDŠP-ova** koja uključuje:

- 1) početnu procjenu postojećih populacija svih vrsta za sječu/lov;
- 2) postupke za utvrđivanje statusa vrsta Međunarodnog saveza za očuvanje prirode koje se sakupljaju/sječu/love (tj. *kritično** ugrožene, ugrožene, *ranjive** itd.);
- 3) opravdanje sječe/lova 'ugroženih' ili 'ranjivih' vrsta;
- 4) utjecaje sječe/lova na rast i obnavljanje ciljnih vrsta;
- 5) moguće utjecaje sječe/lova *NDŠP*-ova/divljači* na neciljne vrste.

Verifikatori: Planska dokumentacija, mjere za sprječavanje negativnih utjecaja, terensko promatranje; razgovori s osobljem i *dionicima**

6.3.2 Aktivnostima gospodarenja sprječavaju se negativni utjecaji na *okolišne vrijednosti**.

Verifikatori: mjere za sprječavanje negativnih utjecaja, terensko promatranje; razgovori s osobljem i *dionicima**

NDŠP 6.3.2 Aktivnostima gospodarenja za *nedrvne šumske proizvode** sprječavaju se negativni utjecaji na *okolišne vrijednosti**

Verifikatori: mjere za sprječavanje negativnih utjecaja, terensko promatranje; razgovori s osobljem i *dionicima**

6.3.3 U slučaju pojave negativnih utjecaja na *okolišne vrijednosti**, donose se mjere za sprječavanje daljnje štete, a negativni utjecaji se *ublažavaju** i/ili ispravljaju.

Verifikatori: mjere za sprječavanje daljnje štete, provedene mjere za ublažavanje i/ili ispravljanje nastale štete, terensko promatranje, razgovori s osobljem i *dionicima**

NDŠP 6.3.3 U slučaju pojave negativnih utjecaja na *okolišne vrijednosti** i *nedrvne šumske proizvode**, donose se mjere za sprječavanje daljnje štete, a negativni utjecaji se *ublažavaju** i/ili ispravljaju.

Verifikatori: mjere za sprječavanje daljnje štete, provedene mjere za *ublažavanje** i/ili ispravljanje nastale štete, terensko promatranje, razgovori s osobljem i *dionicima**

6.4 Organizacija* mora* zaštititi rijetke* i ugrožene vrste* i njihova staništa* u gospodarskoj jedinici* pomoću zona očuvanja*, područja* zaštite, povezanošću* i/ili (gdje je potrebno) drugim izravnim mjerama za njihov opstanak i održivost. Te mjere moraju* biti razmjerne stupnju, intenzitetu i riziku* aktivnosti gospodarenja i statusu zaštite* te ekološkim zahtjevima rijetkih i ugroženih vrsta*. Organizacija* mora* uzeti u obzir zemljopisni raspon i ekološke zahtjeve rijetkih i ugroženih vrsta* izvan granica gospodarske jedinice*, prilikom određivanja mjera koje će se provoditi u gospodarskoj jedinici*. (C6.2 P&C V4)

6.4.1 Upotrebljavaju se *najbolje dostupne informacije** za utvrđivanje *rijetkih* i ugroženih vrsta** i njihovih *staništa**, uključujući CITES vrste (gdje je primjenjivo) i one koje se navode u nacionalnim, regionalnim i lokalnim popisima *rijetkih* i ugroženih vrsta** koje su prisutne ili vjerojatno prisutne u *gospodarskoj jedinici** i u njezinoj blizini.

NDŠP 6.4.1 Zabranjeni su sakupljanje/sječa/lov vrsta koje su definirane kao '*rijetke**', '*ugrožene**' i '*kritično** ugrožene' na crvenom popisu MSOP-a (Međunarodnog saveza za očuvanje prirode) ili na nacionalnim crvenim popisima.

Verifikatori: Izvješća o šumama visoke zaštitne vrijednosti, *planovi gospodarenja** za zaštićena područja i mrežu Natura 2000, druge relevantne studije i karte; razgovori s osobljem i *dionicima**; crveni popisi i crvene knjige

6.4.2 Mogući utjecaji aktivnosti gospodarenja na *rijetke i ugrožene vrste** i njihov status *zaštite** i *staništa** utvrđeni su i aktivnosti gospodarenja su prilagođene kako bi se izbjegli negativni utjecaji.

Verifikatori: Izvješća o *šumama visoke zaštitne vrijednosti**, *planovi* gospodarenja šumama**, karte, razgovori s osobljem i izvođačima koji potvrđuju jesu li upoznati s mogućim utjecajima aktivnosti

ŠMPNIG 6.4.2 Aktivnosti gospodarenja su osmišljene ili izmijenjene kako bi se izbjegli negativni utjecaji na *rijetke* i ugrožene vrste** i na njihova *staništa**.

Verifikatori: Izvješća o *šumama visoke zaštitne vrijednosti**, karte, razgovori s osobljem i izvođačima koji potvrđuju jesu li upoznati s mogućim utjecajima aktivnosti

6.4.3 *Rijetke* i ugrožene vrste** i njihova *staništa** su zaštićeni, uključujući kroz *zone očuvanja**, *područja zaštite**, *povezanošću**, i drugim izravnim mjerama za njihov opstanak i održivost, kao što su programi obnavljanja vrsta.

Verifikatori: planski dokumenti, programi *obnavljanja**, razgovori s osobljem i *dionicima**

6.4.4 Sprječavaju se lov, ribolov, stupačarenje i sakupljanje *rijetkih ili ugroženih vrsta**.

Verifikatori: postupci, zapisnici, razgovori s osobljem i *dionicima**

ŠMPNIG 6.4.4 Postoji sustav za sprječavanje lova, ribolova, stupačarenja i sakupljanja *rijetkih ili ugroženih vrsta**.

Verifikatori: postupci, zapisnici, razgovori s osobljem i *dionicima**

NDŠP 6.4.4 Sprječavaju se lov, ribolov, stupačarenje i sakupljanje *rijetkih ili ugroženih vrsta** uključujući *nedrvne šumske proizvode**.

Verifikatori: postupci, zapisnici, razgovori s osobljem i *dionicima**

6.5 *Organizacija* mora* utvrditi i zaštititi područja reprezentativnih uzoraka zavičajnih ekosustava* i/ili ih obnoviti* do razine što bliže prirodnom stanju. Tamo gdje ne postoje *područja reprezentativnih uzoraka** ili su nedostatna, *Organizacija* mora* obnoviti* dio gospodarske jedinice* do razine što bliže prirodnom stanju**. Veličina područja i mjere koje se poduzimaju za njihovu *zaštitu** ili obnovu, uključujući površine unutar plantaža, *moraju** biti razmjerne statusu *očuvanja** i vrijednosti *ekosustava** na razini *krajobraza** te *stupnju, intenzitetu i riziku** aktivnosti gospodarenja. (C6.4 i 10.5 P&C V4 i prijedlog 7:2014)**

6.5.1 *Najbolje dostupne informacije** upotrebljavaju se za utvrđivanje zavičajnih *ekosustava** koji postoje ili bi postojali u *prirodnim stanjima**, u *gospodarskoj jedinici**.

Verifikatori: Izvješća o šumama visoke zaštitne vrijednosti, *planovi gospodarenja**, druge relevantne studije i karte, razgovori s osobljem i *dionicima**

6.5.2 Područja reprezentativnih uzoraka* zavičajnih ekosustava* su zaštićena*, tamo gdje postoje.

Verifikatori: Izvješća o šumama visoke zaštitne vrijednosti, *planovi gospodarenja** za *zaštićena** područja i mrežu Natura 2000, druge relevantne studije i karte; razgovori s osobljem i *dionicima**

6.5.3 Tamo gdje ne postoje *područja reprezentativnih uzoraka** ili gdje područja reprezentativnih uzoraka neodgovarajuće predstavljaju *zavičajne ekosustave** ili su na neki način nedostatna, dio *gospodarske jedinice* obnavlja se** do razine što bliže *prirodnom stanju**.

Verifikatori: Karte, izvješća o *šumama visoke zaštitne vrijednosti**, razgovori s osobljem

6.5.4 Veličina *područja reprezentativnih uzoraka** i/ili područja *obnove** razmjerna je stanju *očuvanja** i vrijednosti *ekosustava** na razini

*krajobraza**, veličini *gospodarske jedinice** i *intenzitetu** gospodarenja *šumama**.

Verifikatori: Karte, izvješća o *šumama visoke zaštitne vrijednosti**, razgovori s osobljem

6.5.5 *Područja reprezentativnih uzoraka** u kombinaciji s drugim sastavnim dijelovima *mreže* područja zaštite* čine minimalno 10 % površine *gospodarske jedinice**.

Verifikatori: Karte, izvješća o *šumama visoke zaštitne vrijednosti**, razgovori s osobljem

6.6 Organizacija* mora* učinkovito održavati kontinuirano postojanje zavičajnih vrsta* koje se prirodno pojavljuju i genotipova* te spriječiti gubitke biološke raznolikosti*, posebno upravljanjem staništa* u gospodarskoj jedinici*. Organizacija* mora* dokazati da postoje učinkovite mjere za upravljanje i nadzor nad lovom, ribolovom, stupačarenjem i sakupljanjem. (C6.2 i C6.3 P&C V4)

6.6.1 Aktivnostima gospodarenja održavaju se biljne zajednice i *značajke staništa** prisutne unutar *zavičajnih ekosustava** u kojima je smještena *gospodarska jedinica**.

Verifikatori: planovi, terensko promatranje, razgovori s osobljem

6.6.2 Tamo gdje su u prošlosti aktivnostima gospodarenja uklonjene biljne zajednice ili *značajke staništa**, aktivnosti gospodarenja provode se u cilju ponovnog uspostavljanja tih *staništa**.

Verifikatori: planovi, terensko promatranje, razgovori s osobljem

6.6.3 Aktivnostima gospodarenja održavaju se, poboljšavaju ili *obnavljaju** *značajke staništa** povezane sa *zavičajnim ekosustavima**, kako bi se podržali raznolikost vrsta koje se prirodno pojavljuju i njihove genetičke raznolikosti.

Verifikatori: planovi, terensko promatranje, razgovori s osobljem

6.6.4 Provode se učinkovite mjere za upravljanje i nadzor nad aktivnostima lova, ribolova, stupačarenja i sakupljanja kako bi se osiguralo da se održe *zavičajne vrste** koje se prirodno pojavljuju, njihova raznolikost i prirodna rasprostranjenost.

Verifikatori: podaci o divljači, mjere koje se odnose na aktivnosti lova, ribolova, stupačarenja i sakupljanja, licence, razgovori s osobljem

NDŠP 6.6.4 Provode se učinkovite mjere za upravljanje i nadzor nad aktivnostima lova, ribolova, stupačarenja i sakupljanja kako bi se osiguralo da se održe *zavičajne vrste** koje se prirodno pojavljuju, uključujući *nedrvne šumske proizvode**, njihova raznolikost i prirodna rasprostranjenost.

Verifikatori: podaci o divljači, mjere koje se odnose na aktivnosti lova, ribolova, stupačarenja i sakupljanja, licence, godišnja licenca za sakupljanje gljiva i biljaka te drugog, razgovori s osobljem

6.6.5 Postoje mehanizmi za *zaštitu** divlje faune i flore. Poznati su i poštuju se primjenjivi nacionalni i/ili međunarodni propisi o *zaštiti**, lovu i trgovini životinjskim vrstama ili dijelovima (trofejima).

Verifikatori: podaci o divljači, mjere koje se odnose na aktivnosti lova, ribolova, stupačarenja i sakupljanja, licence, razgovori s osobljem

6.6.6 Postoji interni propis kojim se zabranjuju i kažnjavaju prijevoz i trgovina divljom faunom i florom, životinjskim vrstama ili dijelovima te vatrenim oružjem u objektima i vozilima *Organizacije**.

Verifikatori: mjere koje se odnose na aktivnosti lova, ribolova, stupačarenja i sakupljanja, licence, razgovori s osobljem

6.6.7 Provodi se sustav redovitih i točnih kontrola kako bi se osiguralo poštivanje lovnih politika.

Verifikatori: mjere koje se odnose na aktivnosti lova, ribolova, stupačarenja i sakupljanja, licence, razgovori s osobljem

6.6.8 Postoje mjere ublažavanja kako bi se osiguralo da *radnic** ne povećavaju broj lovnih stupica ili sakupljanje divlje faune i flore, životinjskih vrsta ili dijelova.

Verifikatori: mjere koje se odnose na aktivnosti lova, ribolova, stupačarenja i sakupljanja, licence, razgovori s osobljem

6.7 Organizacija* mora* zaštititi* ili obnoviti* prirodne vodotokove, vodna tijela*, priobalne zone* i njihovu povezanost*. Organizacija* mora* izbjegavati negativne utjecaje na kvalitetu i količinu vode te ih ublažavati i sanirati kada se pojave. (C6.5 i 10.2 P&C V4)

6.7.1 Provode se *zaštitne** mjere radi zaštite prirodnih vodotokova, *vodnih tijela**, *priobalnih zona** i njihove *povezanosti**, uključujući količinu i kvalitetu vode.

Verifikatori: Mjere koje se odnose na *zaštitu** vodotokova, *vodnih tijela**, *priobalnih zona**, *povezanosti**, količine i kvalitete vode, razgovori s osobljem i dionicima

6.7.2 Tamo gdje provedene *zaštitne** mjere ne štite vodotokove, *vodna tijela**, *priobalne zone** i njihovu *povezanost**, količinu i kvalitetu vode od utjecaja gospodarenja *šumama**, provode se aktivnosti obnove.

Verifikatori: Projekti o *šumskim** cestama, tehnološke metode za sječu, terensko promatranje, razgovori s osobljem i *dionicima**

6.7.3 Tamo gdje su prirodni vodotokovi, *vodna tijela**, *priobalne zone** i njihova *povezanost**, količina i kvaliteta vode oštećeni prijašnjim aktivnostima na kopnu i u vodi koje je provodila *Organizacija**, provode se aktivnosti *obnove**.

Verifikatori: Projekti o *šumskim** cestama, tehnološke metode za sječu, terensko promatranje, mjere za *obnovu**, razgovori s osobljem i *dionicima**

6.7.4 Tamo gdje postoji kontinuirana razgradnja vodotokova, *vodnih tijela**, količine i kvalitete vode, uzrokovana prijašnjim upraviteljima i aktivnostima trećih osoba, provode se mjere kojima se sprječava ili ublažava ova razgradnja.

Verifikatori: Projekti o *šumskim** cestama, tehnološke metode za sječu, terensko promatranje, mjere za sprječavanje ili ublažavanje ove *razgradnje*, razgovori s osobljem i *dionicima**

6.8 Organizacija* mora* upravljati krajobrazom* u gospodarskoj jedinici* kako bi se održao i/ili obnovio* promjenjivi mozaik vrsta, veličina, dobi, prostornih razina* i ciklusa obnove koji odgovaraju vrijednostima krajobraza* u toj regiji i za poboljšanje okolišne i gospodarske otpornosti*. (C10.2 i 10.3 P&C V4)

6.8.1 Održava se promjenjivi mozaik vrsta, veličina, dobi, prostornih razina* i ciklusa obnove koji odgovaraju vrijednostima krajobraza*.

Verifikatori: Planovi, terensko promatranje, razgovori s osobljem

6.8.2 Mozaik vrsta, veličina, dobi, prostornih razina* i ciklusa obnove je obnovljen* tamo gdje nije bio održavan u skladu s krajobrazom*.

Verifikatori: Planovi, terensko promatranje, razgovori s osobljem

6.9 Organizacija* ne smije* pretvarati prirodne šume* u plantaže*, niti izvršiti prenamjenu prirodnih šuma* ili plantaža* na lokacijama izravne prenamjene prirodnih šuma* u nešumsko* zemljište, osim u slučaju kada prenamjena:

- a) Utječe na vrlo ograničen dio* područja gospodarske jedinice*, i
- b) Proizvodi jasne, značajne, dodatne i sigurne dugoročne* zaštitne* koristi u gospodarskoj jedinici*, te
- c) Ne oštećuje ili ugrožava visoke zaštitne vrijednosti* niti mjesta ili resurse potrebne za održavanje ili poboljšanje tih visokih zaštitnih vrijednosti*. (C6.10 P&C V4 i prijedlog 2014#7)

6.9.1 Nema prenamjene prirodne šume* u plantaže* niti prenamjene prirodnih šuma* u nešumsko* zemljište, kao niti prenamjene plantaža* na lokacijama izravne prenamjene prirodne šume* u nešumsko* zemljište, osim u slučaju kada prenamjena:

- 1) Utječe na vrlo ograničen dio* gospodarske jedinice*, i
- 2) Proizvodi jasne, značajne, dodatne i sigurne dugoročne* zaštitne* koristi u gospodarskoj jedinici*, te
- 3) Ne oštećuje ili ugrožava visoke zaštitne vrijednosti* niti mjesta ili resurse potrebne za održavanje ili poboljšanje tih visokih zaštitnih vrijednosti*.

Verifikatori: Planovi, terensko promatranje, razgovori s osobljem

6.10 Gospodarske jedinice* koje sadrže plantaže* uspostavljene na područjima prenamjenom prirodne šume* nakon studenoga 1994. ne moraju* ispuniti uvjete za certifikaciju, osim ako:

- a) Postoji jasan i dovoljan dokaz da Organizacija* nije bila izravno ili neizravno odgovorna za prenamjenu, ili
- b) Prenamjena je zahvatila vrlo ograničen dio* površine gospodarske jedinice* i proizvodi jasne, značajne, dodatne i sigurne dugoročne* zaštitne* koristi u gospodarskoj jedinici*. (C10.9 P&C V4)

6.10.1 Na osnovi najboljih dostupnih informacija*, prikupljaju se točni podaci o svim prenamjenama od 1994.

Verifikatori: dokumentacija koja se odnosi na prenamjene

6.10.2 Područja prenamijenjena iz *prirodne šume** u *plantaže** od studenoga 1994. nisu certificirana, osim ako:

1) *Organizacija** osigurava jasan i dovoljan dokaz da nije bila izravno ili neizravno odgovorna za prenamjenu; ili

2) Prenamjena proizvodi jasne, značajne, dodatne i sigurne *dugoročne* zaštitne** koristi u *gospodarskoj jedinici**; te

3) Ukupna površina *plantaže** na lokacijama koja je prenamijenjena iz *prirodne šume** od studenoga 1994. manja je od 5 % ukupne površine *gospodarske jedinice**.

Verifikatori: dokumentacija koja se odnosi na prenamjene, razgovori s osobljem

NAČELO 7.: PLANIRANJE GOSPODARENJA

Organizacija* mora* imati plan gospodarenja* koji je u skladu sa svojim politikama i ciljevima* i razmjernu stupnju, intenzitetu i riziku* njezinih aktivnosti gospodarenja. Plan gospodarenja* mora* biti proveden i ažuriran na temelju podataka praćenja u cilju promicanja prilagodljivog gospodarenja*. Dokumentacija koja se odnosi na planiranje i postupke mora* biti dovoljna za usmjeravanje osoblja, za informiranje zahvaćenih dionika* i zainteresiranih dionika* i za opravdanje odluka gospodarenja. (P7 P&CV4)

7.1 Organizacija* mora*, razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku* svojih aktivnosti gospodarenja, donijeti politike (vizije i vrijednosti) te ciljeve* za gospodarenje, koji su sigurni za okoliš, društveno korisni i gospodarski održivi. Sažeci tih politika i ciljeva* moraju* biti uključeni u plan gospodarenja* i javno objavljeni. (C7.1a P&C V4)

7.1.1 Definirane su politike (vizija i vrijednosti) kojima se doprinosi zadovoljavanju zahtjeva ove norme.

Verifikatori: Plan gospodarenja*/programi, drugi relevantni dokumenti

NDŠP 7.1.1.1 Definirane su politike (vizija i vrijednosti koje se odnose na NDŠP-ove) kojima se doprinosi zadovoljavanju zahtjeva ove norme.

NDŠP 7.1.1.2 Utvrđuje se osoba, organizacija ili institucija s definiranim ovlastima i odgovornostima za provedbu i održavanje plana gospodarenja* za NDŠP*.

NDŠP 7.1.1.3 Politike i postupci za aktivnosti sječe su dokumentirani i obuhvaćaju odgovarajuće kontrole koje se odnose na:

- 1) Vrste za sječu
- 2) Vrijeme/godišnja doba tijekom kojih je sječa dopuštena
- 3) Područja u kojima je sječa dopuštena, lokacija i broj stabala namijenjenih sječi u izvorištu
- 4) Količine sječe
- 5) Vještine operatera uključenih u sječu
- 6) Odobrene tehnike sječe
- 7) Odobrene upute za ispravljanje bilo koje štete izazvane sječom za okolno područje

NDŠP 7.1.1.4 Specifikacija serije definirana je u planu gospodarenja* i prikladna je za količine sječe, prirodu, trajanje i raznolikost aktivnosti sječe.

Verifikatori: Dokumentacija se odnosi na donešene politike (vizija i vrijednosti), cilj, gospodarenje itd.

7.1.2 Definirani su određeni, operativni ciljevi gospodarenja* koji zadovoljavaju zahtjeve ove norme.

Verifikatori: Plan gospodarenja*/programi, drugi relevantni dokumenti

NDŠP 7.1.2.1 Definirani su određeni operativni ciljevi gospodarenja* za NDŠP-ove* koji zadovoljavaju zahtjeve ove norme.

NDŠP 7.1.2.2 Politikama se osigurava sljedeće:

- 1) Populacija ciljnog NDŠP-a* održat će se dugoročno;
- 2) Kvaliteta ciljnog resursa NDŠP-a* održat će se dugoročno;
- 3) Raznolikost izvorišta minimalno je zahvaćena;
- 4) Okolna područja nisu oštećena nepažljivim pristupom ili drugim aktivnostima povezanim s aktivnošću.

NDŠP 7.1.2.3 Svaki operater koji obavlja sječu NDŠP-a* izrađuje pisani 'plan sječe' u kojem se navode izvorište, broj i lokacija NDŠPs-ova* namijenjenih za sječu, vrijeme i drugi vidovi sječe za ovog operatera.

NDŠP 7.1.2.4 *Plan gospodarenja** odnosi se na sljedeće:

- 1) Higijenu i sigurnost hrane ako se NDŠP* upotrebljava kao hrana.
- 2) Politike i postupke za preradu, pakiranje i prodaju trofeja divljači, proizvoda od divljači, mesa, gljiva ili žira.

Verifikatori: Dokumentacija koja se odnosi na određene *ciljeve** gospodarenja

7.1.3 Sažeci definiranih politika i *ciljeva** gospodarenja uključeni su u *plan gospodarenja** i javno objavljeni.

Verifikatori: Dostupnost definiranih politika i *ciljeva** gospodarenja

NDŠP 7.1.3 Sažeci definiranih politika i *ciljeva gospodarenja** za NDŠP-ove* uključeni su u *plan gospodarenja** i javno objavljeni.

Verifikatori: Dostupnost dokumentacije koja se odnosi na definirane politike i *ciljeve** gospodarenja

7.2 Organizacija* mora* imati i provoditi plan gospodarenja* za gospodarsku jedinicu* koji je u cijelosti u skladu s politikama i ciljevima* gospodarenja kao što je utvrđeno u Kriteriju* 7.1. Plan gospodarenja* mora* sadržati opis prirodnih resursa koji postoje u gospodarskoj jedinici* i objasniti kako će se planom zadovoljiti zahtjevi za FSC certifikaciju. Plan gospodarenja* mora* sadržati planiranje gospodarenja šumama* i planiranje društvenog upravljanja razmjerno stupnju*, intenzitetu* i riziku* planiranih aktivnosti. (C7.1 P&C V4)

7.2.1 *Plan gospodarenja** uključuje aktivnosti gospodarenja, postupke, strategije i mjere za postizanje *ciljeva gospodarenja**.

Verifikatori: *Plan gospodarenja**/programi, druga relevantna dokumentacija

NDŠP Ovaj se *pokazatelj** primjenjuje i na NDŠP

7.2.2 *Plan gospodarenja** sadrži elemente navedene u Prilogu D. i provodi se.

Verifikatori: provjera jesu li potrebni elementi navedeni u *planu gospodarenja**

NDŠP 7.2.2 *Plan gospodarenja** za NDŠP-ove* sadrži elemente navedene u Prilogu D. i provodi se.

Verifikatori: provjera jesu li potrebni elementi navedeni u *planu gospodarenja**

7.3 Plan gospodarenja* mora* sadržati dokazive ciljeve* čiji se tijekom postizanja propisanih ciljeva gospodarenja* može procijeniti. (novi)

7.3.1 *Dokazivi ciljevi** i učestalost njihove procjene utvrđeni su za praćenje tijeka postizanja svakog *cilja gospodarenja**.

Verifikatori: Dostupnost *dokazivih ciljeva** koji se odnose na prinos *šumskih** proizvoda, razgovori s osobljem

NDŠP 7.3.1 *Dokazivi ciljevi** za *NDŠP-ove** i učestalost njihove procjene utvrđeni su za *praćenje** tijeka postizanja svakog *cilja gospodarenja**.

Verifikatori: Dostupnost *dokazivih ciljeva** koji se odnose na *NDŠP-ove**, druga dokumentacija, razgovori s osobljem

7.4 Organizacija* mora* periodično ažurirati i revidirati planiranje gospodarenja i dokumentaciju koja se odnosi na postupke kako bi uključila rezultate praćenja i procjene, uključenoš* dionika* ili nove znanstvene i tehničke informacije te odgovorila na mijenjajuće ekološke, društvene i gospodarske okolnosti. (C7.2 P&C V4)

7.4.1 *Plan gospodarenja** se revidira i ažurira periodično u skladu s Prilogom E. kako bi uključivao:

- 1) Rezultate praćenja, uključujući rezultate certifikacijske revizije;
- 2) Rezultate procjene;
- 3) Rezultate *uključenosti** dionika*;
- 4) Nove znanstvene i tehničke informacije, te
- 5) Mijenjajuće ekološke, društvene ili gospodarske okolnosti.

Verifikatori: *planovi gospodarenja**, rezultati integriranog periodičnog praćenja, savjetovanje i drugo, razgovori s osobljem i *dionicima**

7.5 Organizacija* mora* učiniti javno dostupnim* sažetak plana gospodarenja* besplatno. Isključujući povjerljive informacije*, drugi relevantni sastavni dijelovi plana gospodarenja* moraju* biti dostupni zahvaćenim dionicima* na zahtjev pod uvjetom da sami snose troškove umnožavanja i rukovanja. (C7.4 P&C V4)

7.5.1 Sažetak *plana gospodarenja** u obliku koji je razumljiv dionicima uključujući karte ali bez *povjerljivih informacija** javno je dostupan* besplatno.

Verifikatori: Dostupnost i pristupačnost sažetka *plana gospodarenja**, razgovori s *dionicima**

7.5.2 Relevantni sastavni dijelovi *plana gospodarenja**, bez *povjerljivih informacija**, dostupni su *zahvaćenim dionicima** na zahtjev pod uvjetom da sami snose stvarne troškove umnožavanja i rukovanja.

Verifikatori: Dostupnost i pristupačnost sažetka *plana gospodarenja**, razgovori s *dionicima**

7.6 Organizacija* mora*, razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku* aktivnosti gospodarenja, proaktivno i transparentno uključivati zahvaćene dionike* u planiranje gospodarenja i postupke praćenja te mora* na zahtjev uključivati zainteresirane dionike*. (C4.4 P&C V4)

7.6.1 *Kulturološki odgovarajuće* uključivanje** upotrebljava se kako bi se osiguralo da su *zahvaćeni dionici** proaktivno i transparentno uključeni u sljedeće postupke:

- 1) Postupci rješavanja *sporova** (*Kriterij* 1.6., Kriterij* 2.6., Kriterij* 4.6.*);
- 2) Definicija *zajamčenih plaća** (*Kriterij* 2.4.*);
- 3) Utvrđivanje prava (*Kriterij* 3.1., Kriterij* 4.1.*), zavičajni kulturni krajobrazi* (*Kriterij* 3.1.*) mjesta (*Kriterij* 3.5., Kriterij* 4.7.*) i utjecaji (*Kriterij* 4.5.*);
- 4) Aktivnosti socijalno ekonomskog razvoja *lokalnih zajednica** (*Kriterij* 4.4.*); te
- 5) Procjena, gospodarenje i praćenje visoke zaštitne vrijednosti* (*Kriterij* 9.1., Kriterij* 9.2., Kriterij* 9.4.*).

Verifikatori: Dostupnost relevantnih mehanizama te kako se primjenjuju, razgovori s dionicima

ŠMPNIG 7.6.1 *Kulturološki odgovarajuće* uključivanje** upotrebljava se kako bi se osiguralo da *zahvaćeni dionici** mogu dati doprinos razvoju elemenata navedenih od 1) do 5:

- 1) Postupci rješavanja *sporova** (*Kriterij* 1.6., Kriterij* 2.6., Kriterij* 4.6.*);
- 2) Definicija *zajamčenih plaća** (*Kriterij* 2.4.*);
- 3) Utvrđivanje prava (*Kriterij* 3.1., Kriterij* 4.1.*), mjesta (*Kriterij* 3.5., Kriterij* 4.7.*) i utjecaja (*Kriterij* 4.5.*);
- 4) Aktivnosti socijalno ekonomskog razvoja *lokalnih zajednica** (*Kriterij* 4.4.*); te
- 5) Procjena, gospodarenje i praćenje *visoke zaštitne vrijednosti** (*Kriterij* 9.1., Kriterij* 9.2., Kriterij* 9.4.*).

Verifikatori: Dostupnost relevantnih mehanizama te kako se primjenjuju, razgovori s dionicima

7.6.2 *Kulturološki odgovarajuće* uključivanje** upotrebljava se za:

- 1) Određivanje odgovarajućih predstavnika i osoba za kontakt (uključujući, gdje je to primjereno, lokalne ustanove, organizacije i tijela);
- 2) Određivanje zajednički dogovorenih komunikacijskih kanala kojima se omogućuje protok informacija u oba smjera;
- 3) Osiguranje da su svi sudionici (žene, mladi, starije dobne skupine, manjine) zastupljeni i sudjeluju ravnopravno;
- 4) Osiguranje da su svi sastanci, sve točke o kojima se raspravlja i svi postignuti sporazumi zabilježeni;
- 5) Osiguranje da sadržaj zabilježenih sastanaka bude odobren; te

6) Osiguranje da su rezultati svih aktivnosti *kulturološki odgovarajućeg* uključivanja** podijeljeni s onima koji su uključeni.

Verifikatori: Dostupnost relevantnih mehanizama te kako se primjenjuju, razgovori s *dionicima**

7.6.3 *Zahvaćenim nositeljima prava* i zahvaćenim dionicima** pruža se prilika za *kulturološki odgovarajuće* uključivanje** u postupke praćenja i planiranja aktivnosti gospodarenja koje utječu na njihove interese.

Verifikatori: Dostupnost relevantnih mehanizama, postupaka, zapisnika, razgovori s *dionicima**

ŠMPNIG 7.6.3.1 *Kulturološki odgovarajuće* uključivanje** dovršeno je sa *zahvaćenim dionicima** kako bi se osiguralo da se njihovim problemima pridaje pozornost tijekom razvoja i provedbe aktivnosti gospodarenja i praćenja.

Verifikatori: Dostupnost relevantnih mehanizama, postupaka, zapisnika, razgovori s *dionicima**

7.6.4 *Zainteresiranim dionicima** na zahtjev se pruža prilika za *uključivanje** u postupke praćenja i planiranja aktivnosti gospodarenja koje utječu na njihove interese.

Verifikatori: Dostupnost relevantnih mehanizama, postupaka, zapisnika, razgovori s *dionicima**

NAČELO 8.: PRAĆENJE I PROCJENA

Organizacija* mora* dokazati da se tijekom postizanja ciljeva gospodarenja*, utjecaji aktivnosti gospodarenja i stanje gospodarske jedinice* prate* i ocjenjuju razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku* aktivnosti gospodarenja, u cilju provođenja prilagodljivog gospodarenja*. (P8 P&C V4)

8.1 Organizacija* mora* pratiti* provedbu svojeg plana gospodarenja*, uključujući svoje politike i ciljeve gospodarenja*, svoj napredak u skladu s planiranim aktivnostima i postizanje dokazivih ciljeva*. (novi)

8.1.1 Postupci su dokumentirani i provedeni u cilju praćenja provedbe plana gospodarenja* uključujući politike i ciljeve gospodarenja* te postizanje dokazivih ciljeva*.

Verifikatori: postupci, plan/metoda praćenja, razgovori s osobljem

8.2 Organizacija* mora* pratiti* i procijeniti ekološke i društvene utjecaje aktivnosti provedenih u gospodarskoj jedinici* i promjene stanja okoliša. (C8.2 P&C V4)

8.2.1 Društveni i ekološki utjecaji aktivnosti gospodarenja prate* se u skladu s Prilogom F.

Verifikatori: dokumentirani sustav za praćenje, razgovori s osobljem

NDŠP 8.2.1.1 Društveni i ekološki utjecaji aktivnosti gospodarenja za NDŠP prate* se u skladu s Prilogom F.

NDŠP 8.2.1.2 Procjenjuje se dugoročni* utjecaj predložene razine sječe* NDŠP-ova*. Posebna pozornost pridaje se utjecaju na prirodnu obnovu ciljanih vrsta.

Verifikatori: odgovarajući sustav za praćenje, razgovori s osobljem

8.2.2 Promjene stanja okoliša prate* se u skladu s Prilogom F.

Verifikatori: odgovarajući sustav za praćenje, razgovori s osobljem

8.3 Organizacija* mora* analizirati rezultate praćenja i procjene te ugraditi ishode ove analize u postupak planiranja. (C8.4 P&C V4)

8.3.1 Postupci za prilagodljivo gospodarenje* provode se tako da se rezultati praćenja ugrađuju u periodična ažuriranja postupka planiranja i rezultirajući plan gospodarenja*.

Verifikatori: plan gospodarenja*, dokumentacija koja se odnosi na pripremu, planiranje i provedbu aktivnosti, razgovori s osobljem

8.3.2 Ako rezultati praćenja pokazuju neusklađenost s normom FSC-a, tada se ciljevi gospodarenja*, dokazivi ciljevi* i/ili aktivnosti gospodarenja revidiraju.

Verifikatori: plan gospodarenja*, dokumentacija koja se odnosi na pripremu, planiranje i provedbu aktivnosti, razgovori s osobljem

8.4 Organizacija* mora* učiniti javno dostupnim* sažetak rezultata praćenja bez ikakvog troška, ali bez povjerljivih informacija*. (C8.5 P&C V4)

8.4.1 Sažetak rezultata praćenja u skladu s Prilogom F., u obliku koji je razumljiv dionicima uključujući karte ali bez povjerljivih informacija* javno je dostupan* besplatno.

Verifikatori: javno dostupan* sažetak, razgovori s predstavnicima lokalnih zajednica*

8.5 Organizacija* mora* imati i provoditi sustav praćenja i evidentiranja razmjernan stupnju, intenzitetu i riziku* svojih aktivnosti gospodarenja, za dokazivanje izvora i količina svih proizvoda u gospodarskoj jedinici u odnosu na predviđene količine proizvoda stavljenih na tržište kao FSC certificirane za svaku godinu. (C8.3 P&C V4)

8.5.1 Provodi se sustav praćenja i evidentiranja svih proizvoda koji su stavljeni na tržište kao FSC certificirani. Kao dio toga:

- 1) *Provjera transakcije** podržana je pružanjem FSC-ovih transakcijskih podataka, kako to zahtijeva certifikacijsko tijelo;
- 2) *Ispitivanje vlakana** podržano je predajom uzoraka i primjeraka materijala te informacija o sastavu vrsta na provjeru, kako to zahtijeva certifikacijsko tijelo.

Verifikatori: postupci prema *pokazatelju**, razgovori s osobljem

ŠMPNIG 8.5.1 Provodi se sustav praćenja i evidentiranja svih proizvoda koji su stavljeni na tržište kao FSC certificirani.

Verifikatori: postupci prema *pokazatelju**, razgovori s osobljem

NDŠP 8.5.1 Za divljač je dokazano na temelju najboljih dostupnih informacija ili drugih načina (npr. telemetrijski podaci) da ciljne vrste provode najmanje 50 % svojeg životnog vijeka u FSC certificiranoj *gospodarskoj jedinici** prije nego što se proizvodi mogu prodati s FSC-ovom tvrdnjom: FSC 100 %.

8.5.2 Informacije o svim proizvodima koji se prodaju sastavljene su i dokumentirane na način da uključuju:

- 1) Uobičajeni i znanstveni naziv vrste;
- 2) Naziv ili opis proizvoda;
- 3) Volumen (ili količinu) proizvoda;
- 4) Informacije za praćenje materijala do izvora izvornog mjesta sječe;
- 5) Datum sječe;
- 6) Ako se osnovne aktivnosti prerade odvijaju u *šumi**, datum i proizvedeni volumen; te
- 7) Je li materijal prodan ili nije kao FSC certificiran.

Verifikatori: Računi, ugovori, evidencije

NDŠP 8.5.2.1 Informacije o svim NDŠP-ovima* koji se prodaju sastavljene su i dokumentirane na način da uključuju:

- 1) Uobičajeni i znanstveni naziv vrste;
- 2) Naziv ili opis proizvoda;
- 3) Volumen (ili količinu) proizvoda;
- 4) Informacije o evidentiranju materijala do izvora podrijetla *NDŠP-a**;
- 5) Datum izvorišta *NDŠP-a**;
- 6) Ako se osnovne aktivnosti prerade odvijaju u *šumi**, datum i proizvedeni volumen; te

7) Je li materijal prodan ili nije kao FSC certificiran.

NDŠP 8.5.2.2 Dokumentacija svake sječene/ulovljene serije uzeta je i zadržana te zabilježena kako bi se osiguralo da je u cijelosti sljedeća.

NDŠP 8.5.2.3 Specifikacija serije definirana je u *planu gospodarenja** i prikladna je za količine sječe, prirodu, trajanje i raznolikost aktivnosti sječe.

Verifikatori: Računi, ugovori, evidencije, prema smjernicama PRAVILNIK O SAKUPLJANJU ZAVIČAJNIH DIVLJIH VRSTA (NN 114/2017)

8.5.3 Računi od prodaje ili slična dokumentacija čuvaju se najmanje pet godina za sve proizvode koji se prodaju s FSC-ovom tvrdnjom, a koji sadrže najmanje sljedeće informacije:

- 1) Naziv i adresu kupca;
- 2) Datum prodaje;
- 3) Uobičajeni i znanstveni naziv vrste;
- 4) Opis proizvoda;
- 5) Volumen (ili količinu) prodaje;
- 6) Kod certifikata; te
- 7) FSC-ovu tvrdnju "FSC 100 %" kojom se utvrđuju proizvodi prodani kao FSC certificirani.

Verifikatori: Računi, ugovori, evidencije

NAČELO 9.: VISOKE ZAŠTITNE VRIJEDNOSTI*

Organizacija* mora* održati i/ili poboljšati visoke zaštitne vrijednosti* u gospodarskoj jedinici* primjenom načela predostrožnosti*. (P9 P&C V4)

NAPOMENA: Prema procjeni kategorije 3 (VZV-ovi*) Centralizirane nacionalne procjene rizika (CNRA) za Hrvatsku i aplikacije Global Forest Watch, u Hrvatskoj ne postoje netaknuti šumski krajobrazi (NSK-ovi) (za više informacija pogledajte Prilog G.: Okvir za VZV-ove, VZV2, A, Element 1). Stoga, pokazatelji koji se odnose na NŠK-ove ne primjenjuju se na ovu državu i zasivljeni su.

9.1 Organizacija* mora* uključivanjem* zahvaćenih dionika*, zainteresiranih dionika* i drugim sredstvima i izvorima, procijeniti i zabilježiti prisutnost i stanje sljedećih visokih zaštitnih vrijednosti* u gospodarskoj jedinici*, razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku* utjecaja aktivnosti gospodarenja i vjerojatnosti pojave visokih zaštitnih vrijednosti*:

VZV* 1 – Raznolikost vrsta. Koncentracije biološke raznolikosti* uključujući endemske vrste i rijetke* ili ugrožene* vrste, koje su značajne* na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini.

VZV* 2 – Ekosustavi* na razini krajobraza* i mozaici. Netaknuti šumski krajobrazi* i veliki ekosustavi* na razini krajobraza*te ekosustavni* mozaici koji su značajni* na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini i koji sadrže održive populacije velike većine prirodnih vrsta u prirodnim obrascima rasprostranjenosti i brojnosti.

VZV* 3 – Ekosustavi* i staništa*. Rijetki* ili ugroženi* ekosustavi*, staništa* ili refugiji*.

VZV* 4 – Kritične* ekosustavne usluge*. Osnovne ekosustavne usluge* u kritičnim* situacijama, uključujući zaštitu* vodnih područja i nadzor nad erozijom osjetljivih tala i padina.

VZV* 5 – Potrebe zajednice. Mjesta i resursi od temeljnog značaja za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica* ili starosjedioca* (za sredstva za život, zdravlje, prehranu, vodu itd.), utvrđeni uključivanjem* ovih zajednica ili starosjedioca*.

VZV* 6 – Kulturološke vrijednosti. Mjesta, resursi, staništa* i krajobrazi* od globalnog ili nacionalnog kulturološkog, arheološkog ili povijesnog značaja i/ili od kritične* kulturološke, ekološke, gospodarske ili vjerske/duhovne važnosti za tradicionalne kulture lokalnih zajednica* ili starosjedioca*, utvrđene uključivanjem* lokalnih zajednica* ili starosjedioca*. (C9.1 P&C V4 i prijedlog 2014#7)

9.1.1 Procjena se obavlja na temelju *najboljih dostupnih informacija** koje sadrže lokaciju i stanje *visokih zaštitnih vrijednosti** Kategorije 1 do 6, kao što je definirano u *Kriteriju** 9.1.; *Područja visoke zaštitne vrijednosti** na koja se oslanjaju i njihovo stanje.

Verifikatori: Dokumentirani postupci i evidencije

9.1.2 Ova procjena sadrži utvrđivanje *netaknutih šumskih krajobraza**, od 1. siječnja 2017.

9.1.3 Procjena upotrebljava rezultate kulturološki odgovarajućeg* uključivanja* zahvaćenih nositelja prava* i zahvaćenih* i zainteresiranih dionika* s interesom za očuvanje* visokih zaštitnih vrijednosti*.

Verifikatori: evidencije, razgovori s osobljem i *dionicima**

9.2 Organizacija* mora* izraditi učinkovite strategije kojima se održavaju i/ili poboljšavaju utvrđene visoke zaštitne vrijednosti * uključivanjem* zahvaćenih dionika*, zainteresiranih dionika* i stručnjaka. (C9.2 P&C V4)

9.2.1 Prijetnje* visokim zaštitnim vrijednostima* utvrđene su upotrebom najboljih dostupnih informacija*.

Verifikatori: izvješća o ŠVZV-ovima*, razgovori s osobljem

9.2.2 Strategije i aktivnosti gospodarenja osmišljene su na način da održavaju i/ili poboljšavaju utvrđene visoke zaštitne vrijednosti* i da zaštite pripadajuća područja visokih zaštitnih vrijednosti* prije provedbe potencijalno štetnih aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori: Evidencije o određenim strategijama i mjerama za održavanje i/ili poboljšanje područja VZV-ova*, razgovori s osobljem

9.2.3 Zahvaćeni nositelji prava*, zahvaćeni* i zainteresirani dionici* te stručnjaci uključeni su u izradu strategija i aktivnosti gospodarenja kako bi se održale i/ili poboljšale utvrđene visoke zaštitne vrijednosti*.

Verifikatori: Popis stručnjaka i dionika* koji su bili konzultirani, dokumenti o konzultacijama, razgovori s osobljem i dionicima*

9.2.4 Strategije gospodarenja izrađene su u cilju zaštite* ključnih područja*.

9.2.5 Velika većina* svakog netaknutog šumskog krajobraza* označena je kao ključno područje*.

9.2.6 Izrađene strategije su učinkovite u održavanju i/ili poboljšanju visokih zaštitnih vrijednosti*.

Verifikatori: Izvješća o VZV-ovima, razgovori s osobljem i dionicima*

9.2.7 U strategijama gospodarenja dopuštena je ograničena industrijska aktivnost u ključnim područjima* samo ako svi učinci industrijske aktivnosti* uključujući fragmentaciju*:

- 1) Su ograničeni na vrlo ograničeni dio ključnog područja*;
- 2) Ne smanjuju ključno područje* ispod 50.000 ha, te
- 3) Proizvode jasnu, značajnu, dodatnu dugoročnu* zaštitu* i društvene koristi.

9.3 Organizacija* mora* provoditi strategije i aktivnosti kojima se podržavaju i/ili poboljšavaju utvrđene visoke zaštitne vrijednosti*. Ove strategije i aktivnosti moraju* biti provedene u skladu s načelom predostrožnosti i razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku* aktivnosti gospodarenja. (C9.3 P&C V4)

9.3.1 Visoke zaštitne vrijednosti* i područja visokih zaštitnih vrijednosti* o kojima su ovisne održavaju se i/ili poboljšavaju, uključujući provedbu izrađenih strategija.

Verifikatori: Plan gospodarenja, izvješće o VZV-ovima*

9.3.2 U strategijama i aktivnostima sprječava se šteta i izbjegavaju rizici* za visoke zaštitne vrijednosti*, čak i kada su znanstvene informacije nepotpune ili neuvjerljive i kada su ranjivost i osjetljivost visokih zaštitnih vrijednosti* promjenjive.

Verifikatori: Plan gospodarenja, izvješće o VZV-ovima*, terensko promatranje, razgovori s osobljem

9.3.3 Ključna područja* zaštićena* su u skladu s Kriterijem* 9.2.

9.3.4 Ograničena industrijska aktivnost* u ključnim područjima* u skladu je s Pokazateljem* 9.2.7.

9.3.5 Aktivnosti koje štete visokim zaštitnim vrijednostima* odmah se obustavljaju i poduzimaju se aktivnosti za obnovu* i zaštitu visokih zaštitnih vrijednosti*.

Verifikatori: Izvješće o VZV-ovima*, terensko promatranje, razgovori s osobljem

9.4 Organizacija* mora* dokazati da provodi periodično praćenje kako bi procijenila promjene u statusu visokih zaštitnih vrijednosti* i mora* prilagoditi svoje strategije gospodarenja kako bi se osigurala njihova učinkovita zaštita*. Praćenje mora* biti razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku* aktivnosti gospodarenja i mora* sadržati uključivanje* zahvaćenih dionika*, zainteresiranih dionika* i stručnjaka. (C9.4 P&C V4)

9.4.1 Postojećim programom periodičnog praćenja procjenjuje se:

- 1) Provedba strategija;
- 2) Status visokih zaštitnih vrijednosti*, uključujući područja visokih zaštitnih vrijednosti* o kojima ovisi; te.
- 3) Učinkovitost strategija gospodarenja i aktivnosti za zaštitu* visokih zaštitnih vrijednosti* kako bi se u potpunosti održale i/ili poboljšale-visoke zaštitne vrijednosti*.

Verifikatori: Izvješće o VZV-ovima*, sustav za praćenje, razgovori s osobljem

9.4.2 Program praćenja uključuje uključivanje* zahvaćenih nositelja prava*, zahvaćenih i zainteresiranih dionika* i stručnjaka.

Verifikatori: Izvješće o VZV-ovima*, sustav za praćenje, pozivi dionicima*, razgovori s osobljem i dionicima*

9.4.3 Program praćenja ima odgovarajuće područje primjene, detaljnost i učestalost za otkrivanje promjena u visokim zaštitnim vrijednostima* u odnosu na početnu procjenu i status koji su utvrđeni za svaku visoku zaštitnu vrijednost*.

Verifikatori: Izvješće o VZV-ovima, sustav za praćenje, terensko promatranje, razgovori s osobljem

9.4.4 Strategije i aktivnosti gospodarenja prilagođavaju se ako se praćenjem ili drugim novim informacijama dokaže da su ove strategije i aktivnosti nedovoljne za osiguranje održavanja i/ili poboljšanja visokih zaštitnih vrijednosti*.

Verifikatori: Izvješće o VZV-ovima, sustav za praćenje, terensko promatranje, razgovori s osobljem

NAČELO 10.: PROVEDBA AKTIVNOSTI GOSPODARENJA

Aktivnosti gospodarenja koje provodi *Organizacija** u *gospodarskoj jedinici** *moraju** biti odabrane i provedene u skladu s gospodarskim, ekološkim i društvenim politikama i *ciljevima** *Organizacije** i zajedno u skladu s *Načelima** i *Kriterijima**. (novi)

10.1 Nakon sječe ili u skladu s *planom gospodarenja, *Organizacija** *mora**, prirodnim ili umjetnim metodama obnove, pravovremeno obnoviti vegetacijski pokrov na način da odgovara *stanju prije sječe** ili što bliže *prirodnom stanju**. (novi)**

10.1.1 Područja na kojima se obavlja sječa *pravovremeno** se obnavljaju na način da:

- 1) Štite zahvaćene *okolišne vrijednosti**; te
- 2) Su prikladna za obnovu ukupnog sastava i strukture *prije sječe** ili *prirodne šume**.

Verifikatori: *Planovi** *gospodarenja šumama**, godišnji planovi, planovi sječe i pošumljavanja, terenska promatranja provedbe planova, razgovori s *radnicima** i *lokalnim zajednicama** po potrebi

10.1.2 Aktivnosti obnove izvode se na način da:

- 1) Za sječū postojećih *plantaža**, obnova vegetacijskog pokrova obavlja se na način da se vegetacija obnovi kako bi se postiglo stanje u kakvom je bila *prije sječe* ili što bliže *prirodnom stanju** uz upotrebu ekološki odgovarajućih prilagodljivih vrsta;
- 2) Za sječū *prirodnih šuma**, obavlja se obnova kako bi se postiglo stanje kakvo je bilo *prije sječe** ili što bliže *prirodnom stanju**; ili
- 3) za sječū degradiranih *prirodnih šuma**, obavlja se obnova što bliže *prirodnom stanju**.

Verifikatori: *Planovi** *gospodarenja šumama**, godišnji planovi, dokumentacija za označavanje gdje se provodi obnavljajuća sječa, terenska promatranja provedbe planova, razgovori s *radnicima** i *lokalnim zajednicama** po potrebi

10.2 *Organizacija *mora** prilikom obnove upotrebljavati ekološki odgovarajuće prilagodljive vrste za područje koje se obavlja i za postizanje *ciljeva gospodarenja**. *Organizacija** *mora** upotrebljavati *zavičajne vrste** i *lokalne genotipove** za obnovu, osim ako postoji jasno i odgovarajuće opravdanje za upotrebu drugih vrsta. (C10.4 i C10.8 P i C V4)**

10.2.1 Vrste odabrane za umjetnu obnovu sastojina i obnovu degradiranih sastojina, djeluju na temelju opće ekološke prikladnosti za stanje *staništa** i *ciljeve gospodarenja**, dajući prednost *zavičajnim vrstama**

Verifikatori: *Planovi** *gospodarenja šumama**, godišnji planovi, terenska promatranja ako su lokalne vrste pretvorene u *šume** sa stranim vrstama, razgovori s *radnicima**.

NDŠP 10.2.1.1 Vrste koje su odabrane za obnovu, uključujući *nedrvne šumske proizvode**, ekološki su odgovarajuće prilagođene mjestu, *zavičajne su vrste** i lokalnog su podrijetla, osim ako postoji jasno i odgovarajuće opravdanje za upotrebu nelokalnih *genotipova** ili *nezavičajnih vrsta**.

NDŠP 10.2.1.2 a) Od datuma akreditacije ove norme od strane FSC International, unošenje egzotičnih vrsta divljači nije dopušteno.

b) Lovne zone s egzotičnim vrstama koje su prethodno unesene u skladu su sa svim *Načelima** i *Kriterijima**, a znanstveni i tehnički dokaz pokazuje da određena vrsta ima *dugoročne** korisne utjecaje na područje.

NDŠP 10.2.1.3 Kad god se negativni utjecaji uzrokovani egzotičnim vrstama divljači ne mogu ublažiti, egzotične vrste se uklanjaju.

NDŠP 10.2.1.4 Nije dopušteno puštanje vrsta divljači u svrhu neposrednog lova.

NDŠP 10.2.1.5 Područja u kojima se odvijaju programi ponovnog unošenja i obnavljanja populacije ili puštanje životinja uzgojenih ručno potrebno je propisno pratiti kako bi se utvrdili mogući štetni utjecaji.

Verifikatori: *Planovi** *gospodarenja šumama**, godišnji planovi, terenska promatranja ako su lokalne vrste pretvorene u *šume** sa stranim vrstama, razgovori s *radnicima**.

10.2.2 Vrste odabrane za obnovu u skladu su s *ciljevima** obnavljanja i *ciljevima** *gospodarenja*.

Verifikatori: *Planovi** *gospodarenja šumama**, godišnji planovi, terenska promatranja ako su lokalne vrste pretvorene u *šume** sa stranim vrstama, opravdanje potrebe za pošumljavanjem stranim vrstama*, razgovori s *radnicima**.

10.3 Organizacija* mora* upotrebljavati strane vrste* samo onda kada znanje i/ili iskustvo pokazuju da se bilo kakvi invazivni utjecaji mogu kontrolirati te da se primjenjuju učinkovite mjere za ublažavanje. (C6.9 i C10.8 P&C V4)

10.3.1 *Strane vrste** upotrebljavaju se samo onda kada izravno iskustvo i/ili rezultati znanstvenog istraživanja pokazuju da se invazivni utjecaji mogu kontrolirati.

Verifikatori: *Planovi** *gospodarenja šumama**, godišnji planovi, terenska promatranja, opravdanje potrebe za pošumljavanjem *stranim vrstama**, razgovori s *radnicima**

NDŠP 10.3.1.1 *Strane vrste**, uključujući *nedrvne šumske proizvode**, upotrebljavaju se samo onda kada izravno iskustvo i/ili rezultati znanstvenog istraživanja pokazuju da se invazivni utjecaji mogu kontrolirati.

NDŠP 10.3.1.2 Gdje se čopori pasa upotrebljavaju za lov na divljač:

- 1) Upotrebljavaju se obrasci za registraciju čopora pasa
- 2) Upotrebljavaju se ogrlice za signalizaciju (npr. narančaste ili reflektirajuće)
- 3) Kod čopora za lov na velike životinje, upotrebljavaju se zaštitni ovratnici prsluka.

NDŠP 10.3.1.3 Mjesto sakupljanja trupala životinja jasno je definirano, s umjetnim osvjetljenjem, perivim podom, tekućom

vodom i sakupljanjem vode u spremnik ili kanalizaciju, pritom osiguravajući da su aktivnosti i analiza trupala s izvađenom utrobom sigurni i higijenski.

Verifikatori: *Planovi* gospodarenja šumama**, godišnji planovi, terenska promatranja, opravdanje potrebe za pošumljavanjem *stranim vrstama**, razgovori s *radnicima**

10.3.2 *Strane vrste** upotrebljavaju se samo onda kada se poduzimaju učinkovite mjere za ublažavanje kako bi se kontroliralo njihovo širenje izvan područja u koje su unesene.

Verifikatori: *Planovi* gospodarenja šumama**, godišnji planovi, terenska promatranja, opravdanje potrebe za pošumljavanjem *stranim vrstama**, razgovori s *radnicima**

10.3.3 Kontrolira se širenje *invazivnih vrsta** koje je unijela Organizacija*.

Verifikatori: *Planovi* gospodarenja šumama**, dokumentirani program za praćenje i kontrolu *invazivnih vrsta**, terenska promatranja, razgovori s *radnicima**

10.3.4 Poželjno je da se aktivnosti gospodarenja provode u suradnji s posebnim regulatornim tijelima tamo gdje postoje, u cilju kontroliranja invazivnih utjecaja *stranih vrsta** koje nije unijela Organizacija*.

Verifikatori: *Planovi* gospodarenja šumama**, dokumentirani program za praćenje i kontrolu *invazivnih vrsta**, terenska promatranja, razgovori s *radnicima**

10.4 Organizacija* ne smije* upotrebljavati genetski modificirane organizme* u gospodarskoj jedinici*. (C6.8 P&C V4)

10.4.1 Ne upotrebljavaju se genetski modificirani organizmi*.

Verifikatori: *Planovi* gospodarenja šumama**, nalozi kojima se zabranjuje upotreba GMO-a, terenska promatranja, razgovori s *radnicima**

10.5 Organizacija* mora* upotrebljavati prakse uzgajanja šuma* koje su ekološki odgovarajuće za vegetaciju, vrste, lokacije i ciljeve gospodarenja*. (novi)

10.5.1 Primjenjuju se prakse *uzgajanja šuma** koje su ekološki odgovarajuće za vegetaciju, vrste, lokacije i *ciljeve gospodarenja**.

Verifikatori: *Planovi* gospodarenja šumama**, dokumentacija za označavanje stabala, razgovori s *radnicima**

10.6 Organizacija* mora* smanjiti ili izbjevati upotrebu gnojiva*. Kada se upotrebljavaju gnojiva*, Organizacija* mora* dokazati da upotreba ima jednaku ili veću ekološku i ekonomsku korist od upotrebe sustava uzgajanja šuma* koji ne zahtijevaju upotrebu gnojiva* i sprječavaju, ublažavaju i/ili ispravljaju štetu nanесenu okolišnim vrijednostima*, uključujući tla. (C10.7 P&C V4 i prijedlog 2014#7)

10.6.1 Upotreba *gnojiva** svodi se na najmanju moguću mjeru ili se izbjevava.

Verifikatori: Registar upotrijebljenih *gnojiva**, tehnološki planovi, računi za kupljena *gnojiva**, razgovori s rukovoditeljima

10.6.2 Kada se upotrebljavaju *gnojiva**, njihove ekološke i ekonomske koristi su jednake ili veće od onih koje se odnose na sustave *uzgajanja šuma** koji ne zahtijevaju upotrebu *gnojiva**.

Verifikatori: Rezultati analiza tla, opravdanja za upotrebu *gnojiva**

10.6.3 Kada se upotrebljavaju *gnojiva**, dokumentiraju se njihove vrste, količine, učestalost i mjesto primjene.

Verifikatori: Registar upotrijebljenih *gnojiva**, tehnološki planovi, računi za kupljena *gnojiva**, razgovori s rukovoditeljima

10.6.4 Kada se upotrebljavaju *gnojiva**, *okolišne vrijednosti** su zaštićene, uključujući provedbu mjera za sprječavanje štete.

Verifikatori: Registar upotrijebljenih *gnojiva**, tehnološki planovi, računi za kupljena *gnojiva**, razgovori s rukovoditeljima

10.6.5 Štete od upotrebe *gnojiva** za *okolišne vrijednosti** su ublažene ili ispravljene.

Verifikatori: Upute za primjenu i mjere za sprječavanje negativnih utjecaja, terensko promatranje, razgovori s rukovoditeljima

10.7 Organizacija* mora* upotrebljavati integrirane sustave borbe protiv štetnika i uzgajanja šuma* kojima se izbjegava* ili nastoji otkloniti upotrebu kemijskih pesticida*. Organizacija* ne smije* upotrebljavati nikakve kemijske pesticide* koji su zabranjeni politikom FSC-a. Kada se upotrebljavaju pesticidi*, Organizacija* mora* spriječiti, ublažiti, i/ili ispraviti štetu nanесenu okolišnim vrijednostima* i ljudskom zdravlju. (C6.6 i C10.7 P&C V4)

10.7.1 Integrirani sustavi borbe protiv štetnika, uključujući izbor sustava *uzgajanja šuma**, upotrebljavaju se kako bi se izbjegli ili nastojali otkloniti učestalost, volumen i količina primjena kemijskih *pesticida**, a što ima za posljedicu neupotrebljavanje ili sveukupno smanjenje primjena.

Verifikatori: Tehnološki planovi, razgovori s rukovoditeljima

10.7.2 Kemijski *pesticidi** koji su FSC-ovom politikom o pesticidima zabranjeni ne upotrebljavaju se niti skladište u *gospodarskoj jedinici** osim ako je FSC odobrio odstupanje od pravila.

Verifikatori: Program za upotrebu kemijskih *pesticida**, registar upotrijebljenih kemijskih *pesticida**, razgovori s rukovoditeljima

10.7.3 Vodi se evidencija o upotrebi *pesticida**, uključujući trgovačko ime, aktivnu tvar, količinu upotrijebljene aktivne tvari, razdoblje korištenja, lokaciju i površinu te razlog upotrebe.

Verifikatori: Registar upotrijebljenih kemijskih *pesticida**, razgovori s rukovoditeljima

10.7.4 Upotreba *pesticida** u skladu je s dokumentom Međunarodne organizacije rada "Sigurnost pri upotrebi kemikalija na radu" koji se odnosi na zahtjeve za prijevoz, skladištenje, rukovanje, primjenu i postupke u izvanrednim situacijama za čišćenje nakon slučajnog prosipanja pesticida.

Verifikatori: Procjena *rizika** uključuje mjere za sigurnu upotrebu kemikalija, evidencije o obuci

10.7.5 Ako se upotrebljavaju *pesticid*ŕ**, metodama primjene smanjuju se količine koje se upotrebljavaju, uz istovremeno postizanje učinkovitih rezultata i omogućavanje učinkovite *zaštite** okolnih *krajobraz*a**.

NDŠP Ovaj se *pokazatelj** primjenjuje i na NDŠP-ove

Verifikatori: Registar upotrijebljenih kemijskih *pesticida**, razgovori s rukovoditeljima

10.7.6 Šteta za *okolišne vrijednosti** i za ljudsko zdravlje od upotrebe *pesticida** sprječava se i ublažava ili ispravlja tamo gdje šteta nastane.

Verifikatori: Dokumenti, upute za upotrebu kemijskih *pesticida**, registar upotrijebljenih kemijskih *pesticida**, razgovori s rukovoditeljima

NDŠP 10.7.6.1 Šteta za *okolišne vrijednosti**, *NDŠP-ove** i ljudsko zdravlje od upotrebe *pesticida** sprječava se i ublažava ili ispravlja tamo gdje šteta nastane.

NDŠP 10.7.6.2 Postoje postupci za bilježenje svih upotreba sintetičkih kemikalija od strane poduzeća za gospodarenje *šumama** u pogledu *NDŠP-ova**.

NDŠP 10.7.6.3 Evidencije o upotrebi kemikalija sadrže:

- 1) Naziv proizvoda;
- 2) Lokaciju tretiranog mjesta;
- 3) Površinu tretiranog mjesta;
- 4) Metodu primjene;
- 5) Datum početka upotrebe kemikalije;
- 6) Datum završetka upotrebe kemikalije;
- 7) Ukupnu količinu upotrijebljene kemikalije.

Verifikatori: Dokumenti, upute za upotrebu kemijskih *pesticida**, registar upotrijebljenih kemijskih *pesticida**, razgovori s rukovoditeljima

10.7.7 Kada se upotrebljavaju *pesticid*ŕ**:

- 1) Odabrani *pesticid**, metoda primjene, vrijeme i obrazac upotrebe predstavljaju najmanji *rizik** za ljude i ne ciljane vrste; te
- 2) Objektivni dokaz pokazuje da je *pesticid** jedini učinkovit, praktičan i ekonomičan način suzbijanja štetnika.

Verifikatori: Dokumenti, upute za upotrebu kemijskih *pesticida**, registar upotrijebljenih kemijskih *pesticida**, razgovori s rukovoditeljima

10.8 Organizacija* mora* smanjiti, pratiti* i strogo nadzirati upotrebu sredstava* za biološku kontrolu u skladu s međunarodno prihvaćenim znanstvenim protokolima*. Kada se upotrebljavaju sredstva* za biološku kontrolu, Organizacija* mora* spriječiti, ublažiti i/ili ispraviti štetu nanесenu okolišnim vrijednostima*. (C6.8 P&C V4)

10.8.1 Upotreba sredstava* za biološku kontrolu smanjuje se, prati* i nadzire.

Verifikatori: Postupak za upotrebu sredstava* za biološku kontrolu* koji uključuje upute za upotrebu i metode nadzora i praćenja.

10.8.2 Upotreba sredstava* za biološku kontrolu u skladu je s međunarodno prihvaćenim znanstvenim protokolima*.

Verifikatori: Registar upotrijebljenih sredstava* za biološku kontrolu, razgovori s osobljem

10.8.3 Vodi se evidencija o upotrebi sredstava* za biološku kontrolu uključujući vrstu, količinu, razdoblje, lokaciju i razlog upotrebe.

Verifikatori: Registar upotrijebljenih sredstava* za biološku kontrolu, razgovori s osobljem

10.8.4 Šteta za okolišne vrijednosti* uzrokovana upotrebom sredstava* za biološku kontrolu* sprječava se i ublažava ili ispravlja tamo gdje nastane.

Verifikatori: Dokumenti, upute za upotrebu kemijskih pesticida*, registar upotrijebljenih kemijskih pesticida*, razgovori s osobljem

10.9 Organizacija* mora* procijeniti rizike* i provoditi aktivnosti kojima se smanjuju negativni utjecaji od prirodnih opasnosti* razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku*. (novi)

10.9.1 Procjenjuju se mogući negativni utjecaji prirodnih opasnosti* na infrastrukturu*, šumske* resurse i zajednice u gospodarskoj jedinici*.

Verifikatori: Procjena rizika uključuje vrste utjecaja prirodnih opasnosti*, razgovori s osobljem

Verifikatori za ŠMPNIG: Razgovori s osobljem

10.9.2 Aktivnostima gospodarenja ublažavaju se ovi utjecaji.

Verifikatori: Planovi sprječavanja i drugo, razgovori s osobljem

ŠMPNIG 10.9.2 Ako kapacitet i resursi dopuštaju, aktivnostima gospodarenja ublažavaju se mogući neprihvatljivi negativni utjecaji prirodnih opasnosti*. Ako kapacitet i resursi ne dopuštaju, Organizacija* ili rukovoditelj dogovaraju s vladom ili relevantnim lokalnim organizacijama kapacitet i mogućnosti ublažavanja.

Verifikatori: Planovi sprječavanja i drugo, razgovori s osobljem

10.9.3 Rizik* za aktivnosti gospodarenja za povećanje učestalosti, rasprostranjenosti ili jačine prirodnih opasnosti* utvrđen je za one opasnosti* na koje se može utjecati gospodarenjem.

Verifikatori: Procjena rizika* u odnosu na prirodne opasnosti*, razgovori s osobljem

10.9.4 Aktivnosti gospodarenja izmijenjene su i/ili su izrađene i provedene mjere kojima se smanjuju utvrđeni rizici*.

Verifikatori: Procjena *rizika** u odnosu na *prirodne opasnosti**, izrađene mjere su provedene kako bi se smanjili *rizici**, razgovori s osobljem

10.10 Organizacija* mora* upravljati infrastrukturnim razvojem*, aktivnostima prijevoza i uzgajanja šuma* na način da su vodni resursi i tla zaštićeni i spriječeno je, ublaženo i/ili ispravljeno uznemiravanje i nanošenje štete rijetkim i ugroženim vrstama*, staništima*, ekosustavima* i vrijednostima krajobraza*. (C6.5 P&C V4)

10.10.1 Upravlja se razvijanjem, održavanjem i upotrebom *infrastrukture**, kao i aktivnostima prijevoza kako bi se zaštitile *okolišne vrijednosti** utvrđene u *Kriteriju** 6.1.

Verifikatori: smjernice za izgradnju prometnica, evidencije, planovi i karte. Razgovori s rukovoditeljima i terenska promatranja.

NDŠP 10.10.1 Upravlja se razvijanjem, održavanjem i upotrebom *infrastrukture**, kao i aktivnostima prijevoza kako bi se zaštitile *okolišne vrijednosti** i *nedrvni šumski proizvodi** utvrđeni u *Kriteriju** 6.1.

Verifikatori: smjernice za izgradnju prometnica, evidencije, planovi i karte. Razgovori s rukovoditeljima i terenska promatranja.

10.10.2 Aktivnostima *uzgajanja šuma** upravlja se na način da se osigura *zaštita* okolišnih vrijednosti** utvrđenih u *Kriteriju** 6.1.

Verifikatori: *planovi* gospodarenja šumama**, dokumentacija o označavanju stabala, planski razgovori s osobljem i terensko promatranje

NDŠP 10.10.2 Aktivnostima *uzgajanja šuma** upravlja se na način da se osigura *zaštita* okolišnih vrijednosti** i *nedrvenih šumskih proizvoda** utvrđenih u *Kriteriju** 6.1.

Verifikatori: *planovi* gospodarenja šumama**, dokumentacija o označavanju stabala, planski razgovori s osobljem i terensko promatranje

10.10.3 Poremećaji ili štete nanosene *vodotokovima**, *vodnim tijelima**, tlima, *rijetkim i ugroženim vrstama**, *staništima**, *ekosustavima** i *vrijednostima krajobraza** sprječavaju se, ublažavaju i ispravljaju *pravovremeno** i mijenjaju se aktivnosti gospodarenja kako bi se spriječila daljnja šteta.

Verifikatori: planovi, projekti i programi s mjerama i aktivnostima za sprječavanje, ublažavanje i ispravljanje utvrđenih poremećaja ili šteta. Razgovori s osobljem i terensko promatranje

NDŠP 10.10.3 Poremećaji ili štete nanosene *vodotokovima**, *vodnim tijelima**, tlima, *rijetkim i ugroženim vrstama**, *staništima**, *ekosustavima**, *nedrvenim šumskim proizvodima** i *vrijednostima krajobraza** sprječavaju se, ublažavaju i ispravljaju *pravovremeno** i mijenjaju se aktivnosti gospodarenja kako bi se spriječila daljnja šteta.

Verifikatori: planovi, projekti i programi s mjerama i aktivnostima za sprječavanje, ublažavanje i ispravljanje utvrđenih poremećaja ili šteta. Razgovori s osobljem i terensko promatranje

10.11 Organizacija* mora* upravljati aktivnostima povezanim sa sječom i upotrebom drvnih i nedrvnih šumskih proizvoda* na način da se zaštite okolišne vrijednosti*, smanji trgovina otpadom i izbjegne šteta za druge proizvode i usluge. (C5.3 i C6.5 P&C V4)

10.11.1 Provode se postupci sječe i izvlačenja drvnih i nedrvnih šumskih proizvoda* na način da se zaštite okolišne vrijednosti* kao što je utvrđeno u Kriteriju* 6.1. i visoke zaštitne vrijednosti* utvrđene u Kriterijima* 9.1. i 9.2.

Verifikatori: planovi* gospodarenja šumama*, izvješća o ŠVZV-ovima*, evidencije o obuci, razgovori s osobljem i terensko promatranje

10.11.2 Postupcima sječe optimizira se upotreba šumskih* proizvoda i materijala koji se mogu prodati.

Verifikatori: Dokumentacija o prijevozu drva, dozvole za sječom, drugo, razgovori s osobljem i terensko promatranje

10.11.3 Ostavljaju se dovoljne količine mrtve i raspadajuće biomase i održava se šumska* struktura kako bi se zaštitile okolišne vrijednosti*.

Verifikatori: planovi* gospodarenja šumama*, dokumentacija o označavanju stabala, terensko promatranje, razgovori s osobljem

10.11.4 Postupcima sječe izbjegavaju se štete na preostalim dubećim stablima, ostacima drveta na zemlji i drugim okolišnim vrijednostima*.

Verifikatori: planovi* gospodarenja šumama*, postupci, terensko promatranje, razgovori s osobljem

10.12 Organizacija* mora* odlagati otpadne materijale* na okolišno prihvatljiv način. (C6.7 P&C V4)

10.12.1 Sakupljanje, čišćenje, prijevoz i odlaganje svih otpadnih materijala* provodi se na okolišno prihvatljiv način kojim se štite okolišne vrijednosti* kao što je utvrđeno u Kriteriju* 6.1.

Verifikatori: postupci/smjernice, terensko promatranje, razgovori s osobljem

NDŠP 10.12.1 Sakupljanje, čišćenje, prijevoz i odlaganje svih otpadnih materijala* provodi se na okolišno prihvatljiv način kojim se štite okolišne vrijednosti* i nedrvni šumski proizvodi* kao što je utvrđeno u Kriteriju* 6.1.

Verifikatori: postupci/smjernice, terensko promatranje, razgovori s osobljem

PRILOG A.: Minimalni popis primjenjivih zakona*, propisa i nacionalno ratificiranih* međunarodnih ugovora, konvencija i sporazuma (Načelo* 1.)

Minimalni popis primjenjivih zakona, propisa i nacionalno ratificiranih* međunarodnih ugovora, konvencija i sporazuma	"Narodne novine" ili "NN"
Zakon o šumama	NN 68/18; NN 115/18; 98/19
Zakon o biljnom zdravstvu	NN 127/19
Zakon o doživotnoj otpremnini odnosno dokupu mirovine	NN 153/13
Zakon o doprinosima	NN 93/14, 127/17, 98/19
Zakon o drvenastim kulturama kratkih ophodnji	NN 15/18; NN 111/18
Zakon o državnoj izmjeri i katastru nekretnina	NN 112/18
Zakon o državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave	NN 93/14, 127/17, 98/19
Zakon o gnojivima i poboljšivačima tla	NN 163/03; 40/07; 81/13; 14/14; 32/19
Zakon o gradnji	NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/19
Zakon o Hrvatskoj poljoprivredno-šumarskoj savjetodavnoj službi	NN 15/18
Zakon o igralištima za golf	NN 152/08; 80/10; 130/11
Zakon o izmjenama Zakona o drvenastim kulturama kratkih ophodnji	NN 111/18
Zakon o javnoj nabavi	NN 120/16
Zakon o klimatskim promjenama i zaštiti ozonskog sloja	NN 127/19
Zakon o listi profesionalnih bolesti	NN 162/98, 107/07
Zakon o lovstvu	NN 99/18
Zakon o minimalnoj plaći	NN 118/18
Zakon o mirovinskom osiguranju	NN 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 102/19
Zakon o održivoj uporabi pesticida	14/14; 115/18; 32/20
Zakon o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke	NN 93/14, 127/17, 98/19

Zakon o porezu na dodanu vrijednost	NN 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19
Zakon o prekograničnom prometu i trgovini divljim vrstama	NN 94/13; 14/19
Zakon o priznavanju svojti šumskog drveća i grmlja	NN 113/03, 33/05
Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka	NN 42/18
Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća u vezi stavljanja na raspolaganje na tržištu i uporabi biocidnih proizvoda	NN 39/13; 47/14; 115/18
Zakon o provedbi Uredbe (EZ) br. 1107.2009 o stavljanju na tržište sredstava za zaštitu bilja	NN 80/13; 32/19; 32/20
Zakon o provedbi Uredbe (EZ) br. 396.2005 o maksimalnim razinama ostataka pesticida u i na hrani i hrani za životinje biljnog i životnjskog podrijetla	80/13; 115/18; 32/20
Zakon o provedbi uredbi Europske unije o prometu drva i proizvoda od drva	NN 25/18; 16/20
Zakon o provedbi uredbi Europske unije o zaštiti životinja	NN 125/13; 14/14; 92/14; 32/19
Zakon o radu	NN 93/14; 127/17; 98/19
Zakon o rudarstvu	NN 56/13, 14/14, 52/18, 115/18, 98/19
Zakon o suzbijanju diskriminacije	NN 85/08, 112/12
Zakon o sprječavanju unošenja i širenja stranih te invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima	NN 15/18; 14/19
Zakon o šumskom reprodukcijском materijalu	NN 75/09; 61/11, 56/13; 14/14; 32/19
Zakon o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda	NN 16/19
Zakon o veterinarsko-medicinskim proizvodima	NN 84/08; 56/13; 94/13; 15/15; 32/19

Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima	NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14
Zakon o vodama	NN 66/19
Zakon o vodi za ljudsku potrošnju	NN 56/13; 64/15; 104/17; 115/18; 16/20
Zakon o zaštiti na radu	NN 93/14, 127/17, 98/19
Zakon o zaštiti okoliša	NN 80/13; 153/13; 78/15; 12/18; 118/18
Zakon o zaštiti prirode	NN 80/13; 15/18; 14/19; 127/19
Zakon o zaštiti životinja	NN 102/17, 32/19
Zakon o zaštiti zraka	NN 127/19
Zakon o zemljišnim knjigama	NN 63/19
Ovršni zakon	NN 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17
(Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda	18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10
Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže	NN 80/19
Uredba o načinu i kriterijima za davanje u zakup šumskog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske	NN 50/18
Uredba o osnivanju prava građenja i prava služnosti na šumi i šumskom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske	NN 87/19
Uredba o postupku i mjerilima za osnivanje prava služnosti na šumi i/ili šumskom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske u svrhu eksploatacije mineralnih sirovina	NN 133/07; 9/11
Uredba o postupku i mjerilima za osnivanje prava služnosti u šumi ili na šumskom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske, u svrhu obavljanja turističke djelatnosti	NN 69/07
Uredba o postupku i mjerilima za osnivanje služnosti u šumi ili na šumskom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske u svrhu izgradnje vodovoda, kanalizacije, plinovoda, električnih vodova	NN 108/06

Uredba o zakupu šumskog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske	NN 55/19
Pravilnik o čuvanju šuma	NN 28/15
Pravilnik o doznaci stabala, obilježbi šumskih proizvoda, teretnom listu (popratnici) i šumskom redu	NN 71/2019
Pravilnik o izmjenama Pravilnika o stručnom nadzoru uzgoja drvenastih kultura kratkih ophodnji	NN 33/19
Pravilnik o izmjenama Pravilnika o stručnom nadzoru uzgoja drvenastih kultura kratkih ophodnji	NN 50/19
Pravilnik o izradi nacionalnog popisa šumskih sjemenskih objekata	NN 60/13
Pravilnik o kvaliteti i deklaraciji za šumski reprodukcijски materijal	NN 68/13; 21/17
Pravilnik o lovostaju	NN 67/10; 87/10; 97/13; 44/17
Pravilnik o načinu formiranja rezervi sjemenskog materijala svojti šumskog drveća	NN 13/15
Pravilnik o načinu izrade i sadržaju Programa gospodarenja šumskim sjemenskim objektom u kategoriji "kvalificiran" ili "testiran"	NN 4/11
Pravilnik o načinu lova s pticama grabljivicama i programu o polaganju sokolarskog ispita	NN 110/10
Pravilnik o načinu lova u graničnom pojasu	NN 67/06
Pravilnik o načinu motrenja oštećenosti šumskih ekosustava	NN 54/19
Pravilnik o načinu obračuna, obrascima, posebnom računu i rokovima uplate naknade za korištenje općekorisnih funkcija šuma	NN 19/15
Pravilnik o načinu ocjenjivanja trofeja divljači, obrascu trofejnog lista, vođenju evidencije o trofejima divljači i izvješću o ocijenjenim trofejima	NN 92/08
Pravilnik o načinu prikupljanja podataka, vođenju registra te uvjetima korištenja podataka o šumskim požarima	NN 75/13; 150/14; 21/17
Pravilnik o načinu rada i zadaćama Povjerenstva za šumski reprodukcijски materijal	NN 4/11; 60/13
Pravilnik o načinu uporabe lovačkog oružja i naboja	NN 68/06; 66/10
Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra šumskih sjemenskih objekata	NN 4/11; 21/17
Pravilnik o osposobljavanju kadrova u lovstvu	NN 78/06; 92/08
Pravilnik o pasminama, broju i načinu korištenja lovačkih pasa za lov	NN 143/10
Pravilnik o popisu biljnih vrsta za osnivanje drvenastih kultura kratkih ophodnji te načinu i uvjetima pod kojima se mogu uzgajati	NN 16/19
Pravilnik o postupku izdavanja informacijske isprave za šumski reprodukcijски materijal	NN 60/13
Pravilnik o postupku za ostvarivanje prava na sredstva iz naknade za korištenje općekorisnih funkcija šuma za izvršene radove u šumama	NN 22/15; 93/15; 46/18

Pravilnik o potvrdi o podrijetlu divljači i njezinih dijelova i obilježavanju krupne divljači evidencijskim markicama	NN 15/19
Pravilnik o pregledu šumskog reprodukcijskog materijala koji se uvozi	NN 91/09; 21/17
Pravilnik o provenijencijama svojti šumskog drveća	NN 147/11; 96/12, 115/14; 114/15
Pravilnik o provođenju ocjenjivanja potencijalnih šumskih sjemenskih objekata i stručnog nadzora	NN 4/11
Pravilnik o sadržaju i načinu polaganja stručnih ispita za ovlaštene inženjere šumarstva i drvne tehnologije	NN 74/07; 15/15
Pravilnik o sadržaju i načinu provođenja nacionalne inventure šumskih resursa	NN 53/06; 137/08
Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja središnje lovne evidencije	NN 67/06; 73/10
Pravilnik o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači	NN 40/06; 92/08; 39/11; 41/13
Pravilnik o sadržaju, obliku i troškovima izdavanja glavne svjedodžbe	NN 4/11; 42/11; 21/17
Pravilnik o službenoj iskaznici i znački lovnog inspektora	NN 142/12
Pravilnik o službenoj iskaznici i znački šumarskog inspektora	NN 142/12
Pravilnik o stručnoj službi za provedbu lovnogospodarske osnove	NN 63/06, 101/10; 44/17
Pravilnik o stručnom nadzoru uzgoja drvenastih kultura kratkih ophodnji	NN 111/18
Pravilnik o Upisniku šumoposjednika	NN 137/14
Pravilnik o uređivanju šuma	NN 97/18; 101/18
Pravilnik o utvrđivanju naknade za prenesena i ograničena prava na šumi i šumskom zemljištu	NN 72/16
Pravilnik o uvjetima i mjerilima za odobrenje opsega nužne doznake stabala u šumama šumoposjednika	NN 135/14
Pravilnik o uvjetima i načinu lova, nošenju lovačkog oružja, obrascu i načinu izdavanja lovačke iskaznice, dopuštenju za lov i evidencije o obavljenom lovu	NN 70/10
Pravilnik o uvjetima i načinu upisa u Upisnik dobavljača šumskog reprodukcijskog materijala	NN 4/11; 58/11; 21/17
Pravilnik o uvjetima za priznavanje jednakovaljanosti šumskog reprodukcijskog materijala i državama iz kojih se može uvoziti	NN 60/13; 46/15
Pravilnik o vrsti šumarskih radova, minimalnim uvjetima za njihovo izvođenje te radovima koje šumoposjednici mogu izvoditi samostalno	NN 16/15; 30/18

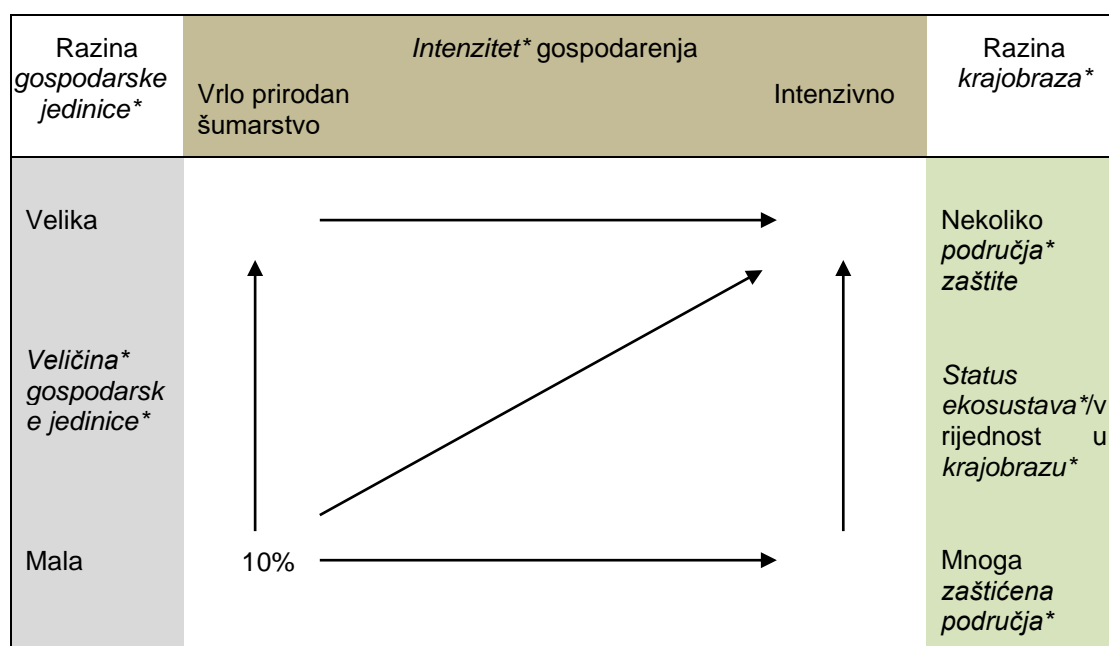
Pravilnik o zabrani stavljanja na tržište određenog šumskog reprodukcijškog materijala	NN 60/13
Pravilnik o lovočuvarskoj službi	NN 19/16
Popis šumskih svojti	NN 4/11
Šumsko-odštetni cjenik	NN 37/15
Cjenik divljači	NN 67/06
Odštetni cjenik za izračun naknade za štete na divljači i lovištu	NN 67/06
Uputa o dostavi uzoraka podrijetlom od odstrijeljenih svinja divljih (<i>Sus scrofa L.</i>) u svrhu pregleda na trihinelozu te dodatna Pojašnjenja odredbi Naredbe o smanjenju brojnog stanja pojedine vrste divljači	NN 115/18

Prilog B.: Zahtjevi za obuku *radnika** (*Načelo** 2.)

*Radnici** moraju* biti u stanju:

- 1) Provoditi *šumske** aktivnosti u skladu s primjenjivim *zakonskim** zahtjevima (*Kriterij** 1.5.);
- 2) Razumjeti sadržaj, značenje i primjenjivost osam ključnih konvencija o radu Međunarodne organizacije rada (*Kriterij** 2.1.);
- 3) Prepoznati slučajeve seksualnog uznemiravanja i spolne *diskriminacije** i prijaviti ih (*Kriterij** 2.2.);
- 4) Sigurno rukovati i raspolagati opasnim tvarima kako bi se osiguralo da njihova upotreba ne predstavlja *opasnost** za zdravlje (*Kriterij** 2.3.);
- 5) Obavljati svoje dužnosti povezane s posebno opasnim poslovima ili poslovima s posebnom odgovornošću (*Kriterij** 2.5.);
- 6) Identificirati mjesta od posebnog kulturološkog, ekološkog, gospodarskog, vjerskog ili duhovnog značaja za *lokalne zajednice** te provoditi potrebne mjere kako bi se zaštitila prije početka aktivnosti gospodarenja *šumama** u cilju izbjegavanja negativnih utjecaja (*Kriterij** 3.5. i *Kriterij** 4.7.);
- 7) Utvrditi *zakonska** i *običajna prava** *lokalnih zajednica** vezana uz aktivnosti gospodarenja (*Kriterij** 4.2.);
- 8) Provoditi *procjene** društvenog, gospodarskog i *ekološkog utjecaja* te poduzimati odgovarajuće mjere za ublažavanje utjecaja (*Kriterij** 4.5.);
- 9) Provoditi aktivnosti vezane uz održavanje i/ili poboljšanje *ekosustavnih usluga**, kada se upotrebljavaju FSC-ove tvrdnje za ekosustavne usluge (*Kriterij** 5.1.);
- 10) Rukovati *pesticidima**, primjenjivati ih i skladištiti (*Kriterij** 10.7.); te
- 11) Provoditi postupke za zbrinjavanje prosutih *otpadnih materijala** (*Kriterij** 10.12.).

Prilog C.: Konceptualni dijagram *Mreže* područja zaštite (Načelo* 6.)*

Dijagram prikazuje kako se općenito očekuje da se površina *gospodarske jedinice** uključena u *Mrežu* područja zaštite* povećava s minimalnih 10 % kako se veličina, *intenzitet** gospodarenja i/ili status i vrijednost *ekosustava** na razini *krajobraza** povećavaju. Strelice i njihov smjer predstavljaju ta povećanja.

Krajnji desni stupac pod nazivom 'Status *ekosustava*/vrijednost u krajobrazu**' označava u kojoj su mjeri zaštićeni *zavičajni ekosustavi** na razini *krajobraza** i relativne zahtjeve za daljnjom *zaštitom** u *gospodarskoj jedinici**.

Krajnji lijevi stupac pod nazivom 'Površina *gospodarske jedinice**' pokazuje da će se s povećanjem površine *gospodarske jedinice** *gospodarska jedinica** nalaziti na razini *krajobraza** i očekuje se da će imati *Mrežu* područja zaštite* koja sadrži funkcionalne primjere svih prirodnih pojava *ekosustava** za taj *krajobraz**.

Prilog D.: Elementi *plana* gospodarenja (Načelo* 7.)*

- 1) Rezultati procjene, uključujući:
 - i. Prirodni resursi i okolišne vrijednosti*, kao što je utvrđeno u Načelu* 6. i Načelu* 9.;
 - ii. Društveni, gospodarski i kulturni resursi i uvjeti, kao što je utvrđeno u Načelu* 6., Načelu* 2. do Načela* 5. i u Načelu* 9.;
 - iii. Glavni društveni i okolišni rizici u području, kao što je utvrđeno u Načelu* 6., Načelu* 2. do Načela* 5. i u Načelu* 9.;
 - iv. Održavanje /ili poboljšanje *ekosustavnih usluga** za koje se ističu tvrdnje u svrhu promicanja, kao što je utvrđeno u *Kriteriju** 5.1.
- 2) Programi i aktivnosti koji se odnose na:
 - i. Prava *radnika**, zdravlje i sigurnost na radu, *ravnopravnost spolova**, kao što je utvrđeno u Načelu* 2.;
 - ii. Odnose sa zajednicom, lokalni gospodarski i društveni razvoj, kao što je utvrđeno u Načelu* 4. i Načelu* 5.;
 - iii. *Uključivanje** dionika i rješavanje *sporova** i pritužbi, kao što je utvrđeno u Načelu* 1., Načelu* 2. i Načelu* 7.;
 - iv. Planirane aktivnosti gospodarenja i rokove, upotrijebljene sustave uzgajanja šuma, uobičajene metode sječe i opremu, kao što je utvrđeno u Načelu* 10.;
 - v. Obrazloženje stopa sječe drveta i drugih prirodnih resursa, kao što je utvrđeno u Načelu* 5.
- 3) Mjere za *zaštitu** i/ili *obnovu**:
 - i. Rijetke* i ugrožene vrste* i staništa*;
 - ii. Vodna tijela* i priobalne zone*;
 - iii. *Povezanost* krajobraza**, uključujući koridore za divljač;
 - iv. *Ekosustavne usluge** kada se upotrebljavaju FSC-ove tvrdnje za *ekosustavne usluge** kao što je utvrđeno u *Kriteriju** 5.1.;
 - v. Područja reprezentativnih uzoraka*, kao što je utvrđeno u Načelu* 6.; te
 - vi. Visoke zaštitne vrijednosti*, kao što je utvrđeno u Načelu* 9.
- 4) Mjere za procjenu, sprječavanje i ublažavanje negativnih utjecaja aktivnosti gospodarenja na:
 - i. *Okolišne vrijednosti**, kao što je utvrđeno u Načelu* 6. i Načelu* 9.;
 - ii. *Ekosustavne usluge** kada se upotrebljavaju FSC-ove tvrdnje za *ekosustavne usluge** kao što je utvrđeno u *Kriteriju** 5.1.;
- 5) Opis programa praćenja, kao što je utvrđeno u Načelu* 8., uključujući:
 - i. Prirast i prinos, kao što je utvrđeno u Načelu* 5.;
 - ii. *Ekosustavne usluge** kada se upotrebljavaju FSC-ove tvrdnje za *ekosustavne usluge** kao što je utvrđeno u *Kriteriju** 5.1.;
 - iii. *Okolišne vrijednosti**, kao što je utvrđeno u Načelu* 6.;
 - iv. Operativne utjecaje, kao što je utvrđeno u Načelu* 10.;
 - v. Visoke zaštitne vrijednosti*, kao što je utvrđeno u Načelu* 9.;

- vi. Planirane ili postojeće sustave praćenja temeljene na *uključivanju* dionika**, kao što je utvrđeno u *Načelu* 2. do Načela* 5. i u Načelu* 7.*;
- vii. Karte na kojima su opisani prirodni resursi i utvrđene zone prema namjeni zemljišta u *gospodarskoj jedinici**

Prilog E.: Konceptualni okvir za planiranje i praćenje (Načelo* 7.)

Dokument uzorka <i>plana gospodarenja</i> *	Periodičnost revizije <i>plana gospodarenja</i> *	Element koji se prati (Djelomični popis)	Periodičnost praćenja	Tko prati ovaj element? Napomena: Razlikovat će se ovisno o SIR-u i nadležnosti	Načelo*/Kriterij* FSC-a
Plan lokacija (Plan sječa)	Godišnje	Prijelaz preko potoka	Kada je na terenu i godišnje	Operativno osoblje	P10
		Ceste	Kada je na terenu i godišnje	Operativno osoblje	P10
		Dijelovi zadržavanja	Godišnje, uzorak	Operativno osoblje	P6, P10
		<i>Rijetke*</i> i <i>ugrožene*</i> vrste	Godišnje	Biolog savjetnik	P6
		Godišnje razine sječe	Godišnje	Upravitelj šumskog područja	C5.2
		Kalamitet insekata	Godišnje, uzorak	Biolog savjetnik / Ministarstvo šumarstva	
Proračun	Godišnje	Rashodi	Godišnje	Financijski direktor	P5
		Doprinos lokalnom gospodarstvu	Tromjesečno	Glavni direktor	P5
Plan uključivanja*	Godišnje	Statistika zaposlenosti	Godišnje	Glavni direktor	P3, P4
		Socijalni sporazumi	Godišnje, ili kao što je dogovoreno u planu <i>angažmana*</i>	Društveni koordinator	P3, P4
		Pritužbe	U tijeku	Rukovoditelj ljudskih resursa	P2, P3, P4
5-godišnji plan <i>gospodarenja</i> *	5 godina	Populacija divljači	Treba odrediti	Ministarstvo okoliša	P6
		Ostaci grubog drva	Godišnje	Ministarstvo šumarstva	P10

		Slobodni rast/obnavlja nje	Godišnje, uzorak		
<i>Plan gospodarenja * za održivo šumarstvo</i>	10 godina	Distribucija po dobnim razredima Distribucija po debljinskim razredima	Deset godina	Ministarstvo okoliša	P6
		10-godišnji etat	Godišnje, deset godina	Ministarstvo šumarstva / Upravitelj šumskog područja	C5.2
Certifikacijski dokument za <i>ekosustavne usluge*</i>	5 godina	Prije validacije i verifikacije	Prije validacije i verifikacije	Glavni direktor	FSC- PRO-30- 006

Prilog F.: Zahtjevi za praćenje (Načelo* 8.)

Načelo 8, Prilog G: Zahtjevi za praćenje.

- 1) Praćenje u 8.2.1. dovoljno je za utvrđivanje i opis utjecaja aktivnosti gospodarenja na okoliš, uključujući gdje je primjenjivo:
 - i. Rezultati aktivnosti obnavljanja (*Kriterij** 10.1.);
 - ii. Upotreba ekološki odgovarajuće prilagođenih vrsta za obnovu (*Kriterij** 10.2.);
 - iii. Invazivnost ili drugi štetni utjecaji povezani s bilo kojim *stranim vrstama** u *gospodarskoj jedinici** i izvan nje (*Kriterij** 10.3.);
 - iv. Upotreba *genetski modificiranih organizama** kako bi se potvrdilo da se ne upotrebljavaju (*Kriterij** 10.4.);
 - v. Rezultati aktivnosti *uzgajanja šuma** (*Kriterij** 10.5.);
 - vi. Štetni utjecaji *gnojiva** na *okolišne vrijednosti** (*Kriterij** 10.6.);
 - vii. Štetni utjecaji upotrebe *pesticida* (*Kriterij** 10.7.);
 - viii. Štetni utjecaji upotrebe sredstava* za biološku kontrolu (*Kriterij** 10.8.);
 - ix. Utjecaji prirodnih opasnosti* (*Kriterij** 10.9.);
 - x. Utjecaji infrastrukturnog razvoja, aktivnosti prijevoza i *uzgajanja šuma** na *rijetke i ugrožene vrste**, *staništa*, *ekosustave**, *vrijednosti krajobraza**, vodu i tla (*Kriterij** 10.10.);
 - xi. Utjecaji sječe i izvlačenja drva na *nedrvne šumske proizvode**, *okolišne vrijednosti**, drveni otpad koji se prodaje i na druge proizvode (*Kriterij** 10.11.); te
 - xii. Ekološki odgovarajuće odlaganje *otpadnog materijala** (*Kriterij** 10.12.).
- 2) Praćenje pod točkom 8.2.1. dovoljno je za utvrđivanje i opis društvenih utjecaja aktivnosti gospodarenja, uključujući gdje je primjenjivo:
 - i. Dokaz o nezakonitim ili neovlaštenim aktivnostima (*Kriterij** 1.4.);
 - ii. Poštivanje primjenjivih zakona*, lokalnih zakona*, ratificiranih* međunarodnih konvencija i obveznih kodeksa prakse* (*Kriterij** 1.5.);
 - iii. Rješavanje *sporova** i pritužbi (*Kriterij** 1.6., *Kriterij** 2.6., *Kriterij** 4.6.);
 - iv. Programi i aktivnosti koji se odnose na prava *radnika** (*Kriterij** 2.1.);
 - v. *Ravnopravnost spolova**, seksualno uznemiravanje i spolna *diskriminacija** (*Kriterij** 2.2.);
 - vi. Programi i aktivnosti koji se odnose na zdravlje i sigurnost na radu (*Kriterij** 2.3.);
 - vii. Isplata plaća (*Kriterij** 2.4.);
 - viii. Obuka *radnika** (*Kriterij** 2.5.);
 - ix. Tamo gdje se upotrebljavaju *pesticidi**, zdravlje *radnika** izloženih *pesticidima** (*Kriterij** 2.5. i *Kriterij** 10.7.);
 - x. Identifikacija *lokalnih zajednica** i njihovih *zakonskih** i *običajnih prava** (*Kriterij** 4.1.);
 - xi. Potpuna provedba izraza u *obvezujućim sporazumima** (*Kriterij** 4.2.);
 - xii. i odnosi sa zajednicom (*Kriterij** 4.2.);

- xiii. *Zaštita** lokacija od posebnog kulturološkog, ekološkog, gospodarskog, vjerskog ili duhovnog značaja za *lokalne zajednice** (i *Kriterij** 4.7.);
 - xiv. Upotreba tradicionalnog znanja* i intelektualnog vlasništva* (i *Kriterij** 4.8.);
 - xv. Lokalni gospodarski i društveni razvoj (*Kriterij** 4.2., *Kriterij** 4.3., *Kriterij** 4.4., *Kriterij** 4.5.);
 - xvi. Proizvodnja raznolikih koristi i/ili proizvoda (*Kriterij** 5.1.);
 - xvii. Održavanje i/ili poboljšanje *ekosustavnih usluga** (*Kriterij** 5.1.);
 - xviii. Aktivnosti održavanja ili poboljšanja *ekosustavnih usluga** (*Kriterij** 5.1.);
 - xix. Stvarne u odnosu na planirane godišnje sječe drvnih i *nedravnih šumskih proizvoda** (*Kriterij** 5.2.);
 - xx. Upotreba lokalne prerade, lokalnih usluga i dodana vrijednost lokalne proizvodnje (*Kriterij** 5.4.);
 - xxi. Dugoročna* gospodarska održivost * (*Kriterij** 5.5.); te
 - xxii. *Visoke zaštitne vrijednosti** 5 i 6 utvrđene u *Kriteriju** 9.1.
- 3) Postupci praćenja pod točkom 8.2.2. dovoljni su za utvrđivanje i opis promjena okolišnog stanja uključujući gdje je primjenjivo:
- i. Održavanje i/ili poboljšanje *ekosustavnih usluga** (*Kriterij** 5.2.) (kada *Organizacija** upotrebljava FSC-ove tvrdnje za ekosustavne usluge);
 - ii. *Okolišne vrijednosti** i *ekosustavne funkcije** uključujući sekvestraciju i skladištenje ugljika (*Kriterij** 6.1.); uključujući učinkovitost aktivnosti koje se utvrđuju i provode za sprječavanje, ublažavanje i ispravljanje negativnih utjecaja na *okolišne vrijednosti** (*Kriterij** 6.3.);
 - iii. *Rijetke i ugrožene vrste** i učinkovitost aktivnosti koje se provode za njihovu zaštitu i *staništa** (*Kriterij** 6.4.);
 - iv. *Područja reprezentativnih uzoraka** i učinkovitost aktivnosti koje se provode za njihovu *zaštitu** i/ili *obnovu** (*Kriterij** 6.5.);
 - v. Prirodne *zavičajne vrste** i *biološka raznolikost** kao i učinkovitost aktivnosti koje se provode za njihovu *zaštitu** i/ili *obnovu** (*Kriterij** 6.6.);
 - vi. Vodotokovi, *vodna tijela**, količina i kvaliteta vode kao i učinkovitost aktivnosti koje se provode za njihovu *zaštitu** i/ili *obnovu** (*Kriterij** 6.7.);
 - vii. *Vrijednosti krajobraza** i učinkovitost aktivnosti koje se provode za njihovo održavanje i/ili *obnovu** (*Kriterij** 6.8.);
 - viii. Pretvorba *prirodnih šuma** u *plantaže** ili pretvorba u nešumska područja* (*Kriterij** 6.9.);
 - ix. Stanje *plantaža** osnovanih poslije 1994. (*Kriterij** 6.10.); te
 - x. *Visoke zaštitne vrijednosti** 1 do 4 utvrđene u *Kriteriju** 9.1. i učinkovitost aktivnosti provedenih za njihovo održavanje i/ili poboljšanje.

Prilog G.: Okvir za VZV-ove (Načelo* 9.)

*Cilj** je ovog okvira za *visoke zaštitne vrijednosti (VZV)** dati nacionalno specifična tumačenja *VZV-ova** i *najboljih dostupnih informacija** koje se odnose na *VZV-ove**.

Ovaj nacionalni okvir za *VZV-ove** upotrebljavaju akreditirana certifikacijska tijela i nositelji certifikata.

Tumačenja *VZV-ova** i *najboljih dostupnih praksi** iz ovog okvira nisu nužno iscrpna; mogu postojati dodatni primjeri pojava *VZV-ova** i moraju se utvrditi na *razini* jedinice* gospodarenja šumama**.

Nacionalna ili regionalna tumačenja kategorija i elemenata *VZV-ova** primjenjuju se na sve nositelje certifikata, gdje god može postojati pojava tih *VZV-ova**. S druge strane, *najbolje dostupne informacije** koje se odnose na tumačenja tih *VZV-ova** mogu se razlikovati, ovisno o tome je li ili nije nositelj certifikata ŠMPNIG, kao što je navedeno u okviru.

Određeni odjeljci ovog okvira također su primjenjivi na nacionalne i centralizirane nacionalne procjene rizika za kontrolirano drvo te na certifikacijska tijela i nositelje certifikata koji traže certifikaciju prema FSC-STD-30-010 i FSC-STD-40-005. Primjenjivi odjeljci su: Tumačenja i *najbolje dostupne informacije** za svaku kategoriju *VZV-ova**; i *najbolje dostupne informacije** za procjene svake kategorije *VZV-ova**.

Glavne najbolje dostupne informacije*

U tablici u nastavku prikazane su vrste glavnih *najboljih dostupnih informacija** (NDI) koje su primjenjive na procjene svih VZV-ova*, na određene kategorije VZV-ova* ili određene elemente VZV-ova*. Svrha navođenja ovog glavnog NDI*-a je izbjeći potrebu da ga se ponavlja za svaki VZV* u odjeljcima u nastavku. NDI* koji je određeniji za tumačenja pojedinačnog VZV-a* uključen je uz ta tumačenja u odjeljcima u nastavku.

A. Glavne najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje i procjene VZV-ova*

Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje i procjenu regionalnih ili nacionalnih tumačenja VZV-ova*		NDI* >ŠMPING	NDI* ŠMPING
Sve kategorije VZV-ova*: svi elementi	Podaci, činjenice, dokumenti, mišljenja stručnjaka i rezultati terenskih anketa ili savjetovanja s <i>dionicima</i> * koji su najvjerodostojniji, najtočniji, najpotpuniji i/ili najrelevantniji i koji se mogu dobiti <i>razumnim</i> * naporima i uz <i>razuman</i> * trošak, podložni <i>stupnju</i> * i <i>intenzitetu</i> * aktivnosti gospodarenja i <i>načelu predostrožnosti</i> *. Istraživanja o <i>visokoj zaštitnoj vrijednosti gospodarske jedinice</i> *; relevantne baze podataka i karte; <i>kulturološki odgovarajuće uključivanje</i> *, <i>zahvaćeni nositelji prava</i> *, <i>zahvaćeni</i> * i <i>zainteresirani dionici</i> * te relevantni lokalni i regionalni stručnjaci; smjernice FSC-a o slobodnom, prethodnom i informiranom pristanku (2012.) (ili naknadne inačice kada budu odobrene); pregled rezultata od strane dobro obaviještenog(ih) stručnjaka neovisno o <i>Organizaciji</i> *.	X	X
VZV* 2: Element 1, NŠK-ovi	Karte netaknutih šumskih krajobraza* aplikacije Global Forest Watch (2017.) www.globalforestwatch.org , ili druge karte temeljene na novijoj i točnijoj inventuri <i>netaknutih šumskih krajobraza</i> * uz upotrebu sofisticirane metodologije.	X	X
VZV* 5: Element 1, Vrijednosti ključne za lokalne zajednice*	<i>Kulturološki odgovarajuće* uključivanje* lokalnih zajednica</i> *. Imajte na umu da će ovo biti primarni NDI* za ove elemente.	X	X
VZV* 6: Element 2, Vrijednosti važne za lokalne zajednice*	<i>Kulturološki odgovarajuće* uključivanje* lokalnih zajednica</i> *. Imajte na umu da će ovo biti primarni NDI* za ove elemente.	X	X
VZV* 6: Element 3, Vrijednosti važne za starosjedioce	<i>Kulturološki odgovarajuće* uključivanje* starosjedioca</i> *. Imajte na umu da će ovo biti primarni NDI* za ove elemente.	X	X

B. Glavne najbolje dostupne informacije* za izradu strategija gospodarenja

U tablici u nastavku prikazane su vrste glavnih najboljih dostupnih informacija (NDI)* koje su primjenjive na izradu strategija gospodarenja za sve VZV-ove*, određene kategorije VZV-ova* ili određene elemente VZV-ova*. Svrha navođenja ovog glavnog NDI*-a je izbjeći potrebu da ga se ponavlja za svaki VZV* u odjeljcima u nastavku. NDI* koji je određeniji za tumačenja pojedinačnog VZV-a* uključen je uz ta tumačenja u odjeljcima u nastavku.

Najbolje dostupne informacije* za izradu strategija gospodarenja za regionalna ili nacionalna tumačenja VZV-ova*		NDI* >ŠMPING	NDI* ŠMPING
Sve kategorije VZV-ova*: svi elementi	Utvrđivanje prijetnji*, pomoću: Podaci, činjenice, dokumenti, mišljenja stručnjaka i rezultati terenskih anketa ili savjetovanja s dionicima* koji su najvjerodostojniji, najtočniji, najpotpuniji i/ili najrelevantniji i koji se mogu dobiti razumnim* naporima i uz razuman* trošak, podložni stupnju* i intenzitetu* aktivnosti gospodarenja i načelu predostrožnosti*. Uključivanje* zahvaćenih nositelja prava*, zahvaćenih* i zainteresiranih dionika* i stručnjaka.	X	X
VZV* 5: Element 1, Vrijednosti ključne za lokalne zajednice*	Kulturološki odgovarajuće* uključivanje* lokalnih zajednica*. Imajte na umu da će ovo biti primarni NDI* za ove elemente. Imajte na umu da "temeljnost" resursa treba odrediti u suradnji s lokalnim zajednicama*.	X	X
VZV* 6: Element 2, Vrijednosti važne za lokalne zajednice*	Kulturološki odgovarajuće* uključivanje* lokalnih zajednica*. Imajte na umu da će ovo biti primarni NDI* za ove elemente. Imajte na umu da "kritičnu... važnost" treba shvatiti kao rezultat uključivanja* lokalnih zajednica*.	X	X

C. Glavne najbolje dostupne informacije* za izradu metodologija praćenja

U tablici u nastavku prikazane su vrste glavnih najboljih dostupnih informacija (NDI)* koje su primjenjive na praćenje svih VZV-ova*, određenih kategorija VZV-ova* ili određenih elemenata VZV-ova*. Svrha navođenja ovog glavnog NDI*-a je izbjeći potrebu da ga se ponavlja za svaki VZV* u odjeljcima u nastavku. NDI* koji je određeniji za tumačenja pojedinačnog VZV-a* uključen je uz ta tumačenja u odjeljcima u nastavku.

Najbolje dostupne informacije* za praćenje regionalnih ili nacionalnih tumačenja VZV-ova*		NDI* >ŠMPING	NDI* ŠMPING
Sve kategorije VZV-ova*: svi elementi	Uključivanje* nositelja prava, u skladu s Kriterijima* 3.5., 4.5. i 4.7.; kulturološki odgovarajuće* uključivanje* zahvaćenih* i zainteresiranih* donika*; informacije o uključivanju lokalnih zajednica*; praćenje koje provode lokalne zajednice* i uključivanje* stručnjaka.	X	X

VZV* 1 – Raznolikost vrsta. Koncentracije *biološke raznolikosti uključujući endemske vrste i *rijetke** ili *ugrožene** vrste, koje su *značajne** na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini.**

A. Tumačenja VZV*-a 1, za utvrđivanje VZV-ova*

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak A.)

Element 1: Koncentracije *biološke raznolikosti koje su *značajne** na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini:**

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPING
Žarišta bioraznolikosti, tj. žarište Mediteranskog bazena.	Žarišta bioraznolikosti (pogledajte reference).	X	X
Zaštićena područja, uključujući: Stroge rezervate, nacionalne parkove, posebne rezervate, parkove prirode, regionalne parkove, prirodne spomenike, <i>značajne* krajobrazne*</i> , park-šume; područja mreže Natura 2000 (uključujući <i>područja*</i> posebne zaštite i lokacije od važnosti za zajednicu). Također i <i>šume*</i> posebne namjene i zaštite određene prema <i>planovima gospodarenja*</i> . Također RAMSARSKA područja te relevantna područja svjetske baštine (npr. Nacionalni park Plitvička jezera i stare bukove šume i prašume, uključujući Hajdučke i Rožanske kukove; Nacionalni park Paklenica - Suva draga-Klimenta; Nacionalni park Paklenica - Oglavinovac-Javornik). Moguće i hortikulturni spomenici. (Prema: MZOIP, 2018.; SA, 2010.)	Za popise i karte, pogledajte <i>Zaštićena područja*</i> (Reference). Pogledajte i Reference za svjetsku baštinu i RAMSARSKA područja. <i>Plan* gospodarenja šumama*</i>	X	X
Predložena <i>zaštićena područja*</i> , npr. predloženi posebni rezervat na planini Velebitu Ramino korito; predloženo područje svjetske baštine na planini Velebitu; predloženi nacionalni parkovi. (Prema: Rewilding, 2015.)	Za Ramino Korito, pogledajte ReWilding Europe. Za područja svjetske baštine na Velebitu, pogledajte Svjetsku baštinu (Reference)	X	
Ključna područja bioraznolikosti (KPB-ovi) i važna područja za ptice (VPP-ovi). <i>Imajte na umu da su u Hrvatskoj svi VPP-ovi ujedno KPB-ovi, ali svi KPB-ovi nisu VPP-ovi. Imajte na umu da se smatra da mnogi KPB-ovi nisu ujedno zaštićena područja, na temelju usporedbe njihovih naziva.</i>	Za popise i karte, pogledajte Ključna područja bioraznolikosti i važna područja za ptice (Reference)	X	X
Druge <i>značajne*</i> koncentracije biološke raznolikosti, npr. krško područje Dinarskih Alpa (za smeđeg medvjeda, vuka, euroazijskog risa, špiljsku faunu); krške špilje; rijeke u panonskom području (za vodene ptice selice); <i>močvarna područja*</i> , obalne			

močvare i drugi slatkovodni ekosustavi* (za ribe, mekušce, vodozemce, ptice). (Prema: SA, 2014.; MENP, 2014.; CEPF, 2017.)			
--	--	--	--

Element 2: Koncentracija endemskih vrsta koje su značajne* na globalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini:

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Poznata žarišta za endemsku floru ili faunu, npr. rijeke i prirodna jezera (za ribe i mekušce); špilje u Dinarskom gorju te druga krška područja (za različite endemske i reliktno vrste); sezonski plavljena nizinska krška udubljenja i travnjaci* ("polja") (za ribe); obalni otoci. (Prema: ECA Watch et al, 2012.; MENP, 2014.)			
Druge značajne* koncentracije endemskih biljnih ili životinjskih vrsta, npr. populacije endemske vrste koja je ranjiva, ugrožena, kritično* ugrožena ili blizu ugroženosti, i/ili populacije više endemskih vrsta.	Za popis endemskih životinjskih vrsta, pogledajte crveni popis Međunarodnog saveza za očuvanje prirode i nacionalne crvene popise (Reference).	X	X

Element 3: Koncentracije rijetkih* ili ugroženih* vrsta* koje su značajne* na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini:

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Značajne* pojave kopnenih i slatkovodnih biljnih ili životinjskih vrsta navedenih u crvenom popisu kao ranjive, ugrožene, kritično* ugrožene ili blizu ugroženosti*. Uključujući pojavu bilo koje kritično* ugrožene vrste, više od 1 % populacije navedenih vrsta, nekoliko ili više navedenih vrsta, i/ili navedene vrste u posebnim ekološkim nišama, npr. mesožderi širokog raspona, ključne vrste, krovne vrste, vrste s vrlo malim populacijama ili rasponima i druge prioritetne zaštitne* vrste.	Crveni popis Međunarodnog saveza za očuvanje prirode, regionalni crveni popisi Međunarodnog saveza za očuvanje prirode i nacionalni crveni popisi (Reference).	X	X
Lokacije sa životinjskim ili biljnim vrstama navedenima u Konvenciji o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka	CITES (pogledajte Reference)	X	X
Krške doline, špilje i sipine, uključujući vjerojatno refugije* za RU biljke; KPB-ove, koji su često posljednja preostala mjesta za RU vrste. (Prema: Batori et al, 2014.; SA, 2014.; CEPF, 2017.)			
Područja Saveza nulte stope	Savez nulte stope		

izumiranja, ako se navode u budućnosti. (Trenutačno nisu određena područja SNSI-a.)	izumiranja (Reference)		
---	------------------------	--	--

B. Procjene VZV*-a 1

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak A.)

Nacionalno ili regionalno odgovarajuće metodologije i najbolje dostupne informacije* za procjenu VZV-a 1:

Nacionalne ili regionalne metodologije za procjenu pojava tumačenja VZV*-a 1:	Najbolje dostupne informacije* za procjenu pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za <i>zaštićena područja*</i> , potvrditi štite li se područje i njegovi VZV-ovi* politikama i praksama.			
Za žarišta bioraznolikosti	Za osnovni opis žarišta i njegovih vrijednosti, pogledajte Partnerski fond za kritično ugrožene ekosustave (2017.)	X	
Za KPB-ove i VPP-ove	Za sažete opise vrijednosti nekih područja pogledajte informativne listove za VPP-ove u ključnim područjima bioraznolikosti (Reference) i za važna područja za ptice (Reference).	X	X
Za endemske i RU vrste.	Za primjere lokacija i rasprostranjenosti nekih vrsta, pogledajte Bioportal Hrvatske agencije za okoliš i prirodu	X	X
Za smeđeg medvjeda	Fakultet Sveučilišta u Zagrebu	X	
Za dodatne smjernice o procjeni VZV-a 1, pogledajte: FSC (2020.) i HCVRN (2013.) (npr. Poglavlje 2., Razmatranja najboljih praksi za procjenu VZV-ova i Poglavlje 3.1., Identifikacija VZV-a 1).			

C. Strategije za praćenje i poboljšanje VZV-a* 1

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak B.)

Strategije gospodarenja za VZV* 1:

Nacionalne i regionalne strategije za održavanje i/ili poboljšanje tumačenja VZV*-a 1:	Najbolje dostupne informacije* za strategije gospodarenja za ova tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za sva tumačenja VZV*-a 1: <i>Zaštitne*</i> zone, propisi o sječi i/ili strategije za zaštitu <i>ugroženih</i> , endemskih vrsta ili drugih koncentracija <i>biološke raznolikosti*</i> te ekoloških zajednica i			

<i>staništa</i> * o kojima ovise, što je dovoljno za sprječavanje smanjenja opsega, integriteta, kvalitete i održivosti <i>staništa</i> * i pojava vrsta.			
Za svaki VZV* 1: Tamo gdje je poboljšanje utvrđeno kao <i>cilj</i> *, mjere za razvoj, proširenje i/ili <i>obnovu</i> * <i>staništa</i> * za te vrste.			
Za svaki VZV* 1: Izraditi i provoditi mjere za sprječavanje razgradnje i gubitka <i>staništa</i> *; sprječavanje nezakonite sječe; smanjenje i reguliranje izgradnje <i>infrastrukture</i> * (uključujući ceste, skijališta, vjetroelektrane, hidroelektrane); sprječavanje nezakonite izgradnje <i>infrastrukture</i> *; ograničenje sječe drva za ogrjev na održive razine; smanjenje <i>rizika</i> * od antropogenih požara koji nisu dio režima upravljanja prirodnim požarima i <i>staništima</i> *. (Prema: MENP, 2014.; WWF DCPO, 2018.; FSC, 2018b)			
Za bilo koje <i>ugrožene</i> * vrste drveća, uključujući Konvenciju o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka, Međunarodni savez za očuvanje prirode ili nacionalno navedene vrste, označiti i zaštititi stabla od sječe: suzbiti nezakonitu sječu i gospodariti područjem kako bi se podržali opstanak i obnova vrsta, npr. rješavanjem <i>prijetnji</i> * obnovi.			
Za <i>rijetku</i> * i <i>ugroženu</i> * (RU) divlju faunu i floru: provoditi politike zabrane lova i sječe; donosti kontrolne mjere za sprječavanje krivolova i nezakonite sječe; razmotriti pružanje pomoći pri educiranju <i>lokalnih zajednica</i> * u pogledu vrijednosti vrsta i zabrinutosti zbog krivolova.			
Za endemsku i RU divlju faunu i floru	Za *mjere zaštite za neke vrste (npr. smeđi medvjed, euroazijski ris, hrvatska crvenperka, krški livadski poskok, stepski sokol), pogledajte Odjel za poljoprivredu i Upravu za zaštitu prirode.	X	X
Za krške doline: isključiti sječu i druge aktivnosti uznemiravanja područja; održavati <i>šumski</i> * pokrov (za reguliranje mikrokline); osigurati tampon zone. (Prema Kiss et al, 2011.)			

D. Praćenje VZV*-a 1

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak C.)

Metodologije i najbolje dostupne informacije* za programe praćenja VZV*-a 1:

Nacionalne ili regionalne metodologije za praćenje pojava tumačenja VZV*-a 1:	Najbolje dostupne informacije* za praćenje pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za osnovne smjernice za praćenje pogledajte: FSC (2020.) i HCVRN (2014.) (npr. Dio 3.).			

VZV* 2 – Ekosustavi *na razini krajobraza* i mozaici. Netaknuti šumski krajobrazi* i veliki ekosustavi* na razini krajobraza*te ekosustavni* mozaici koji su značajni* na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini i koji sadrže održive populacije velike većine prirodnih vrsta u prirodnim obrascima rasprostranjenosti i brojnosti.

A. Tumačenja VZV*-a 2, za utvrđivanje VZV*-ova

(Pogledajte i glavni NDI, Odjeljak A.)

Element 1: Netaknuti šumski krajobrazi*:

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Nije primjenjivo. <i>Netaknuti šumski krajobrazi*</i> (NŠK-ovi), kao što su definirani u Međunarodnim generičkim pokazateljima FSC-a i u aplikaciji Global Forest Watch, nisu prisutni u Hrvatskoj.			

Element 2: Veliki ekosustavi* na razini krajobraza*koji su značajni* na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini i koji sadrže održive populacije velike većine prirodnih vrsta u prirodnim obrascima rasprostranjenosti i brojnosti.

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Velika netaknuta <i>šumska*</i> područja koja ne zadovoljavaju vrijednosti pragova za <i>netaknute šumske krajobraze*</i> , npr. ne zadovoljavaju minimalne zahtjeve za veličinu.	<i>Mapiranje krajobraza* i šuma*</i> . Mogući alati za mapiranje uključuju Šumski atlas Hrvatske agencije za okoliš i prirodu (Reference).	X	
<i>Zavičajne šume*</i> sa sukcesivnim stadijima, <i>šumskim*</i> strukturama i sastavom vrsta koje su po rasprostranjenosti i brojnosti slične <i>zavičajnim šumama*</i> , a koje su pretrpjele minimalno uznemiravanje od ljudi.	Mapiranje <i>šuma*</i> i podaci o inventuri.	X	
Važna <i>močvarna područja*</i> , npr. RAMSARSKA područja. Pogledajte i VZV* 1.	RAMSAR (pogledajte Reference)	X	X
<i>Ekosustavi*</i> prepoznati kao regionalno <i>značajni*</i> na bioregionalnoj ili većoj <i>razini*</i> u službeno priznatim izvješćima ili suradnički recenziranim časopisima, npr. zbog neuobičajenih vrijednosti bioraznolikosti na <i>razini*</i> krajobraza osiguranih svojom veličinom i stanjem u odnosu na regionalne trendove zemljišnog pokrivača i namjene zemljišta.			

Element 3: Ekosustavni* mozaici koji su značajni* na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini i koji sadrže održive populacije velike većine prirodnih vrsta u prirodnim obrascima rasprostranjenosti i brojnosti:

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Područja važna kao koridori biološke povezanosti*, npr. šume* koje osiguravaju regionalno značajnu* povezanost* staništa* između zaštićenih područja*, veće šumske* površine i/ili druge pojave VZV*-a 1. Primjeri mogu uključivati područje Plitvičkih jezera. (Prema: Mansourian et al, 2013.)	Projekt Svjetske organizacije za zaštitu prirode "Zaštićena područja za živi planet". Europsko društvo za divljinu. Za druga mapiranja krajobraza*, mogući alati uključuju Šumski atlas Hrvatske agencije za okoliš i prirodu (Reference).	X	
Šumski* ekosustavi* koji tvore mozaik na razini krajobraza* s drugim vrstama vegetacije i upotrebljavaju se u svrhu raznolikosti vrsta.			

B. Procjene VZV*-a 2

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak A.)

Nacionalno ili regionalno odgovarajuće metodologije i najbolje dostupne informacije* za procjene VZV*-a 2:

Nacionalne i regionalne metodologije za procjenu pojava tumačenja VZV*-a 2:	Najbolje dostupne informacije* za procjenu pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za RAMSARSKA područja	Za sažetak nekih značajki i vrijednosti područja, pogledajte RAMSAR (Reference)	X	X
Za dodatne smjernice za procjenu VZV-a* 2 pogledajte: FSC (2020.), FSC (2018.) i HCVRN (2013). (npr. Poglavlje 2., Razmatranje najboljih praksi za procjene VZV-ova i Poglavlje 3.2., Utvrđivanje VZV-a 2).			

C: Strategije za održavanje i poboljšanje VZV*-a 2

(Pogledajte i glavni NDI, Odjeljak B.)

Strategije gospodarenja za VZV 2:

Nacionalne ili regionalne strategije za održavanje i/ili poboljšanje tumačenja VZV*-a 2:	Najbolje dostupne informacije* za strategije gospodarenja za ova tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za sva tumačenja VZV*-a 2: Strategije kojima se u cijelosti održava opseg i netaknutost šumskih* ekosustava* i			

održivost njihovih koncentracija bioraznolikosti, uključujući biljne i životinjske <i>indikatorske</i> * vrste, ključne vrste i/ili cehove povezane s velikim netaknutim <i>prirodnim šumskim ekosustavima</i> *. Primjeri uključuju <i>zaštitne</i> * zone i izdvojena područja, pri čemu je svaka komercijalna aktivnost u područjima koja nisu izdvojena ograničena na aktivnosti niskog <i>intenziteta</i> * kojima se u potpunosti održavaju <i>šumska</i> * struktura, sastav, obnova i obrasci rasprostranjenosti u svako doba.			
Za svaki VZV 2: Tamo gdje je poboljšanje utvrđeno kao <i>cilj</i> *, postoje mjere za <i>obnovu</i> * i ponovnu povezanost <i>šumskih ekosustava</i> *, njihovu netaknutost i <i>staništa</i> * kojima se podržava prirodna <i>biološka raznolikost</i> *.			
Za RAMSARSKA područja	U strategijama bi se trebale razmotriti informacije u RAMSAR-u (Reference)	X	X
Za koridore migracije divljači i područja <i>povezanosti</i> *: Smanjiti izgradnju cesta i drugi razvoj. Razmotriti nadvožnjake za divljač i druge načine kako bi se omogućio prolaz divljači na glavnim prometnicama. Razmotriti smanjenje gustoće cesta i primjenu praksi gospodarenja <i>šumama</i> * nižeg <i>intenziteta</i> *, uključujući ograničavanje razlika u <i>šumskom</i> * pokrovu. (Prema: nacrtu Okvira za VZV-ove za Austriju.)			

D. Praćenje VZV*-a 2

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak C.)

Metodologije i najbolje dostupne informacije* za programe praćenja VZV*-a 2:

Nacionalne ili regionalne metodologije za praćenje pojava tumačenja VZV*-a 2:	Najbolje dostupne informacije* za praćenje pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za osnovne smjernice za praćenje pogledajte: FSC (2020.) i HCVRN (2014.) (npr. Dio 3.).			

VZV* 3 – Ekosustavi* i staništa*. Rijetki* ili ugroženi* ekosustavi*, staništa* ili refugiji*.

A. Tumačenja VZV*-a 3, za utvrđivanje VZV-ova*

(Pogledajte i glavni NDI, Odjeljak A.)

Element 1: Rijetki* i ugroženi* ekosustavi*:

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Globalnih 200 ekoregija Svjetske organizacije za zaštitu prirode, tj. ekoregija europskih mediteranskih montanskih šuma i ekoregija mediteranskih šuma, šumovitog područja i grmova.	Globalnih 200 ekoregija Svjetske organizacije za zaštitu prirode (pogledajte Reference)	X	X
Ekosustavi* u crvenom popisu ekosustava Međunarodnog saveza za očuvanje prirode. Prema načelu predostrožnosti*, obuhvaća europske tršćake, do daljnje procjene na nacionalnoj razini*. (Prema: Poulin, 2013.)	Crveni popis ekosustava Međunarodnog saveza za očuvanje prirode (Reference)	X	X
Šume starog rasta, druge zrele prirodne šume* i druge šume* s primarnom strukturom i/ili koje su pretrpjele ograničenu ljudsku intervenciju. Primjeri uključuju, ali nisu nužno ograničeni na Motovunsku šumu; bazen Čorak; posebni rezervat Prašnik; Muški Bunar; Dundo; šumu* starog rasta Ramino Korito na planini Velebitu; preostale fragmente zrele šume* hrasta crnike i hrasta medunca*. (Prema: Mansourian et al, 2013.; Rewilding, 2015.; MENP, 2014.)	Za Motovunsku šumu, bazen Čorak, posebni rezervat Prašnik, Muški bunar, Dundo: pogledajte Mansourian et al (2013.) za opise i kartu (Slika 11.).	X	
Riječni koridori i njihova priobalna i poplavna staništa*, uključujući koridore Dunav i Mura-Drava-Dunav, poplavna područja Save, donjeg toka Drave, donjeg toka Kupe i Dunava. Također rijeke Dinarskog krša s organogenkim sedrenim kaskadama. (Prema: WWF DCPO, 2018.; ECA Watch et al, 2012.; MENP, 2014.)			
Drugi ekosustavi* koji su ugroženi*, uvelike smanjenog opsega ili funkcije ili slabo zaštićeni na bioregionalnim razinama*, npr. močvarna područja*; šume* hrasta lužnjaka. (Prema: SA, 2014.; MENP, 2014.)			
UNESCO-vi rezervati biosfere, tj. rezervat biosfere na planini Velebitu ili rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav.	UNESCO-vi rezervati biosfere (Reference)	X	X

Element 2: Rijetka* i ugrožena* staništa*:

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Vrste <i>staništa</i> * u "lošem" stanju prema Direktivi EU-a o staništima, npr. aluvijalne <i>šume</i> * vrsta <i>alnus glutinosa</i> i <i>fraxinus excelsior</i> ; eurosibirske stepske šume vrste <i>quercus</i> spp; šipražje panonskih kopnenih pješčanih dina; priobalne mješovite <i>šume</i> * vrsta <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> i <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ili <i>Fraxinus angustifolia</i> . (Prema: FSC, 2018a i 2018b)			
Vrste <i>staništa</i> * navedene kao <i>kritično</i> * ugrožene (KR), ugrožene (UG) ili ranjive (RA) u europskom crvenom popisu staništa, do daljnje procjene na nacionalnoj <i>razini</i> *, prema <i>načelu predostrožnosti</i> *.	Pogledajte Prilog A. EZ-u (2016.)	X	
Sastojine crne joha (<i>alnus glutinosa</i>), sastojine sjemena hrasta i bukove <i>prašume</i> *. (Prema SA, 2012. i 2013.; FSC, 2018b)			
Druga <i>rijetka</i> * ili <i>ugrožena</i> * <i>staništa</i> * i značajke <i>staništa</i> * koja su ranjiva i/ili važna za bioraznolikost ili vrste VZV*-a 1.			
<i>(Imajte na umu da gore navedeni RU ekosustavi mogu biti i RU staništa*.)</i>			

Element 3: Refugiji*:

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Krške doline. (Prema: Batori et al, 2014.)			
Druga izolirana područja u kojima se nisu dogodile opsežne promjene, obično zbog promjene klime ili poremećaja poput onih koje uzrokuju ljudi, i u kojima biljke i životinje uobičajene za područje mogu opstati.			
<i>(Imajte na umu da neka zaštićena područja navedena u VZV-u 1 mogu ujedno biti refugiji*)</i>			

B. Procjene VZV*-a 3

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak A.)

Nacionalno ili regionalno odgovarajuće metodologije i *najbolje dostupne informacije** za programe praćenja VZV*-a 3:

Nacionalne ili regionalne metodologije za praćenje pojava tumačenja VZV*-a 3:	Najbolje dostupne informacije* za procjenu pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za rezervate biosfere	Za sažete opise vrijednosti područja, pogledajte UNESCO-ve rezervate biosfere (Reference)	X	X
Za poplavna područja sliva Drave, Save, i Dunava	Pogledajte članke Pitharta et al (2014.)	X	
Za dodatne smjernice o procjeni VZV-a 3, pogledajte: FSC (2020.) i HCVRN (2013.) (npr. Poglavlje 2., Razmatranja najboljih praksi za procjenu VZV-ova i Poglavlje 3.3., Identifikacija VZV-a 3).			

C: Strategije za praćenje i poboljšanje VZV*-a 3

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak B.)

Strategije gospodarenja za VZV* 3:

Nacionalne ili regionalne strategije za održavanje i/ili poboljšanje tumačenja VZV*-a 3:	Najbolje dostupne informacije* za strategije gospodarenja za ova tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za sva tumačenja VZV*-a 3: Strategije kojima se u cijelosti održava opseg i integritet <i>rijetkih*</i> ili <i>ugroženih*</i> ekosustava*, <i>staništa*</i> ili <i>refugija*</i> .			
Za svaki VZV* 3: Tamo gdje je poboljšanje utvrđeno kao <i>cilj*</i> , postoje mjere za <i>obnovu*</i> i/ili razvoj <i>rijetkih*</i> ili <i>ugroženih*</i> ekosustava*, <i>staništa*</i> ili <i>refugija*</i> .			
Za svaki VZV* 3: Izraditi i provoditi mjere za sprječavanje razgradnje i gubitka <i>staništa*</i> ; sprječavanje nezakonite sječe; smanjenje i reguliranje izgradnje <i>infrastrukture*</i> (uključujući ceste, skijališta, vjetroelektrane, hidroelektrane); sprječavanje nezakonite izgradnje <i>infrastrukture*</i> ; ograničenje sječe drva za ogrjev na održive razine; smanjenje <i>rizika*</i> od antropogenih požara koji nisu dio režima upravljanja prirodnim požarima i <i>staništima*</i> . (Prema: MENP, 2014.; WWF DCPO, 2018.; FSC, 2018b; Mansourian et al, 2013.)			
Za sastojine <i>prirodnih šuma*</i> starog rasta i zrele <i>prirodne šume*</i> , uključujući sastojine starije od 120			

godina: zaštititi sve preostale sastojine od sječe i drugih aktivnosti i omogućiti odvijanje prirodnih postupaka, osobito u javnim <i>šumama</i> * i u označenim zaštićenim područjima. (Prema: WWF, 2016.)			
Za sastojine sjemena drveća, npr. sastojine sjemena hrasta	Pogledajte Zakon o šumskim sjemenskim materijalima	X	X
Za krške doline: isključiti sječu i druge aktivnosti uznemiravanja područja; održavati <i>šumski</i> * pokrov (za reguliranje mikroklimе); osigurati tampon zone. (Prema Kiss et al, 2011.)			
Za rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav, zaštititi priobalna područja, poplavna područja i druge sastavne dijelove <i>ekosustava</i> * i <i>staništa</i> * od vađenja šljunka i izgradnje brana. (Prema: ECA Watch et al, 2012.; WWF DCPO, 2018.)			
Za rezervate biosfere planine Velebit, vrijednosti koje treba zaštititi trebaju uključivati područje Ramino korito i pojave <i>šuma</i> * starog rasta i zrelih <i>šuma</i> *. (Prema: Rewilding, 2015.)			

D. Praćenje VZV*-a 3

(Pogledajte i glavni NDI, Odjeljak C.)

Metodologije i *najbolje dostupne informacije** za programe praćenja VZV*-a 3:

Nacionalne ili regionalne metodologije za praćenje pojava tumačenja VZV*-a 3:	Najbolje dostupne informacije* za praćenje pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za osnovne smjernice za praćenje pogledajte: FSC (2020.) i HCVRN (2014.) (npr. Dio 3.).			

VZV* 4 – Kritične* ekosustavne usluge*. Osnovne ekosustavne usluge* u kritičnim* situacijama, uključujući zaštitu* vodnih područja i nadzor nad erozijom osjetljivih tala i padina.

A. Tumačenja VZV*-a 4, za utvrđivanje VZV-ova*

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak A.)

Element 1: Vodna područja u kritičnim* situacijama:

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Područja koja su prioritetna za opskrbu vodom, uključujući pojedinačna kućanstva. (Prema: FSC 2018b)	Lokalna komunalna poduzeća i/ili vodoprivredna poduzeća	X	X
Vegetacija, tla i značajke važne za obnavljanje podzemnih voda, što uključuje, ali nije ograničeno na krške formacije i njihove tampon zone. (Prema: CEPF, 2017.; Kiss et al, 2011.)	Lokalna komunalna poduzeća i/ili vodoprivredna poduzeća	X	X
Priobalne i aluvijalne šume*, uključujući reguliranje kvalitete vode, isporuku vode i mikroklimu. (Prema: MENP, 2014.)			
Druga područja označena kao zaštitne šume* zbog njihovih funkcija zaštite* vodotokova. (Pogledajte i zaštićena područja VZV-a 1.) (Prema SA, 2012.)			
RAMSARSKA područja i druga močvarna područja*. (Za RAMSARSKA područja, pogledajte i VZV1 i VZV2) (Prema: CEPF, 2017.)	RAMSAR (Reference)	X	X
Šume* koje obuhvaćaju više od 50 % većeg slivnog područja ili više od 25 % slivnog područja koje opskrbljuje vodom zajednicu ili RAMSARSKA područja.			

Element 2: Nadzor nad erozijom osjetljivih tala i padina u kritičnim* situacijama:

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Područja označena kao zaštitne šume* zbog svojih funkcija zaštite* tla ili od erozije. (Pogledajte i zaštićena područja VZV*-a 1.) (Prema: SA, 2012.)			
Padine i tereni skloni klizanju, odronima stijena, lavinama i poplavama, uključujući one s odronima koji će vjerojatno zahvatiti naseljena područja.			
Tla krškog područja i druga tla sklona eroziji, npr. nagibi od 25 ° ili veći. (Prema: SA, 2012. i 2014.)	Karte tala	X	X

Element 3: Druge ekosustavne usluge* u kritičnim* situacijama:

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
VZV-ova*:			
Šume* posebne namjene. (Pogledajte i zaštićena područja VZV*-a 1.)			
Mogućnosti za rekreaciju u parkovima i drugim javnim šumama* u blizini urbanih središta.			
Opskrba lokalnih zajednica* hranom (npr. voćem), vodom i skloništem. (Pogledajte VZV 5) (Prema: MENP, 2014.)			
Održavanje estetskih vrijednosti duž jadranske obale, što je važno za hrvatski turizam. (Prema: SA, 2010.)			

B. Procjene VZV*-a 4

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak A.)

Nacionalno ili regionalno odgovarajuće metodologije i najbolje dostupne informacije* za programe praćenja VZV*-a 4:

Nacionalne ili regionalne metodologije za praćenje pojava tumačenja VZV*-a 4:	Najbolje dostupne informacije* za procjenu pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za smjernice za procjenu VZV*-a 4, pogledajte: FSC (2020.) i HCVRN (2013.) (npr. Poglavlje 2., Razmatranja najboljih praksi za procjene VZV-ova i Poglavlje 3.4., Utvrđivanje VZV-a 4). Pogledati i Postupak pružanja usluga ekosustava Vijeća za nadzor šuma (FSC) (FSC, 2018.).			

C: Strategije za održavanje i poboljšanje VZV*-a 4

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak B.)

Strategije gospodarenja za VZV* 4:

Nacionalne ili regionalne strategije za održavanje i/ili poboljšanje tumačenja VZV*-a 4:	Najbolje dostupne informacije* za strategije gospodarenja za ova tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Strategije za zaštitu svih vodnih područja od važnosti za lokalne zajednice* koja se nalaze u gospodarskoj jedinici* ili nizvodno od nje te područja unutar jedinice koja su osobito nestabilna ili podložna eroziji. Primjeri mogu uključivati zaštitne* zone, propise za sječu, ograničenja			

upotrebe kemikalija i/ili propise za izgradnju i održavanje cesta, kako bi se zaštitila vodna područja te područja uzvodno i uzbrdo.			
Tako gdje je poboljšanje utvrđeno kao <i>cilj*</i> , postoje mjere za <i>obnovu*</i> kvalitete i količine vode.			
Tamo gdje utvrđene <i>ekosustavne usluge*</i> VZV*-a 4 uključuju reguliranje klime, postoje strategije za održavanje ili poboljšanje sekvenciranja i skladištenje ugljika.			
Za krška područja: održavati dovoljan <i>šumski*</i> i vegetacijski pokrov kako bi se omogućili normalni hidrološki obrasci i punjenje krškog vodonosnika; zaštititi od prodora kemikalija i onečišćenja kemikalijama.			
Za padine i terene sklone klizanju, odronima stijena i lavinama, smanjiti izgradnju cesta, sječu drveća i druge aktivnosti kojima se smanjuje stabilnost nagiba, uklanjaju prirodna sidra ili mogu izazvati druge radnje.			

D. Praćenje VZV*-a 4

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak C.)

Metodologije i najbolje dostupne informacije* za programe praćenja VZV*-a 4:

Nacionalne ili regionalne metodologije za praćenje pojava tumačenja VZV*-a 4:	Najbolje dostupne informacije* za praćenje pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za kvalitetu i količinu vode, tla i druge <i>ekosustavne usluge*</i> ; pogledajte Prilog D. FSC-u (2018.) za osnovne čimbenike za razmatranje praćenja.			
Za dodatne smjernice, pogledajte: FSC (2020.) i HCVRN (2014.) (npr. Dio 3.).			

VZV* 5 – Potrebe zajednice. Mjesta i resursi ključni za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica* * (za sredstva za život, zdravlje, prehranu, vodu itd.), utvrđeni uključivanjem* tih zajednica ili starosjedioca*.

A. Tumačenja VZV*-a 5, za utvrđivanje VZV-ova*

(Pogledajte i glavni NDI, Odjeljak A.)

Element 1: Mjesta i resursi ključni za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica* (za sredstva za život, zdravlje, prehranu, vodu itd.):

Imajte na umu da za potrebe VZV*-a 5, lokalne zajednice uključuju sve narode s tradicijom (npr. Rome. (Prema: FSC, 2018a; Prava manjina, 2008.)

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Slivna područja, rijeke, tokovi i drugi izvori vode za piće, druga svakodnevna upotreba ili navodnjavanje.	Kulturološki odgovarajuće* uključivanje* lokalnih zajednica*.	X	X
Lovišta, ribnjaci, pčelinjaci, biljke (npr. bobice, plod, sjeme, začinsko bilje, pitomi kesten) ili gljive (npr. gljive, tartufi) koji se upotrebljavaju za prehranu u lokalnim zajednicama*. Nisu uključeni krivolov, lov ili sječa RU vrsta ili neodržive razine sječe. (Prema: SA, 2010. i 2012.; MENP, 2017.; FSC, 2018b)	Kulturološki odgovarajuće* uključivanje* lokalnih zajednica*.	X	X
Druge lokacije i resursi iz kojih lokalne zajednice* zadovoljavaju osnovne potrebe, što uključuje, ali nije ograničeno na izvore za održive razine sječe ogrjevnog drva, pristup otvorenom prostoru i mogućnostima za rekreaciju te sastavine kojima se održava integritet uspostavljenih putova za turiste ili lokalne zajednice*. (Prema: SA, 2010. i 2012.; FSC, 2018b)	Kulturološki odgovarajuće* uključivanje* lokalnih zajednica*.	X	X
Za svaki VZV* 5	Dodatni NDI* može uključivati baze podataka, karte i inventare resursa, npr. popise zajednica koje se nalaze unutar ili u blizini šumskih* područja te popise mjesta i resursa, uključujući izvore vode ili područja koja nude tradicionalnu hranu ili lijekove		

B. Procjena VZV*-a 5

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak A.)

Nacionalne ili regionalne metodologije i najbolje dostupne informacije* za procjene VZV*-a 5:

Nacionalne ili regionalne metodologije za procjenu pojava tumačenja VZV*-a 5:	Najbolje dostupne informacije* za procjenu pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za sva tumačenja VZV*-a 5: Upotrijebiti kulturološki odgovarajuće* uključivanje*, prema glavnom NDI-u*, Odjeljak A.	Lokalne zajednice*.	X	X
Za osnovne smjernice za procjenu VZV*-a 5 pogledajte: FSC (2020.) i HCVRN (2013.) (npr. Poglavlje 2., Razmatranje najboljih praksi za procjene VZV-ova i Poglavlje 3.5., Utvrđivanje VZV-a 5).			
Za svaki VZV* 5: U procjenama se također razmatra održavaju li se resursi određenim razinama i postupcima lova, ribolova, sječe drva za ogrjev, sječe NDŠP-a*, ispaše te drugim upotrebama šuma* i također izbjegava li se šteta za bioraznolikost i druge VZV-ove*. (Prema: FSC, 2018b; Mansourian et al, 2013.)			

C: Strategije za praćenje i poboljšanje VZV*-a 5

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak B.)

Strategije gospodarenja za VZV* 5:

Nacionalne ili regionalne strategije za održavanje i/ili poboljšanje tumačenja VZV*-a 5:	Najbolje dostupne informacije* za strategije gospodarenja za ova tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za svaki VZV* 5: Strategije za zaštitu potreba zajednice u odnosu na <i>gospodarsku jedinicu*</i> izrađuju se u suradnji s predstavnicima i pripadnicima <i>lokalnih zajednica*</i> .	Lokalne zajednice*, prema glavnom NDI-u*.	X	X
Za svaki VZV* 5: Strategije ne uključuju održavanje određenih razina ili postupaka ispaše, sječe drva za ogrjev, sječe NDŠP-a* ili druge upotrebe šuma* kojima se ne održavaju resursi ili koji štete bioraznolikosti ili drugim VZV-ovima*.			

D. Praćenje VZV*-a 5

(Pogledajte i glavni NDI, Odjeljak C.)

Metodologije i najbolje dostupne informacije* za programe praćenja VZV*-a 5:

Nacionalne ili regionalne metodologije za praćenje pojava tumačenja VZV*-a 5:	Najbolje dostupne informacije* za praćenje pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za svaki VZV* 5: Praćenje koje provode <i>lokalne zajednice*</i> ili primjenom metodologija koje su inače izrađene u suradnji sa zajednicama <i>kulturološki odgovarajućim uključivanjem*</i> .			
Za dodatne smjernice, pogledajte: FSC (2020.) i HCVRN (2014.) (npr. Dio 3.).			

VZV* 6 – Kulturološke vrijednosti. Mjesta, resursi, staništa* i krajobrazi* od globalnog ili nacionalnog kulturološkog, arheološkog ili povijesnog značaja i/ili od kritične* kulturološke, ekološke, gospodarske ili vjerske/duhovne važnosti za tradicionalne kulture lokalnih zajednica* ili starosjedioca*, utvrđene uključivanjem* lokalnih zajednica* ili starosjedioca*.

A. Tumačenja VZV*-a 6, za utvrđivanje VZV-ova*

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak A.)

Element 1: Mjesta, resursi, staništa* i krajobrazi* od globalnog ili nacionalnog, kulturološkog, arheološkog ili povijesnog značaja:

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Područja svjetske baštine. Prema načelu predostrožnosti*, popis označenih i predloženih kulturnih lokacija treba preispitati kako bi se potvrdilo da se nijedna ne nalazi u upravljanim šumskim* krajobrazima*.	Svjetska baština (Reference)	X	X
Druge međunarodno ili nacionalno važne kulturne, arheološke ili povijesne lokacije, resursi, staništa* ili krajobrazi*, npr. pretpovijesna nalazišta, rimska nalazišta, srednjovjekovna nalazišta, spomenici, groblja na bojištima. (Prema: SA, 2010.; FSC, 2018a i 2018b)	Za primjere arheoloških nalazišta, pogledajte bazu podataka Međunarodne otvorene akademije (Reference).	X	X

Element 2: Lokacije, resursi, staništa* i krajobrazi od kritične* kulturološke, ekološke, gospodarske ili vjerske/duhovne važnosti za tradicionalne kulture lokalnih zajednica*:

Imajte na umu da za potrebe VZV-a 5, lokalne zajednice* uključuju sve narode s tradicijom (npr. Rome. (Prema: FSC, 2018a; Prava manjina, 2008.)

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog elementa VZV-ova*:	Najbolje dostupne informacije* za utvrđivanje pojava ovog tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Sveta mjesta i šumarci, druga područja važna za zajednice koje prirodu smatraju svetom. (Prema: FSC 2018b)	Kulturološki odgovarajuće* uključivanje* lokalnih zajednica*.	X	X
Druge lokacije, resursi, staništa* ili krajobrazi* od kulturološkog, ekološkog, gospodarskog ili vjerskog/duhovnog značaja za lokalne zajednice*	Kulturološki odgovarajuće* uključivanje* lokalnih zajednica*.	X	X
Za sva tumačenja	Dodatni NDI može uključivati baze podataka, karte i inventure resursa, npr. popise tradicionalnih zajednica koje se nalaze u šumskim* područjima ili su drugačije povezane sa šumskim* područjima te		

	popise arheoloških, povijesnih, vjerskih i kulturnih mjesta		
--	---	--	--

B. Procjene VZV*-a 6

(Pogledajte i glavni NDI*, Odjeljak A.)

Nacionalno ili regionalno odgovarajuće metodologije i najbolje dostupne informacije* za procjene VZV*-a 6:

Nacionalne ili regionalne metodologije za praćenje pojava tumačenja VZV*-a 6:	Najbolje dostupne informacije* za procjenu pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za tumačenje za Element 2, VZV-ovi* važni za lokalne zajednice*: Kulturološki odgovarajuće* uključivanje*, prema glavnom NDI-u, Poglavlje A.	Lokalne zajednice*.	X	X
Za dodatne smjernice za procjenu VZV-a* 6 pogledajte: FSC (2020.) i HCVRN (2013). (npr. Poglavlje 2., Razmatranje najboljih praksi za procjene VZV-ova i Poglavlje 3.6., Utvrđivanje VZV-a* 6).			

C: Strategije za održavanje i poboljšanje VZV*-a 6

(Pogledajte i glavni NDI, Odjeljak B.)

Strategije gospodarenja za VZV* 6:

Nacionalne ili regionalne strategije za održavanje i/ili poboljšanje tumačenja VZV*-a 6:	Najbolje dostupne informacije* za strategije gospodarenja za ova tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPIN G
Za pojave VZV*-ova povezanih s lokalnim zajednicama* i/ili za lokalne zajednice*, strategije za zaštitu* kulturnih vrijednosti izrađuju se u suradnji s predstavnicima i pripadnicima lokalnih zajednica*.	Uključivanje* lokalnih zajednica*	X	X
Za druge pojave VZV-ova (tj. one koje su prvenstveno utvrđene zbog globalnog ili nacionalnog značaja), strategije se temelje na najboljim dostupnim informacijama* i smatraju se učinkovitima za održavanje i/ili poboljšanje VZV-ova*.			

D. Praćenje VZV*-a 6

(Pogledajte i glavni NDI, Odjeljak C.)

Metodologije i *najbolje dostupne informacije** za programe praćenja VZV*-a 6:

Nacionalne ili regionalne metodologije za praćenje pojava tumačenja VZV*-a 6:	Najbolje dostupne informacije* za praćenje pojava ovih tumačenja:	NDI* >ŠMPIN G	NDI* ŠMPING
Za pojave VZV-ova* koji se odnose na <i>lokalne zajednice*</i> . Praćenje koje provode <i>lokalne zajednice*</i> ili primjenom metodologija koje su inače izrađene u suradnji sa zajednicama <i>kulturološki odgovarajućim uključivanjem*</i> .	Lokalne tradicionalne zajednice.	X	X
Za dodatne smjernice, pogledajte: FSC (2020.) i HCVRN (2014.) (npr. Dio 3.).			

Primjeri relevantnih *dionika** i stručnjaka

Ovo je popis organizacija *dionika** i stručnih organizacija koje će vjerojatno biti osobito važne za procjene VZV-ova*, strategije i/ili praćenje, bilo općenito ili za određene kategorije ili elemente VZV-ova*. Popis nije iscrpan te s vremenom mogu biti potrebne izmjene, *izrađivači normi ga mogu ažurirati*. Tamo gdje su dodatni *dionici** i stručnjaci relevantni za određene *gospodarske jedinice**, *rukovoditelji ih također trebaju identificirati i razmotriti*.

Okolišni *dionici**:

- Udruga BIOM – uključujući re. ptice, *staništa** ptica i bioraznolikost.
- Brodsko ekološko društvo (BED) – uklj. re. *očuvanje* krajobraza**, *zaštita** bioraznolikosti, *zaštita** okoliša i prirode.
- Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode
- Europsko društvo za divljinu – re. mogući koridori *povezanosti** između *zaštićenih područja** itd.
- Rewilding Velebit – uklj. re. *ekosustavi** i vrste u području planine Velebit
- Ured Svjetske organizacije za zaštitu prirode za program Dunav-Karpati
- Mediteran Svjetske organizacije za zaštitu prirode

Društveni *dionici** i organizacije za razvoj zajednice:

- Brodsko ekološko društvo (BED) – uklj. re. očuvanje tradicijske i kulturne baštine, uklj. tradicionalno pastoralno gospodarstvo *krajobrazom**
- Hrvatsko planinarsko društvo Zagreb

Druge stručne organizacije – na okolišnoj razini:

- Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – uklj. re. nacionalni crveni popisi
- Hrvatsko biološko društvo
- Hrvatska agencija za okoliš i prirodu – uklj. re. nacionalni crveni popisi, podaci o okolišu i praćenje, internetska baza podataka BioPortal, internetski šumski atlas, drugi podaci o okolišu i informacijski sustavi

- Hrvatsko šumarsko društvo
- Hrvatsko herpetološko društvo - Hyla
- Hrvatsko mikološko društvo
- Hrvatsko prirodoslovno društvo
- Šumarski institut, Jastrebarsko
- Akademija šumarskih znanosti
- Zavod za ornitologiju
- Sveučilište u Zagrebu – Odsjek za botaniku, Fakultet šumarstva
- Različiti nacionalni parkovi i parkovi prirode

Druge stručne organizacije – na društvenoj razini:

- Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
- Hrvatski restauratorski zavod – uklj. povijesne i kulturne lokacije i resursi
- Institut za arheologiju
- Institut za turizam
- Sveučilište u Zagrebu
- Različiti nacionalni parkovi i parkovi prirode

Državne agencije:

- Ministarstvo okoliša i energetike (MZOIP) – *uklj. nacionalni parkovi*
 - Uprava za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i *zaštitu** tla, zraka i mora
 - Uprava za procjenu utjecaja na okoliš
 - Uprava za zaštitu prirode – uklj. re. *zaštićena područja**, područja mreže Natura 2000 i informacijski sustav zaštite prirode
- Odjel za poljoprivredu – uklj. *planovi* gospodarenja šumama** i propisi, registar vlasnika *šuma**, lov i gospodarenje divljim životinjama
- Ministarstvo kulture
 - Odjel za arheologiju
 - Registar kulturnih dobara
 - Odjel za graditeljsku baštinu, krajobraz i prostorno planske mjere zaštite
 - Ured za evidenciju dokumentacije i kulturnih dobara
 - Razni regionalni/lokalni konzervatorski odjeli
- Relevantne županijske agencije za *zaštitu** prirode i upravljanje resursima

Reference

Savez za nultu stopu izumiranja. http://www.zeroextinction.org/search_form_country.cfm

Partnerski fond za kritično ugrožene ekosustave. 2017. Ekosustavni profil – žarište raznolikosti Mediteranski bazen. Partnerski fond za kritično ugrožene ekosustave. Srpanj 2017. https://www.cepf.net/sites/default/files/mediterranean-basin-2017-ecosystem-profile-english_0.pdf

Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka. Za pretraživanje popisa, pogledajte <https://www.speciesplus.net/species>

EK. 2016. Europski crveni popis staništa, Dio 2., Kopnena i slatkovodna staništa. Europska komisija. 2016. http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/redlist_en.htm

Bioportal Hrvatske agencije za okoliš i prirodu. <http://www.bioportal.hr/gis/>. Hrvatska agencija za okoliš i prirodu.

Šumski atlas Hrvatske agencije za okoliš i prirodu. <http://envi.azo.hr/?topic=10>. Hrvatska agencija za okoliš i prirodu.

FSC. 2012. Smjernice za slobodni, prethodni i informirani pristanak FSC-a. Dostupno na mrežnoj stranici FSC-a.

FSC. 2018. Postupak za ekosustavne usluge: Alati za prikazivanje utjecaja i tržišni alati. FSC-PRO-30-006 V1-0 EN. <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/316>

FSC. 2020. Smjernice za VZV-ove za upravitelje šuma. FSC-GUI-30-009 V1-0 EN. <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/422>

Mreža resursa visokih zaštitnih vrijednosti (HCVRN). 2013. Zajedničke smjernice za utvrđivanje visokih zaštitnih vrijednosti. Mreža resursa visokih zaštitnih vrijednosti. Dostupno na mrežnoj stranici FSC-a.

Mreža resursa visokih zaštitnih vrijednosti (HCVRN). 2014. Zajedničke smjernice za upravljanje i praćenje visokih zaštitnih vrijednosti. Mreža resursa visokih zaštitnih vrijednosti. Dostupno na mrežnoj stranici FSC-a.

Važna područja za ptice. Pregledna karta: <http://datazone.birdlife.org/country/croatia/ibas>. Za popis VPP-a s poveznicama na karte i na više informacija: <http://datazone.birdlife.org/site/results?cty=52&fam=0&gen=0>.

Baza podataka Međunarodne otvorene akademije. Baza podataka antičkih arheoloških nalazišta Republike Hrvatske. Institut za arheologiju. <http://baza.iarh.hr/public/locality/map>.

Crveni popis Međunarodnog saveza za očuvanje prirode. Pogledajte <http://www.iucnredlist.org>.

Crveni popis ekosustava Međunarodnog saveza za očuvanje prirode. Pogledajte <http://iucnrle.org/assessments/>; i <http://iucnrle.org/resources/published-assessments/>.

Ključna područja bioraznolikosti. Pregledna karta: <http://www.keybiodiversityareas.org/site/mapsearch>. Za popis KPБ-ova s poveznicama na više informacija za neke: <http://www.keybiodiversityareas.org/site/results?req=0&cty=52&snm=>.

Mansourian et al. 2013. Mansourian, S.; Rossi, M.; Vallauri, D. Drevne šume u sjevernom Mediteranu: zapuštena područja visoke zaštitne vrijednosti. WWF France. 2013. http://mansourian.org/uploads/3/4/4/9/34496570/rapport_ancient_forests_29mars.pdf.

Nacionalni crveni popisi:

- Za nacionalne crvene popise za različite skupine životinja i ptica, pogledajte Hrvatsku agenciju za okoliš i prirodu (HAOP).
- Baza podataka Flora Croatica (CRO-Flora) može također biti korisna.
<https://hirc.botanic.hr/fcd/>.

Pithart, et al. 2014. Studija slatkovodnih ekosustavnih usluga u Hrvatskoj. Travanj 2014.

Pithart, D.; Rancic, I.; Kutlesa, P.; Duplic, A.

https://www.researchgate.net/publication/316648208_Study_of_Freshwater_Ecosystem_Services_in_Croatia.

http://www.hr.undp.org/content/croatia/en/home/library/environment_energy/study-of-freshwater-ecosystem-services-in-croatia.html.

Zaštićena područja. Za baze podataka i karte zaštićenih područja i za mrežne stranice s osnovnim informacijama o nekim područjima, pogledajte:

- Za sveobuhvatne rezultate za Hrvatsku, preglednu kartu, kategorije zaštićenih područja s poveznicama na popise i na više informacija:
<https://www.protectedplanet.net/country/HR>. Za popis svih područja, poveznice na karte i na dodatne informacije:
<https://www.protectedplanet.net/search?country=Croatia&main=country>.
- Internetska karta/baza podataka Bioportal u Hrvatskoj također obuhvaća mnoga zaštićena područja, uključujući područja mreže Natura: <http://www.bioportal.hr/gis/>
- Može postojati i registar zaštićenih prirodnih vrijednosti Republike Hrvatske.
- Za kartu područja mreže Natura 2000, također pogledajte:
<http://natura2000.eea.europa.eu/#>.
- Za RAMSARSKA područja, UNESCO-ve rezervate biosfere i područja svjetske baštine, pogledajte također reference u nastavku.

RAMSARSKA područja. Pregledna karta: [https://rsis.ramsar.org/ris-search/?ff\[0\]=regionCountry_en_ss%3ACroatia](https://rsis.ramsar.org/ris-search/?ff[0]=regionCountry_en_ss%3ACroatia). Popis područja s poveznicama na više informacija: [https://rsis.ramsar.org/ris-search/?ff\[0\]=regionCountry_en_ss%3ACroatia&pagetab=1](https://rsis.ramsar.org/ris-search/?ff[0]=regionCountry_en_ss%3ACroatia&pagetab=1).

Rewilding. 2015. Mrežna stranica: Započeta suradnja sa Sveučilištem u Zagrebu na šumi starog rasta i smeđem medvjedu. Rewilding Europe. 18. prosinca 2015.

<https://rewildingeurope.com/news/cooperation-started-with-zagreb-university-on-old-growth-forest-and-brown-bear/>.

UNESCO-vi rezervati biosfere. Pogledajte <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/croatia/velebit-mountain/> i <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/croatiahungary/mura-drava-danube/>.

Područja svjetske baštine. Pogledajte: <http://whc.unesco.org/en/statesparties/hr> and <http://whc.unesco.org/en/tentativelists/state=hr>. Primjeri relevantnih ekoloških lokacija: Nacionalni park Plitvička jezera, <http://whc.unesco.org/en/list/98>; Drevne bukove šume i prašume u karpatskom području i drugim područjima Europe, <http://whc.unesco.org/en/list/1133>,

Nacionalni park Kornati i park prirode Telašćica (predložena lokacija), <http://whc.unesco.org/en/tentativelists/5106/>; Nacionalni park Lonjsko Polje (predložena lokacija), <http://whc.unesco.org/en/tentativelists/2012/>; planina Velebit (predložena lokacija), <http://whc.unesco.org/en/tentativelists/2013/>.

Globalnih 200 ekoregija Svjetske organizacije za zaštitu prirode. Za karte pogledajte <https://databasin.org/maps/new#datasets=a5b34649cc69417ba52ac8e2dce34c3b>

Prilog H.: Pojmovnik izraza

Normativne definicije izraza navedene su u FSC-STD-01-002 Primjenjuje se FSC-ov *Pojmovnik izraza*. Ovaj pojmovnik sadrži međunarodno prihvaćene definicije kad god je to moguće. Ovi izvori uključuju, na primjer, Organizaciju Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu, Konvenciju o biološkoj raznolikosti (1992.), Milenijsku procjenu ekosustava (2005.) kao i definicije iz internetskih pojmovnika koji se nalaze na mrežnim stranicama Međunarodnog saveza za očuvanje prirode, Međunarodne organizacije rada i Programa za invazivne strane vrste Konvencije o biološkoj raznolikosti. Kada se upotrebljavaju drugi izvori, na njih se poziva u skladu s time.

Izraz 'temeljen na' znači da je definicija izvedena iz postojeće definicije kao što je navedeno u međunarodnom izvoru.

Riječi upotrijebljene u Međunarodnim generičkim pokazateljima, ako nisu definirane u ovom Pojmovniku izraza ili u drugim normativnim dokumentima FSC-a, upotrebljavaju se kao što je definirano u Kraćem oxfordskom rječniku engleskog jezika ili Sažetom oxfordskom rječniku.

Afirmativno djelovanje: Politika ili program kojima se nastoji ponovno riješiti prijašnja *diskriminacija** aktivnim mjerama kako bi se osigurala jednaka mogućnost u obrazovanju i zapošljavanju (Izvor: FSC-ovo izvješće o generičkim *kriterijima** i *pokazateljima** temeljeno na ključnim načelima konvencija Međunarodne organizacije rada, 2017.).

Biološka raznolikost: Varijabilnost između živih *organizama** iz svih izvora uključujući, između ostalog, kopnene, morske i druge vodene *ekosustave** i ekološke komplekse čiji su dio; to uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta i raznolikost *ekosustava** (Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti 1992., članak 2.).

Cilj gospodarenja: Određeni ciljevi gospodarenja, prakse, ishodi i pristupi uspostavljeni kako bi se postigli zahtjevi ove norme.

Cilj: Osnovna svrha koju je *Organizacija** postavila za *šumarsko** poduzeće, uključujući odluku o politici i odabir sredstava za postizanje svrhe (Izvor: temeljeno na F.C. Osmaston. 1968. *Gospodarenje šumama*. Hafner, New York; i D.R. Johnston, A.J. Grayson i R.T. Bradley. 1967. *Planiranje šuma*. Faber i Faber, London).

Deklaracija Međunarodne organizacije rada o temeljnim načelima i pravima na radu i njezinim daljnjim aktivnostima, donesena na Međunarodnoj konferenciji rada na osamdeset šestom zasjedanju, Ženeva, 18. lipnja 1998. (Prilog revidiran 15. lipnja 2010.): je rezolutna reafirmacija *načela** MOR-a (čl. 2.) kojom se izjavljuje da sve članice, čak i ako nisu *ratificirale** dotične konvencije, imaju obvezu, koja proizlazi iz same činjenice članstva u *Organizaciji**, poštivati, promicati i ostvarivati, u *dobroj vjeri** i u skladu s ustavom, *načela** koja se odnose na temeljna prava koja podliježu ovim konvencijama, i to:

- Sloboda udruživanja i učinkovito priznavanje prava na *kolektivno pregovaranje**;
- Otklanjanje svih oblika *prisilnog ili obveznog rada**;
- Učinkovito ukidanje *dječjeg** rada; te
- Otklanjanje diskriminacije u pogledu *zapošljavanja i obavljanja zanimanja**.
- Izvor: FSC-ovo izvješće o generičkim kriterijima i *pokazateljima** temeljeno na *načelima** ključnih konvencija Međunarodne organizacije rada, 2017.

Dijete: svaka osoba mlađa od 18 godina (Konvencija MOR-a 182, članak 2).

Dionika: Pogledajte definicije za 'zahvaćeni dionik' i 'zainteresirani dionik'.

Diskriminacija: uključuje- a) svaku razliku, isključenje ili prednost na temelju rase, boje kože, spola, vjeroispovijedi, političkih uvjerenja, nacionalnog podrijetla, društvenog podrijetla, spolne opredijeljenosti*, što ima učinak poništavanja ili narušavanja jednakosti mogućnosti zapošljavanje ili obavljanja zanimanja ili tretiranja na poslu ili u obavljanju zanimanja; b) takve druge razlike, isključenja ili prednosti koje imaju učinak poništavanja ili narušavanja jednakosti mogućnosti zapošljavanja ili obavljanja zanimanja ili tretiranja na poslu ili u obavljanju zanimanja kako može odrediti dotični član nakon savjetovanja s reprezentativnom *organizacijom** poslodavaca i *radničkom* organizacijom** ako postoje, te s drugim odgovarajućim tijelima (preuzeto iz Konvencije 111, članak 1. Međunarodne organizacije rada). *'Spolna opredijeljenost' dodana je definiciji iz Konvencije 111, jer je utvrđena kao dodatna vrsta diskriminacije koja može nastati.

Dobra vjera u pregovorima: *Organizacija* (poslodavac) i *radničke organizacije** ulažu sve napore kako bi postigle dogovor, vodile poštene i konstruktivne pregovore, izbjegle neopravdana kašnjenja u pregovorima, poštivale sklopljene sporazume i osigurale dovoljno vremena za raspravljanje o kolektivnim *sporovima** i njihovo rješavanje (Gerning B, Odero A, Guido H (2000.), Kolektivno pregovaranje: Norme i načela nadzornih tijela Međunarodne organizacije rada. Međunarodni ured rada, Ženeva).

Dobra vjera: Postupak uključenosti u kojem stranke ulažu sve napore kako bi postigle sporazum, vodile poštene i konstruktivne pregovore, izbjegle kašnjenja u pregovorima, poštivale sporazume sklopljene i koji se sklapaju i imale dovoljno vremena za raspravljanje o *sporovima** i za njihovo rješavanje (preuzeto iz prijedloga 40:2017.).

Dokazivi ciljevi: Određeni ciljevi, kao što su željena buduća stanja *šuma**, uspostavljena za mjerenje tijekom postizanja svakog od *ciljeva gospodarenja**. Ovi su ciljevi iskazani kao jasni ishodi, tako da se njihovo postizanje može provjeriti i moguće je utvrditi jesu li postignuti ili nisu.

Dugoročno: Vremenska *ljestvica** vlasnika ili upravitelja *šume** kako se iskazuje *ciljevima* plana gospodarenja**, stopom sječe i obvezom održavanja trajnog *šumskog** pokrova. Trajanje uključenog vremena razlikovat će se ovisno o kontekstu i ekološkim uvjetima i ovisit će o tome koliko dugo je određenom *ekosustavu** potrebno da obnovi svoju prirodnu strukturu i sastav nakon sječe i poremećaja ili da stvori zrelo ili primarno stanje (Izvor: FSC-STD-01-002 V1-0 Pojmovnik zraza FSC-a (2009.)).

Dužno razmatranje: Davanje težine ili značaja određenom čimbeniku kako se u okolnostima smatra da zaslužuje, a to uključuje diskreciju (Blackov rječnik prava, 1979.).

Ekoregionalno: Velika jedinica zemljišta ili vode koja sadrži zemljopisno različit skup vrsta, prirodnih zajednica i okolišnih uvjeta (Izvor: Globalnih 200 Svjetske organizacije za zaštitu prirode. http://wwf.panda.org/about_our_earth/ecoregions/about/what_is_an_ecoregion/).

Ekosustav: Dinamičan kompleks zajednica biljaka, životinja i *mikroorganizama** i njihovog neživog okoliša koji međusobno djeluju kao funkcionalna jedinica (Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti 1992., članak 2.).

Ekosustavne usluge: Koristi koje ljudi ostvaruju od *ekosustava**. Uključuju:

- opskrbljujuće usluge kao što su hrana, *šumski** proizvodi i voda;

- regulirajuće usluge kao što su regulacija poplava, suša, razgradnje zemljišta, kvalitete zraka, klime i bolesti;
- potporne usluge kao što su formiranje tla i ciklus prehrane; te
- kulturološke usluge i kulturne vrijednosti kao što su rekreativne, duhovne, vjerske i druge nematerijalne koristi.

(Izvor: temeljeno na R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. Ekosustavi i dobrobit ljudi: sinteza. Milenijska serija procjena ekosustava. Island Press, Washington DC).

Fokalne vrste: Vrste čijim se zahtjevima za postojanošću definiraju atributi koji moraju postojati ako taj *krajobraz** treba zadovoljiti zahtjeve vrsta koje se tamo pojavljuju (Izvor: Lambeck, R., J. 1997. Fokalne vrste: Krovni okvir s više vrsta za očuvanje prirode. Biologija očuvanja Svezak 11. (4): 849.-856.).

Fragmentacija: Postupak podjele *staništa** na manje dijelove, što ima za posljedicu gubitak izvornog *staništa**, gubitak *povezanosti*, smanjenje veličine dijelova te povećanje izolacije dijelova. *Fragmentacija** se smatra jednim od najvažnijih čimbenika koji uzrokuju gubitak *zavičajnih vrsta**, osobito u šumskim *krajobrazim**a, i jednim od primarnih uzroka sadašnje krize izumiranja. U odnosu na *netaknute šumske krajobraze**, podrazumijeva se da su problemi kod *fragmentacije** uzrokovani ljudskim *industrijskim aktivnostima**. (IZVOR: Preuzeto iz: Gerald E. Heilman, Jr. James R. Strittholt Nicholas C. Slosser Dominick A. Dellasala, BioScience (2002.) 52 (5): 411.-422.)

FSC-ova transakcija: Kupovina ili prodaja proizvoda s FSC-ovim tvrdnjama na dokumentima o prodaji (Izvor: ADV-40-004-14).

Funkcija ekosustava: Suštinska karakteristika *ekosustava** povezana sa skupom uvjeta i postupaka kojim *ekosustav** održava svoj integritet (kao što su primarna produktivnost, prehrambeni lanac, biogeokemijski ciklusi). Funkcije *ekosustava** uključuju takve postupke kao što su razgradnja, proizvodnja, ciklus prehrane te tokovi prehrane i energije. Za potrebe FSC-a, ova definicija uključuje ekološke i razvojne postupke kao što su režimi protoka gena i režimi poremećaja, ciklusi obnove i faze ekološkog razvoja (sukcesije). (Izvor: temeljeno na R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. Ekosustavi i dobrobit ljudi: sinteza. Milenijska serija procjena ekosustava. Island Press, Washington DC; i R.F. Noss. 1990. *Pokazatelj** praćenja bioraznolikosti: hijerarhijski pristup. Biologija očuvanja 4(4):355.–364.).

Genetski modificirani organizam: *Organizam** u kojem je genetski materijal izmijenjen na način da se ne pojavljuje prirodno uparivanjem i/ili prirodnom ponovnom kombinacijom. (Izvor: temeljeno na FSC-POL-30-602 FSC-ovo tumačenje o GMO-u (Genetski modificirani organizmi)).

Genotip: Genetska konstitucija *organizma** (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Gnojivo: Mineralne ili organske tvari, najčešće N, P2O5 i K2O, koje se primjenjuju na tlo u svrhu poboljšanja rasta biljaka.

Gospodarska jedinica: Prostorno područje ili područja koja podliježu FSC certifikaciji s jasno definiranim granicama kojima se upravlja prema skupu izričitih dugoročnih *ciljeva gospodarenja** koji su iskazani u *planu gospodarenja**. Ovo područje ili područja uključuje(u):

- sve objekte i područje(a) unutar ili u blizini ovog prostornog ili prostornih područja pod *zakonitim** vlasničkim pravom ili nadzorom nad gospodarenjem *Organizacije** ili kojima upravlja *Organizacija** ili kojima se upravlja u njezino ime, u svrhu doprinosa *ciljevima** gospodarenja; te
- sve objekte i područje(a) izvan i koja nisu u blizini ovog prostornog ili

prostornih područja i kojima upravlja *Organizacija** ili kojima se upravlja u njezino ime, isključivo u svrhu doprinosa *ciljevima**gospodarenja.

- (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Gospodarska održivost: Sposobnost razvijanja i opstanka kao relativno nezavisna društvena, gospodarska ili politička jedinica. Gospodarska održivost može zahtijevati profitabilnost, ali nije sinonim za profitabilnost (Izvor: temeljeno na definiciji koja se nalazi na mrežnoj stranici Europske agencije za okoliš).

Industrijska aktivnost: Industrijske aktivnosti gospodarenja *šumama** i resursima kao što su izgradnja cesta, rudarstvo, brane, urbani razvoj i sječa drveća.

Infrastruktura: U kontekstu gospodarenja *šumama**, ceste, mostovi, odvodni kanali, slijetanje trupaca, kamenolomi, akumulacijska područja, građevine i druge strukture potrebne u provedbi *plana gospodarenja**.

Intelektualno vlasništvo: Prakse kao i znanje, inovacije i druge tvorevine uma (Izvor: temeljeno na Konvenciji o biološkoj raznolikosti, članak 8. (j); i Svjetskoj organizaciji intelektualnog vlasništva. Što je intelektualno vlasništvo? Publikacija WIPO-a br. 450(E)).

Intenzitet: Mjera sile, jačine ili snage aktivnosti gospodarenja ili drugih pojava koje utječu na prirodu utjecaja aktivnosti (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Invazivne vrste: Vrste koje se brzo šire izvan svojeg prirodnog opsega. *Invazivne vrste** mogu mijenjati ekološke odnose između *zavičajnih vrsta** i mogu utjecati na funkcije *ekosustava** i na ljudsko zdravlje (Izvor: temeljeno na Međunarodnom savezu za očuvanje prirode. Pojmovnik definicija kao što je navedeno na mrežnoj stranici Međunarodnog saveza za očuvanje prirode).

Ispitivanje vlakana: paket tehnologija za utvrđivanje drva koje se upotrebljava za identifikaciju obitelji, roda, vrste i podrijetla proizvoda na bazi masivnog drva i vlakana.

Javno dostupno: Na način da je dostupno ili vidljivo ljudima općenito. (Izvor: Collins rječnik engleskog jezika, izdanje iz 2003.).

Jednaka naknada za radnike* i radnice* za rad jednake vrijednosti: odnosi se na stope *naknade** utvrđene bez *diskriminacije** na temelju spola (Konvencija MOR-a 100, članak 1.b).

Ključne (temeljne) konvencije Međunarodne organizacije rada: to su radne norme koje obuhvaćaju temeljna *načela** i prava na radu: sloboda udruživanja i učinkovito priznavanje prava na *kolektivno pregovaranje**; ukidanje svih oblika *prisilnog ili obveznog rada**; učinkovito ukidanje *dječjeg** rada te ukidanje *diskriminacije** u pogledu *zapošljavanja i obavljanja zanimanja**.

Osam temeljnih konvencija su:

- Konvencija o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organiziranje iz 1948. (br. 87)
- Konvencija o pravu na organiziranje i kolektivno pregovaranje iz 1949. (br. 98)
- Konvencija o prisilnom radu iz 1930. (br. 29)
- Konvencija o ukidanju prisilnog rada iz 1957. (br. 105)
- Konvencija o minimalnoj dobi iz 1973. (br. 138)
- Konvencija o najgorim oblicima dječjeg rada iz 1999. (br. 182)
- Konvencija o jednakim naknadama iz 1951. (br. 100)
- Konvencija o diskriminaciji (zapošljavanju i obavljanju zanimanja) iz 1958.

(br. 111)

- Izvor: FSC-ovo izvješće o generičkim kriterijima i *pokazateljima** temeljeno na *načelima** ključnih konvencija Međunarodne organizacije rada, 2017.

Ključno područje: Dio svakog *netaknutog šumskog krajobraza***Krajobraz** osmišljen da sadrži najvažnije kulturne i ekološke vrijednosti. *Ključnim područjima** upravlja se kako bi se isključila—*industrijska aktivnost**. *Ključna područja** zadovoljavaju ili premašuju definiciju *netaknutog šumskog krajobraza***Krajobraz**.

Kolektivno pregovaranje: dobrovoljni pregovarački postupak između poslodavaca ili organizacije poslodavaca i *radničke organizacije**, u cilju reguliranja uvjeta zapošljavanja kolektivnim sporazumima (Konvencija MOR-a 98, članak 4).

Krajobraz: Zemljopisni mozaik sastavljen od međusobno djelujućih *ekosustava** koji proizlaze iz utjecaja geoloških, topografskih, klimatskih, biotičkih i ljudskih interakcija kao i interakcija vezanih uz tlo u dotičnom području (Izvor: temeljeno na Međunarodnom savezu za očuvanje prirode. Pojmovnik definicija kao što je navedeno na mrežnoj stranici Međunarodnog saveza za očuvanje prirode).

Krajobrazne vrijednosti: Krajobrazne vrijednosti mogu se vizualizirati kao slojevi ljudskih percepcija preklapljeni na fizički *krajobraz**. Neke *krajobrazne** vrijednosti, kao što su privreda, rekreacija, egzistencijalna vrijednost ili vizualna kvaliteta, usko su vezane uz fizičke *krajobrazne** atribute. Druge *krajobrazne vrijednosti**, kao što su unutarnja ili duhovna vrijednost, su više simboličnog karaktera i više pod utjecajem pojedinačne percepcije ili društvene konstrukcije nego fizičkih *krajobraznih** atributa (Izvor: temeljeno na mrežnoj stranici Instituta krajobraznih vrijednosti).

Kriterij (množina: Kriteriji): Sredstvo za procjenu je li ili nije *Načelo** (nadzora šuma) zadovoljeno (Izvor: FSC-STD-01-001 V4-0).

Kritično: Koncept kritičnosti ili temeljnosti u Načelu 9. i VZV-ova odnosi se na nezamjenjivost i na slučajeve u kojima bi gubitak ili velika šteta u pogledu ovog VZV-a prouzročili ozbiljnu štetu ili patnju zahvaćenim *dionicim**a. *Ekosustavna usluga** smatra se *kritičnom** (VZV* 4) ako bi prekid te usluge mogao uzrokovati ili nametnuti ozbiljne negativne utjecaje na dobrobit, zdravlje ili opstanak *lokalnih zajednica**, na okoliš, na VZV-ove ili na funkcioniranje *značajne** *infrastrukture** (ceste, brane, građevine itd.) ili *prijetnju** istima. Pojam kritičnosti ovdje se odnosi na važnost i *rizik** za prirodne resurse i okolišne i socijalno ekonomske vrijednosti (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Kulturološko odgovarajući [mehanizmi]: Sredstva/pristupi za dopiranje do ciljnih skupina koji su u skladu s običajima, vrijednostima, osjetljivostima i načinima života ciljne publike.

Laki rad: *nacionalnim zakonima** ili propisima može se dopustiti zapošljavanje ili rad osoba u dobi od 13 do 15 godina za obavljanje lakog rada koji a) se ne smatra štetnim za njihovo zdravlje ili razvoj te b) nije takav da bi ugrozio njihovo pohađanje škole, njihovo sudjelovanje u programima strukovnog usmjeravanja ili osposobljavanja koje je odobrilo nadležno tijelo ili njihovu mogućnost ostvarivanja koristi od pohađane obuke (Konvencija MOR-a 138, članak 7).

Lokalne zajednice: Zajednice svih veličina koje su u *gospodarskoj jedinici** ili u njezinoj blizini, kao i one koje su dovoljno blizu da imaju *značajan** utjecaj na gospodarstvo ili okolišne vrijednosti *gospodarske jedinice** ili da imaju svoje ekonomije, prava ili okruženja značajno zahvaćena aktivnostima gospodarenja ili biosfernim aspektima *gospodarske jedinice** (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Lokalni zakoni: Cjelokupni paket primarnog i sekundarnog zakonodavstva (zakoni, odluke, zakonski propisi, rješenja) koji je ograničen u primjeni na određeni

zemljopisni okrug u okviru nacionalnog područja, kao i sekundarni propisi i tercijarni upravni postupci (pravilnici/zahtjevi) čija snaga izravno i izričito proizlazi iz ovog primarnog i sekundarnog zakonodavstva. Snaga zakona proizlazi u konačnici iz vestfalskog koncepta suvereniteta nacionalne države. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Međunarodno prihvaćeni znanstveni protokol: Unaprijed definiran znanstveno utemeljen postupak koji objavljuje ili međunarodna znanstvena mreža ili sindikat ili koji se često spominje u međunarodnoj znanstvenoj literaturi (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Minimalna dob (za zapošljavanje): nije niža od dobi u kojoj se završava obvezno obrazovanje, koja u svakom slučaju ne bi trebala biti niža od 15 godina. Međutim, država, čiji su gospodarstvo i obrazovni kapaciteti nedovoljno razvijeni, može prvotno propisati minimalnu dob od 14 godina. *Nacionalnim zakonima** može se dopustiti i zapošljavanje djece u dobi od 13 do 15 godina za obavljanje *lakog rada** koji nije štetan za pohađanje škole niti za *djetetovo** zdravlje ili razvoj. Djeca u dobi od 12 do 13 godina mogu se prijaviti za obavljanje *lakog rada** u državama u kojima je propisana minimalna dob od 14 godina (Konvencija MOR-a 138, članak 2).

Močvarna područja: Prijelazna područja između kopnenih i vodenih sustava u kojima je podzemna voda obično na površini ili blizu nje ili je zemljište prekriveno plitkom vodom (Izvor: Cowarding, L.M., Carter, V., Golet, F.C., Laroe, E.T. 1979. Razvrstavanje močvarnih i dubokovodnih staništa Sjedinjenih Država. DC US Department: Washington).

Prema Ramsarskoj konvenciji, *močvarna područja** mogu uključivati plimski mulj, prirodne bare, močvare, jame, vlažne livade, cretove, *tresetišta**, slatkovodne močvare, mangrove, jezera, rijeke, pa čak i neke koraljne grebene (Izvor: MSOP, Bez podataka, Definicije MSOP-a – na engleskom jeziku).

Mreža područja zaštite: Ovi dijelovi *gospodarske jedinice** za koje je *očuvanje** primarno i, u nekim slučajevima, *isključivi cilj**; takva područja uključuju *područja reprezentativnih uzoraka**, *zone očuvanja**, *zaštitu* područja** *zaštite**, područja *povezanosti** i *područja visoke zaštitne vrijednosti**.

Načelo predostrožnosti: Načelo kojim se zahtijeva da kada dostupne informacije pokazuju da aktivnosti gospodarenja predstavljaju *prijetnju** ozbiljne ili nepovratne štete za okoliš ili *prijetnju** dobrobiti ljudi, *Organizacija** će poduzeti izričite i učinkovite mjere za sprječavanje štete i izbjegavanje *rizika** za dobrobit, čak i kada su znanstvene informacije nepotpune ili neuvjerljive i kada su ranjivost i osjetljivost okolišnih vrijednosti neizvjesne (Izvor: temeljeno na Načelu 15. Deklaracije iz Rija o okolišu i razvoju iz 1992. i Izjavi iz Wingspreada o načelu predostrožnosti na konferenciji u Wingspreadu, od 23. do 25. siječnja 1998.).

Načelo: Bitno pravilo ili element; u slučaju FSC-a, o nadzoru *šuma** (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Nacionalni zakoni: Cjelokupni paket primarnog i sekundarnog zakonodavstva (zakoni, odluke, zakonski propisi, rješenja) koji se primjenjuje na nacionalnom području, kao i sekundarni propisi i tercijarni upravni postupci (pravilnici/zahtjevi) čija snaga izravno i izričito proizlazi iz ovog primarnog i sekundarnog zakonodavstva (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Najbolje dostupne informacije: Podaci, činjenice, dokumenti, mišljenja stručnjaka i rezultati terenskih anketa ili savjetovanja s dionicima koji su najvjerodostojniji, najtočniji, najpotpuniji i/ili najrelevantniji i koji se mogu dobiti *razumnim** naporima i uz *razuman** trošak, *podložni stupnju** i *intenzitetu** aktivnosti gospodarenja i *načelu predostrožnosti**.

Najgori oblici dječjeg rada: obuhvaćaju a) sve oblike ropstva ili postupke slične ropstvu, kao što su prodaja i trgovina djecom, dužničko ropstvo i kmetstvo te prisilni rad, uključujući prisilno ili obvezno novačenje djece i njihovo iskorištavanje u oružanom sukobu; b) upotreba, pribavljanje ili nuđenje *djeteta** za prostituciju, za proizvodnju pornografije ili za upotrebu pornografije; c) upotreba, pribavljanje ili nuđenje *djeteta** za nezakonite aktivnosti, posebno za proizvodnju droga i trgovanje drogama kao što je navedeno u relevantnim međunarodnim ugovorima; d) rad koji bi, po svojoj prirodi ili prema okolnostima u kojima se obavlja, mogao naštetiti zdravlju, sigurnosti ili moralu djece (Konvencija MOR-a 182, članak 3).

Naknada: uključuje običnu, osnovnu ili minimalnu plaću i sve dodatne naknade koje poslodavac isplaćuje radniku izravno ili neizravno, u novcu ili naravi, i koje proizlaze iz *radnog odnosa radnika* (Konvencija MOR-a 100, članak 1.a).

Narodi s tradicijom: *Narodi s tradicijom** su društvene skupine ili ljudi koji nisu samoidentificirani kao starosjedioci i koji ističu prava na svoja zemljišta, *šume** i druge resurse na temelju dugotrajno utvrđenog običaja ili tradicionalnog zauzimanja i upotrebe (Izvor: Forest Peoples Program (Marcus Colchester, 7. listopada 2009.)).

Nedrvni šumski proizvodi (NDŠP): Svi šumski proizvodi osim drveta dobivenog iz *gospodarske jedinice** (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Nestašica vode: Opskrba vodom kojom se ograničava proizvodnja hrane, ljudsko zdravlje i gospodarski razvoj. Smatra se da ozbiljna nestašica iznosi 1.000 kubičnih metara godišnje po osobi ili da je veća od 40 % potrošnje u odnosu na opskrbu (Izvor: Milenijska procjena ekosustava. 2005. Ekosustavi i dobrobit ljudi: Odgovori na politike. Saznanja radne skupine za odgovore. Washington DC: Island Press, stranice 599. do 605.).

Netaknuti šumski krajobraz: područje unutar današnjeg globalnog opsega *šumskog** pokrova koje sadrži *šumske** i *nešumske** *ekosustave** koji su minimalno pod utjecajem ljudske gospodarske aktivnosti, s površinom od najmanje 500 km² (50.000 ha) i minimalne širine od 10 km (mjereno kao promjer kruga koji je u cijelosti upisan unutar granica područja) (Izvor: Netaknute šume/Global Forest Watch. Definicija iz pojmovnika koja se nalazi na mrežnoj stranici netaknutih šuma. 2006.-2014.).

Nezgoda na radu: Događaj koji proizlazi iz rada ili tijekom rada i koji ima za posljedicu smrtonosnu ili nesmrtonosnu ozljedu (Izvor: Međunarodna organizacija rada (MOR). Ured za knjižničarske i informacijske usluge. Tezaurus MOR-a nalazi se na mrežnoj stranici MOR-a).

Običajna prava: Prava koja proizlaze iz dugog niza uobičajenih ili običajnih aktivnosti, stalno ponavljajućih, koja su, takvim ponavljanjem i neprekinutim pristankom, stekla snagu zakona unutar zemljopisne ili sociološke jedinice (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Običajno pravo: Međusobno povezani skupovi običajnih prava mogu biti prepoznati kao običajno pravo. U nekim nadležnostima, običajno pravo jednako je *zakonskim propisima**, u okviru svojeg definiranog područja nadležnosti i može zamijeniti *zakonske propise** za definirane etničke ili druge društvene skupine. U nekim nadležnostima običajno pravo nadopunjuje *zakonske propise** i primjenjuje se u određenim okolnostima (Izvor: temeljeno na N.L. Peluso i P. Vandergeest. 2001. Genealogije političke *šume** i običajna prava u Indoneziji, Maleziji i Tajlandu, Journal of Asian Studies 60(3):761.–812.).

Obnoviti/obnavljanje: Ove se riječi upotrebljavaju s različitim značenjima prema kontekstu i u svakodnevnom govoru. U nekim slučajevima *'obnoviti** znači ispraviti štetu nanесenu okolišnim vrijednostima koja je proizašla iz aktivnosti gospodarenja ili drugih uzroka. U drugim slučajevima *'obnova** znači stvaranje stanja što bližeg

*prirodnom stanju** na mjestima koja su teško narušena ili na kojima je izvršena prenamjena zemljišta. U *Načelim**a i Kriterijima, riječ '*obnoviti**' ne upotrebljava se za ponovno stvaranje bilo kakvog određenog prijašnjeg, pretpovijesnog, predindustrijskog ili drugog prethodno postojećeg *ekosustava** (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Organizacija nije nužno obvezna *obnoviti** one okolišne vrijednosti na koje su utjecali čimbenici izvan kontrole *Organizacije**, na primjer elementarne nepogode, klimatske promjene ili zakonski odobrene aktivnosti trećih osoba, kao što su javna *infrastruktura**, rudarstvo, lov ili naseljavanje. FSC-POL-20-003 Izdvajanje područja iz opsega certifikacije opisuje postupke kojima se takva područja mogu izdvojiti iz certificiranog područja, kada je to prikladno.

*Organizacija** također nije obvezna *obnoviti** okolišne vrijednosti koje su možda postojale u nekom trenutku u povijesti ili pretpovijesti ili na koje su prijašnji vlasnici ili organizacije negativno utjecali. Međutim, očekuje se da će *Organizacija** poduzeti *razumne** mjere za ublažavanje, kontrolu i sprječavanje okolišne razgradnje koja je i dalje prisutna u *gospodarskoj jedinici** kao rezultat takvih prijašnjih utjecaja.

Obvezujući sporazum: Dogovor ili pakt, pisani ili nepisani, koji je obvezan za potpisnike i provediv prema zakonu. Stranke uključene u sporazum to čine slobodno i dobrovoljno ga prihvaćaju.

Obvezujućim kodeksima prakse: Priručnik ili drugi izvor tehničkih uputa koje *Organizacija** po zakonu mora posjedovati (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Očuvanje/zaštita: Ove se riječi upotrebljavaju kao sinonimi kada su u pitanju aktivnosti gospodarenja osmišljene za održavanje utvrđenih okolišnih ili kulturnih vrijednosti koje *dugoročno** postoje. Aktivnosti gospodarenja mogu se kretati od nultih ili minimalnih intervencija do određenog raspona odgovarajućih intervencija i aktivnosti osmišljenih za održavanje ili kompatibilnih s održavanjem ovih utvrđenih vrijednosti (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Odbor MOR-a za slobodu udruživanja: Odbor upravnog tijela osnovan 1951., u svrhu ispitivanja prigovora o kršenjima slobode udruživanja, bez obzira na to je li ili nije dotična država *ratificirala** relevantne konvencije. Sastoji se od neovisnog predsjednika i po tri predstavnika vlada, poslodavaca i *radnika**. Ako odluči zaprimiti predmet, utvrđuje činjenice u dijalogu s dotičnom vladom. Ako utvrdi da je došlo do kršenja normi ili *načela** slobode udruživanja, izdaje izvješće putem upravnog tijela i daje preporuke o tome kako bi se situacija mogla ispraviti. Od vlada se naknadno traži da izvijeste o provedbi svojih preporuka (Izvor: FSC-ovo izvješće o generičkim kriterijima i *pokazateljima** temeljenima na načelima ključnih konvencija MOR-a, 2017.).

Okolišne vrijednosti: Skup elemenata biofizičkog i ljudskog okruženja u nastavku:

- funkcije *ekosustava** (uključujući sekvencijaciju i skladištenje ugljika);
- biološka raznolikost;
- vodni resursi;
- tla;
- atmosfera;
- vrijednosti *krajobraza** (uključujući kulturološke i duhovne vrijednosti).

Stvarna vrijednost pripisana ovim elementima ovisi o ljudskoj i društvenoj percepciji (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Opasan rad (u kontekstu dječjeg rada): svaki rad koji bi mogao ugroziti fizičko, duševno ili moralno zdravlje djece, ne bi smio obavljati nitko mlađi od 18 godina. Opasan *dječji** rad je rad u opasnim ili nezdravim uvjetima koji bi mogli uzrokovati

smrt ili ozljeđivanje/sakaćenje *djeteta** (često trajno) i/ili bolest kao posljedica loših sigurnosnih i zdravstvenih normi i dogovora o načinu rada.

Pri određivanju vrste opasnog dječjeg rada iz (članka 3.(d) Konvencije br. 182 i pri utvrđivanju gdje postoji, treba uzeti u obzir, između ostalog,

- Rad kojim su djeca izložena fizičkom, psihološkom ili seksualnom zlostavljanju;
- Rad pod zemljom, pod vodom, na opasnim visinama ili u skućenim prostorima;
- Rad s opasnim strojevima, opremom i alatima ili koji uključuje ručno rukovanje ili prijevoz teških tereta;
- Rad u nezdravom okolišu u kojem djeca mogu, na primjer, biti izložena opasnim tvarima, sredstvima ili postupcima ili temperaturama, razinama buke ili vibracijama štetnima za njihovo zdravlje;
- Rad u posebno teškim uvjetima kao što je dugo radno vrijeme ili rad noću ili rad tijekom kojeg je *dijete** neopravdano zatvoreno u prostorijama poslodavca (Međunarodna organizacija rada, 2011.: Uključivanje pitanja dječjeg rada u planove i programe obrazovnog sektora Međunarodnog vijeća za pomoćne tvari, Ženeva, 2011. i Priručnik o opasnom dječjem radu Međunarodne organizacije rada, 2011.).

Organizacija: Osoba ili subjekt koji posjeduju ili se prijavljuju za certifikaciju te su stoga odgovorni za dokazivanje usklađenosti sa zahtjevima

Organizam: Bilo koji biološki subjekt sposoban za replikaciju ili prijenos genetskog materijala (Izvor: Direktiva Vijeća 90/220/EEZ).

Otpadni materijali: neupotrebljive ili neželjene tvari ili nusproizvodi, kao što su:

- Opasni otpad, uključujući kemijski otpad i baterije;
- Spremnici;
- Motorna i druga goriva i ulja;
- Smeće uključujući metale, plastiku i papir; te
- Napuštene građevine, strojevi i oprema.

Otpornost: Sposobnost sustava u održavanju ključnih funkcija i postupaka tijekom suočavanja sa stresovima ili pritiscima bilo pružanjem otpora ili prilagođavanjem promjeni. *Otpornost** se može primjenjivati na oba ekološka sustava i društvene sustave (Izvor: Svjetska komisija za zaštićena područja MSOP-a (MSOP-SKZP). 2008. Uspostavljanje mreža morskih zaštićenih područja – ostvarenje. Washington D.C.: MSOP-SKZP Nacionalna oceanska i atmosferska uprava i zaštita prirode.).

Pesticid: Bilo koja tvar ili pripravak pripremljen ili upotrijebljen pri zaštiti biljaka ili drveta ili drugih biljnih proizvoda od štetnika; pri suzbijanju štetnika ili da te štetnike učine bezopasnim. Ova definicija uključuje insekticide, rodenticide, akaricide, moluskicide, larvicide, fungicide i herbicide (Izvor: FSC-POL-30-001 FSC-ova politika o pesticidima (2005.).

Plan gospodarenja: Zbirka dokumenata, izvješća, evidencije i karte kojima se propisuju, opravdavaju i uređuju aktivnosti koje provode svaki rukovoditelj, osoblje ili organizacija u *gospodarskoj jedinici** ili u vezi s njom, uključujući izjave o *ciljevima** i politike (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Plantaža: *Šumsko** područje uspostavljeno sadnjom ili sjetvom uz upotrebu stranih ili *zavičajnih vrsta**, često s jednom ili nekoliko vrsta, reguliranog razmaka i dobi te

kojem nedostaje većina glavnih karakteristika i ključnih elemenata *prirodnih šuma**. Opis *plantaža** može biti dalje definiran u normama FSC-a, s odgovarajućim opisima ili primjerima, kao što su:

- Područja koja bi početno bila u skladu s ovom definicijom '*plantaža**', ali koja protekom godina sadrže mnoge ili većinu glavnih karakteristika i ključnih elemenata *zavičajnih ekosustava**, mogu se razvrstati kao *prirodne šume**.
- *Plantaže** kojima se gospodari zbog *obnove** i poboljšanja biološke i *stanišne** raznolikosti, strukturne složenosti i *ekosustavne** funkcionalnosti mogu, protekom godina, biti razvrstane kao *prirodne šume**.
- Borealne i sjeverno umjerene *šume** koje su prirodno sastavljene od samo jedne ili nekoliko vrsta drveća, u kojima se kombinacija prirodne i umjetne obnove upotrebljava za obnovu *šume** istih *zavičajnih vrsta**, s većinom glavnih karakteristika i ključnih elemenata *zavičajnih ekosustava** tog područja, mogu se smatrati *prirodnom šumom** i ova obnova se sama po sebi ne smatra prenamjenom u *plantaže**.
- (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Područja reprezentativnih uzoraka: Dijelovi *gospodarske jedinice* označeni u svrhu očuvanja ili obnavljanja održivih primjera *ekosustava** koji se prirodno pojavljuju u tom zemljopisnom području.

Područja visoke zaštitne vrijednosti: Zone i fizički prostori koji posjeduju i/ili su potrebni za postojanje i održavanje utvrđenih *visokih zaštitnih vrijednosti**.

Područje zaštite: Pogledajte definiciju *Zona očuvanja**.

Podržati: Priznati, poštivati, održati i poduprijeti (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Pokazatelj: Kvantitativna ili kvalitativna varijabla koja se može izmjeriti ili opisati te koja pruža sredstvo kojim se može ocijeniti je li *gospodarska jedinica** usklađena sa zahtjevima *Kriterija** FSC-a. Pokazateljima i pripadajućima pragovima definiraju se zahtjevi za odgovorno gospodarenje *šumama** na razini *gospodarske jedinice** i predstavljaju primarnu osnovu za procjenu *šuma** (Izvor: FSC-STD-01-002 V1-0 Pojmovnik zraza FSC-a (2009.)).

Povezanost: Mjera koja se odnosi na to kolika je povezanost ili prostorni kontinuitet koridora, mreže ili matrice. Što su manje razlike, to je veća povezanost. Vezano uz koncept strukturne povezanosti; funkcionalna ili bihevioralna povezanost odnosi se na to koliko je područje povezano za postupak, kao što je kretanje životinje kroz različite vrste elemenata *krajobraza**. Vodena povezanost odnosi se na dostupnost i prijevoz materijala i *organizama**, kroz podzemne i površinske vode, između različitih dijelova vodenih *ekosustava** svih vrsta. (Izvor: temeljeno na R.T.T. Forman. 1995. Zemljišni mozaici. Ekologija krajobraza i regija. Cambridge University Press, 632pp).

Povjerljive informacije: Privatne činjenice, podaci i sadržaj koji, ako budu *javno dostupni**, mogu ugroziti *Organizaciju**, njezine poslovne interese ili njezine odnose s *dionicima**, klijentima i konkurentima.

Praćenje plana gospodarenja: Postupci praćenja i nadzora u svrhu procjene postizanja *ciljeva upravljanja**. Rezultati aktivnosti praćenja upotrebljavaju se u provedbi *prilagodljivog gospodarenja**.

Prava korištenja: Prava korištenja resursima *gospodarske jedinice** koja mogu biti definirana lokalnim običajima, međusobnim sporazumima ili propisana od strane drugih subjekata koji imaju prava pristupa. Ovim se pravima može ograničiti upotreba određenih resursa na određene razine potrošnje ili pojedine tehnike sječe (Izvor:

FSC-STD-01-001 V5-2).

Pravedna naknada: *Naknada** koja je razmjerna veličini i vrsti usluga koje pruža druga stranka ili štete koja se pripisuje prvoj stranki.

Pravna registracija: Nacionalna ili lokalna *pravna** licenca ili skup dozvola kojima se odobrava rad poduzeća, s pravima komercijalne kupovine ili prodaje proizvoda i/ili usluga. Licenca ili dozvole odnose se na poduzeća u privatnom vlasništvu i javna poduzeća. Prava kupovine i prodaje proizvoda i/ili usluga ne obuhvaćaju tu obvezu, tako da se *pravna** registracija primjenjuje i na Organizacije koje upravljaju *gospodarskom jedinicom** bez prodaje proizvoda ili usluga; na primjer, za rekreaciju s neutvrđenom cijenom ili za *očuvanje** bioraznolikosti ili *staništa** (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Pravni status: Način na koji je *gospodarska jedinica** razvrstana prema zakonu. U smislu *zakupa zemljišta**, to znači kategorija *zakupa zemljišta**, kao što su komunalno zemljište ili zakup ili slobodno vlasništvo ili državno zemljište ili vladino zemljište itd. Ako se *gospodarska jedinica** pretvara iz jedne kategorije u drugu (na primjer, iz državnog zemljišta u komunalno autohtono zemljište), status uključuje trenutni položaj u prijelaznom postupku. U smislu uprave, *pravni status** mogao bi značiti da je zemljište u vlasništvu države kao cjeline, da njime u ime države upravlja državni odjel te da ga državno ministarstvo iznajmljuje subjektu iz privatnog sektora putem koncesije (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Pravno nadležno: Zakonsko ovlaštenje za obavljanje određene funkcije (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Pravno: U skladu s primarnim zakonodavstvom (nacionalnim ili *lokalnim zakonima**) ili sekundarnim zakonodavstvom (dopunski propisi, rješenja, nalozi itd.). 'Pravno' također uključuje pravno utemeljene odluke koje donose *pravno nadležne** agencije gdje takve odluke potječu izravno i logično iz zakona i propisa. Odluke koje donose *pravno nadležne** agencije ne mogu biti *zakonite** ako ne potječu izravno i logično iz zakona i propisa i ako nisu utemeljene na pravilu, već primjenjuju upravnu diskreciju (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Pravovremeno: Što prije, u okolnostima koje to razumno omogućuju, bez namjernog odgađanja od strane *Organizacije*; u skladu s primjenjivim zakonima, licencama ili računima.

Predsjeca [stanje]: Raznolikost, sastav i struktura *šume** ili *plantaže** prije sječe drva i pripadajuće aktivnosti kao što je izgradnja cesta.

Prijetnja: Indikacija ili upozorenje na predstojeću ili vjerojatnu štetu ili negativne utjecaje (Izvor: temeljeno na Oxfordskom rječniku engleskog jezika).

Prilagodljivo gospodarenje: Sustavni postupak kontinuiranog poboljšanja politika i praksi gospodarenja saznanjem iz rezultata postojećih mjera (Izvor: temeljeno na Međunarodnom savezu za očuvanje prirode. Pojmovnik definicija kao što je navedeno na mrežnoj stranici Međunarodnog saveza za očuvanje prirode).

Primjenjivi zakon: Znači primjenjiv na *Organizaciju** kao *pravnu** osobu ili poslovni subjekt u *gospodarskoj jedinici** ili u njezino ime i oni zakoni koji utječu na provedbu Načela i Kriterija FSC-a. Obuhvaća bilo koju kombinaciju *zakonskih propisa** (koje donosi parlament) i sudske prakse (tumačenja suda), supsidijarnih propisa, povezanih upravnih postupaka i nacionalnog ustava (ako postoji) koji uvijek ima *pravnu** prednost nad svim drugim *pravnim** instrumentima (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Priobalna zona: Sučelje između kopna i vodnog tijela te vegetacije povezane s tim.

Prirodna stanja/zavičajni ekosustav: Za potrebe *Načela** i Kriterija te bilo kojih

primjena tehnika *obnove**, izrazi kao što su 'stanja što bliža *prirodnom stanju**, 'zavičajni ekosustav*' predviđaju upravljanje mjestima kako bi se pogodovalo *zavičajnim vrstama** i udruživanjima *zavičajnih vrsta** uobičajenima za lokalitet i kako bi se *obnovile** te za upravljanje tim udruživanjima i drugim okolišnim vrijednostima tako da tvore *ekosustave** uobičajene za lokalitet. Dodatne smjernice mogu se navesti u normama za nadzor šuma FSC-a (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Prirodna šuma: *Šumsko** područje s mnogim glavnim karakteristikama i ključnim elementima *zavičajnih ekosustava**, kao što su složenost, struktura i biološka raznolikost, uključujući karakteristike tla, floru i faunu, u kojem su sva ili gotovo sva stabla *zavičajne vrste** i nije razvrstano kao *plantaže**.

'*Prirodna šuma**' uključuje sljedeće kategorije:

- *Šuma** zahvaćena sječom ili drugim poremećajima, u kojoj se stabla obnavljaju ili su bila obnovljena kombinacijom prirodne i umjetne obnove s vrstama uobičajenima za *prirodne šume** u tom mjestu i gdje su mnoge nadzemne i podzemne karakteristike *prirodne šume** i dalje prisutne. U borealnim i sjeverno umjerenim šumama koje su prirodno sastavljene od samo jedne ili nekoliko vrsta drveća, kombinacija prirodne i umjetne obnove za obnavljanje šume istih *zavičajnih vrsta**, s većinom glavnih karakteristika i ključnih elemenata *zavičajnih ekosustava** tog područja, ne smatra se sama po sebi prenamjenom u *plantaže**;
- *Prirodne šume** koje se održavaju tradicionalnim uzgojnim praksama uključujući prirodnu obnovu ili pripomognutu prirodnu obnovu;
- Odgovarajuće razvijena sekundarna ili kolonizacijska šuma *zavičajnih vrsta** koja se obnovila u *nešumskim** područjima;
- Definicija '*prirodne šume**' može uključivati područja opisana kao pošumljeni *ekosustavi**, šumovito područje i savane.

Opis *prirodnih šuma** i njihove glavne karakteristike i ključni elementi mogu dalje biti definirani u normama o nadzoru šuma FSC-a, s odgovarajućim opisima ili primjerima.

'*Prirodna šuma**' ne uključuje zemljište u kojem ne dominiraju drveća, koje ranije nije bilo *šuma** i koje još uvijek ne sadrži mnoge karakteristike i elemente *zavičajnih ekosustava**. Mlada obnova može se smatrati *prirodnom šumom** nakon nekoliko godina ekološkog napretka. U normama za nadzor šuma FSC-a može se navesti kada se ta područja mogu izdvojiti iz *gospodarske jedinice**, kada bi se trebala *obnoviti** kako bi bila što bliže *prirodnom stanju**, ili kada se može izvršiti prenamjena zemljišta.

FSC nije izradilo kvantitativne pragove između različitih kategorija *šuma** u odnosu na površinu, gustoću, visinu itd. U normama za nadzor šuma FSC-a mogu se predvidjeti takvi pragovi i druge smjernice, s odgovarajućim opisima ili primjerima. U očekivanju takvih smjernica, područja u kojima prevladavaju drveća, uglavnom *zavičajnih vrsta**, mogu se smatrati *prirodnom šumom**.

Pragovi i smjernice mogu obuhvaćati područja kao što su:

- Druge vegetacijske vrste i *nešumske** zajednice i *ekosustavi** uključeni u *gospodarsku jedinicu**, uključujući *travnjake**, područje s grmljem, *močvarna područja** i otvorena šumarska područja;
- Vrlo mlada pionirska ili kolonizacijska obnova u primarnoj sukcesiji na novim otvorenim mjestima ili napuštenom poljoprivrednom zemljištu, koja još ne sadrži mnoge glavne karakteristike i ključne elemente *zavičajnih*

*ekosustava**. Može se smatrati *prirodnom šumom** ekološkim napretkom nakon nekoliko godina;

- Mlada prirodna obnova koja se odvija u područjima *prirodnih šuma** može se smatrati *prirodnom šumom**, čak i nakon sječe, čiste sječe ili drugih poremećaja, jer mnoge glavne karakteristike i ključni elementi *zavičajnih ekosustava** ostaju nadzemni i podzemni;
- Područja u kojima su krčenje i razgradnja *šuma** bili toliko jaki da u njima više ne 'prevladava drveće' mogu se smatrati *nešumskim** područjem, kada imaju vrlo malo glavnih podzemnih i nadzemnih karakteristika i ključnih elemenata *prirodnih šuma**. Takva ekstremna razgradnja obično je rezultat kombinacija opetovane i pretjerano teške sječe, ispaše, poljoprivrednih aktivnosti, sakupljanja ogrjevnog drva, lova, požara, erozije, rudarstva, naseljavanja, *infrastrukture** itd. Normama za nadzor šuma FSC-a može se pomoći odlučiti kada bi ta područja morala biti izdvojena iz *gospodarske jedinice**, kada bi trebala biti *obnovljena** kako bi bila bliže *prirodnom stanju** ili kada se može izvršiti prenamjena zemljišta.
- (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Prirodne opasnosti: poremećaji koji mogu predstavljati *rizike** za društvene i *okolišne vrijednosti** u *gospodarskoj jedinici**, ali to također može uključivati i važne funkcije *ekosustava**; primjeri uključuju sušu, poplavu, požar, klizište, oluju, lavinu itd.

Prisilni i obvezni rad: rad ili usluga koji se traže od bilo koje osobe pod prijetnjom bilo kakve kazne i za što se navedena osoba nije dobrovoljno ponudila (Konvencija MOR-a 29, članak 2.1)

Procjena utjecaja na okoliš (PUO): Sustavni postupak koji se upotrebljava za utvrđivanje mogućih ekoloških i društvenih utjecaja na predložene projekte, kako bi se procijenili alternativni pristupi te osmislile i ugradile odgovarajuće mjere sprječavanja, ublažavanja, upravljanja i praćenja (Izvor: temeljeno na procjeni utjecaja na okoliš, smjericama za terenske projekte Organizacije za hranu i poljoprivredu. Organizacija Ujedinjenih naroda za prehranu i poljoprivredu. Rim,-STD-01-001 V5-2).

Profesionalna bolest: Svako oboljenje nastalo kao rezultat izloženosti *rizičnim** čimbenicima koji proizlaze iz radne aktivnosti (Izvor: Međunarodna organizacija rada (MOR). Ured za knjižničarske i informacijske usluge. Tezaurus MOR-a nalazi se na mrežnoj stranici MOR-a).

Profesionalne ozljede: Svaka osobna ozljeda, bolest ili smrt kao posljedica *nezgode na radu** (Izvor: Međunarodna organizacija rada (MOR). Ured za knjižničarske i informacijske usluge. Tezaurus MOR-a nalazi se na mrežnoj stranici MOR-a).

Provjera transakcije: Provjera od strane certifikacijskih tijela i/ili Accreditation Services International (ASI) da su FSC-ove izlazne tvrdnje nositelja certifikata točne i da se podudaraju s FSC-ovim izlaznim tvrdnjama njihovih trgovačkih partnera (Izvor: FSC-STD-40-004 V3-0).

Radnici: Sve zaposlene osobe uključujući djelatnike javnih institucija kao i 'samozaposlene' osobe. To uključuje zaposlenike s nepunim radnim vremenom i sezonske radnike, svih rangova i kategorija, uključujući radnike, administratore, nadzornike, rukovoditelje, zaposlenike izvođača kao i samozaposlene izvođače i podizvođače (Izvor: Konvencija MOR-a 155, Konvencija o sigurnosti i zdravlju na radu, 1981.).

Radnička organizacija: bilo koja *radnička** organizacija _za promicanje i zaštitu interesa *radnika*_* (preuzeto iz Konvencije 87, članak 10. Međunarodne organizacije rada). Važno je napomenuti da se pravila i smjernice o ustroju *radničke organizacije** razlikuju od države do države, osobito u odnosu na one koje se smatraju članovima koji nisu na rukovodećim položajima, kao i na one za koje se smatra da imaju moć “zapošljavati i otpustiti”. *Radničke organizacij*e* nastoje odvojiti udruživanje onih koji mogu “zaposliti i otpustiti” i onih koji to ne mogu (Izvor: FSC-ovo izvješće o generičkim kriterijima i *pokazateljima** temeljeno na ključnim načelima konvencija Međunarodne organizacije rada, 2017.).

Ratificirano: Postupak kojim su međunarodno pravo, konvencija ili sporazum (uključujući multilateralni sporazum o okolišu) zakonski odobreni od strane nacionalnog zakonodavca ili ekvivalentnim *pravnim** mehanizmom, na način da međunarodno pravo, konvencija ili sporazum postaju automatski dio nacionalnog zakonodavstva ili pokreću izradu i donošenje nacionalnog zakonodavstva koje bi proizvodilo isti *pravni** učinak (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Ravnopravnost spolova: Ravnopravnost ili jednakost spolova znači da žene i muškarci imaju jednake uvjete za ostvarivanje svojih potpunih ljudskih prava i za doprinos gospodarskom, društvenom, kulturnom i političkom razvoju kao i za ostvarivanje koristi od istih (Izvor: Preuzeto iz radionice Organizacije za hranu i poljoprivredu, Međunarodnog fonda za poljoprivredni razvoj i Međunarodne organizacije rada o ‘razlikama, trendovima i sadašnjem istraživanju u pogledu rodnih dimenzija poljoprivrednog i ruralnog zapošljavanja: diferencirani potovi izlaska iz siromaštva’, Rim, od 31. ožujka do 2. travnja 2009.).

Razina sječe drva: Stvarna količina sječe izvršena u *gospodarskoj jedinici**, praćena metrikom volumena (npr. kubični metri ili stope daske) ili površine (npr. hektari ili rali) u svrhu usporedbe s izračunatim (maksimalno) dopuštenim razinama sječe.

Razumno: Koje se smatra poštenim ili primjerenim okolnostima ili svrsi na temelju općeg iskustva (Izvor: Kraći oxfordski rječnik engleskog jezika).

Refugiji: Izolirano područje u kojem se nisu dogodile opsežne promjene, obično zbog promjene klime ili poremećaja poput onih koje uzrokuju ljudi i gdje biljke i životinje uobičajene za područje mogu opstati (Izvor: Glen Canyon Dam, Program prilagodljivog gospodarenja Pojmovnik kao što se nalazi na mrežnoj stranici Glen Canyon Dam).

Rijetke vrste: Vrste koje su neobične ili deficitarne, ali nisu razvrstane kao *ugrožene**. Ove vrste nalaze se u zemljopisno ograničenim područjima ili određenim *staništima** ili su razbacane kao deficitarne u velikom *razmjeru**. Približno su ekvivalentne kategoriji vrsta blizu ugroženosti (BU) Međunarodnog saveza za očuvanje prirode (2001.), uključujući vrste koje su blizu kvalifikaciji kao kategorija *ugroženih** vrsta ili je vjerojatno da će se kvalificirati kao kategorija *ugroženih** vrsta u bliskoj budućnosti. Također su približno ekvivalentne ugroženim vrstama (Izvor: temeljeno na Međunarodnom savezu za očuvanje prirode (MSOP). (2001.). Crveni popis kategorija i kriterija MSOP-a: inačica 3.1. Komisija MSOP-a za opstanak vrsta. MSOP. Gland, Švicarska i Cambridge, UK).

Rizik: Vjerojatnost neprihvatljivog negativnog utjecaja koji proizlazi iz bilo kakve aktivnosti u *gospodarskoj jedinici** u kombinaciji s ozbiljnošću u pogledu posljedica (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Selektivna sječa: Selektivna sječa je praksa uklanjanja drveća kojom se uklanjaju samo najkvalitetnija i najvrijednija drveća, često bez obnavljanja novih drvnih sadnica ili uklanjanja preostalih nekvalitetnih i potisnutih stabala podsklopa i pritom narušavanja ekološkog zdravlja i komercijalne vrijednosti *šume**. Selektivna sječa suprotna je održivom gospodarenju resursima (Izvor: temeljeno na Pojmovniku

izraza gospodarenja šumama. Odjel za šumske resurse Sjeverne Karoline. Ožujak 2009.).

Slobodni, prethodni i informirani pristanak: *Pravno** stanje u kojemu se za osobu ili zajednicu može reći da je dala pristanak za aktivnost prije njezinog početka, na temelju jasnog poštivanja i razumijevanja činjenica, implikacija i budućih posljedica te aktivnosti te posjedovanja svih relevantnih činjenica u vrijeme davanja pristanka. Slobodni, prethodni i informirani pristanak uključuje pravo da se odobri, izmijeni, uskrati ili povuče odobrenje (Izvor: temeljeno na Preliminarnom radnom dokumentu o *načelu** slobodnog, prethodnog i informiranog pristanka *starosjedioca** (...) (E/CN.4/Sub.2/AC.4/2004/4 8. srpnja 2004.) 22. sjednice Povjerenstva Ujedinjenih naroda o ljudskim pravima, Podpovjerenstvo za promicanje i zaštitu ljudskih prava, Radna skupina za starosjedioce, od 19. srpnja do 23. srpnja 2004.).

Službena i neslužbena radnička organizacija: udruga ili sindikat *radnika**, bez obzira jesu li priznati zakonom ili od strane *Organizacije** ili ni jedno ni drugo, čiji je cilj promicati prava *radnika** i predstavljati *radnike** u odnosima s *Organizacijom** osobito u pogledu radnih uvjeta i naknade.

Smanjeni utjecaj sječe: Sječa uz upotrebu tehnika za smanjenje utjecaja na zaostalu sastojinu (Izvor: temeljeno na Smjernicama za očuvanje i održivu upotrebu bioraznolikosti u tropskim šumama za proizvodnju drva, Međunarodni savez za očuvanje prirode 2006.).

Spor većih razmjera: Za potrebe međunarodnih generičkih *pokazatelj**a, *spor** većih razmjera je *spor** koji uključuje jedno ili više od niže navedenog:

- Utječe na zakonska* ili običajna prava* *starosjedioca** i *lokalnih zajednica**;
- Gdje je negativan utjecaj aktivnosti gospodarenja takvih *razmjera** da se ne može preokrenuti ili ublažiti;
- Fizičko nasilje;
- Uništavanje imovine;
- Prisustvo vojnih tijela;
- Radnje zastrašivanja *šumskih* radnika** i *dionika**.

Spor značajnog trajanja: *Spor** koji traje više nego dvostruko dulje od unaprijed definiranih rokova u sustavu FSC-a (to jest, dulje od 6 mjeseci od zaprimanja pritužbe, na temelju FSC-STD-20-001).

Spor: za potrebe međunarodnog generičkog pokazatelja (MGP) spor znači iskazivanje nezadovoljstva bilo koje osobe ili organizacije kao prigovor *Organizaciji**, u vezi s njezinim aktivnostima gospodarenja ili usklađenošću s *Načelim**a i Kriterijima FSC-a te gdje se očekuje odgovor (Izvor: temeljeno na FSC-PRO-01-005 V3-0 Obrada žalbi).

Sredstva za biološku kontrolu: *Organizmi** koji se upotrebljavaju za uklanjanje ili reguliranje populacije drugih *organizama** (Izvor: temeljeno na FSC-STD-01-001 V4-0 i Međunarodnom savezu za očuvanje prirode. Definicije iz pojmovnika kao što je navedeno na mrežnoj stranici Međunarodnog saveza za očuvanje prirode).

Stanište: Mjesto ili vrsta lokacije u kojoj se pojavljuje *organizam** ili populacija (Izvor: temeljeno na Konvenciji o biološkoj raznolikosti, članak 2.).

Starosjedioci: Ljudi i skupine ljudi koji se mogu identificirati ili okarakterizirati na sljedeći način:

- Ključna karakteristika ili *Kriterij** je da se mogu samoidentificirati kao *starosjedioci** na pojedinačnoj razini i da su prihvaćeni od zajednice kao njihov pripadnik;

- Povijesni kontinuitet s pretkolonijalnim i/ili prednaseljeničkim društvima;
- Snažna povezanost s područjima i okolnim prirodnim resursima;
- Različiti društveni, gospodarski ili politički sustavi;
- Različiti jezik, kultura i uvjerenja;
- Formirati nedominantne skupine društva;
- Odlučiti održati i reproducirati okruženja i sustave predaka kao svojstvene narode i zajednice.

(Izvor: Preuzeto iz Trajnog foruma Ujedinjenih naroda o starosjediocima, Informacijski list 'Tko su starosjedioci', listopad 2007.; Razvojna skupina Ujedinjenih naroda, 'Smjernice Ujedinjenih naroda o pitanjima starosjedioca' iz 2009., Deklaracija Ujedinjenih naroda o pravima starosjedioca, 13. rujna 2007.).

Strane vrste: Vrste, podvrste ili niži takson, uneseni izvan prošle ili sadašnje rasprostranjenosti; uključuju bilo koji dio, spolne ćelije, sjeme, jaja ili izdanke tih vrsta koje bi mogle opstatii, a zatim se razmnožavati (Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti, Program za invazivne strane vrste. Pojmovnik izraza kao što je navedeno na mrežnoj stranici Konvencije o biološkoj raznolikosti).

Stupanj, intenzitet i rizik: Pogledajte pojedinačne definicije izraza '*stupanj**', '*intenzitet**' i '*rizik**'.

Stupanj: Mjera opsega u kojoj aktivnosti gospodarenja ili događaji utječu na okolišnu vrijednost ili na *gospodarsku jedinicu**, u vremenu ili prostoru. Aktivnost male ili niske prostorne *razine** utječe samo na mali dio *šume** svake godine, aktivnost male ili niske vremenske razine pojavljuje se samo u dugim intervalima (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Sukobi između Načela i Kriterija i zakona: Situacije u kojima nije moguće istovremeno poštivati Načela i Kriterije i zakon (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Šuma: Zemljišno područje u kojem prevladava drveće. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0. Izvedeno iz Smjernica FSC-a za certifikacijska tijela, Područje rada certifikacije šume, Odjeljak 2.1. prvi put objavljeno 1998. i revidirano kao FSC-GUI-20-200 2005. te ponovno revidirano 2010. kao FSC-DIR-20-007 FSC Direktiva o procjenama gospodarenja šumom, ADVICE-20-007-01).

Težak rad (u kontekstu dječjeg rada): odnosi se na rad koji bi mogao biti štetan ili opasan za dječje zdravlje (Izvor: FSC-ovo izvješće o generičkim kriterijima i *pokazateljima** temeljeno na ključnim *načelima** konvencija Međunarodne organizacije rada, 2017.).

Tradicionalno znanje: Informacije, znanja, vještine i prakse koje su razvijene, održive i prenosive iz generacije na generaciju unutar zajednice, često predstavljajući dio njihovog kulturološkog i duhovnog identiteta (Izvor: temeljeno na definiciji Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO). Definicija iz pojmovnika kao što se navodi na mrežnoj stranici WIPO-a Politika/tradicionalno znanje).

Travnjak: Zemljište prekriveno zeljastim biljkama s manje od 10 % pokrivenosti drvećem i grmljem (Izvor: Program Ujedinjenih naroda za okoliš, naveden u Organizaciji za hranu i poljoprivredu. 2002. Drugi stručni sastanak o usklađivanju definicija o šumama za upotrebu od strane različitih *dionika**).

Tresetište: Sastoji se od poplavljenih i vlažnih područja, s velikim nakupinama organskog materijala, prekrivenih slojem siromašne vegetacije povezane s određenim stupnjem kiselosti, karakteristične boje jantara (Izvor: Aguilar, L. 2001. O ribarima, ribaricama, oceanima i plimama. Međunarodni savez za očuvanje prirode. San Jose (Kostarika)).

Ugrožene vrste: Vrste koje zadovoljavaju kriterije MSOP-a (2001.) za ranjivo (RA), ugroženo (UG) ili kritično ugroženo (KR), i suočene su s visokim, vrlo visokim ili iznimno visokim *rizikom** od izumiranja u divljini. Ove se kategorije mogu ponovno tumačiti za potrebe FSC-a prema službenim nacionalnim razvrstavanjima (koja imaju *pravni** značaj) i prema lokalnim uvjetima i gustoćama populacije (što treba utjecati na odluke o odgovarajućim mjerama za *očuvanje**) (Izvor: temeljeno na Međunarodnom savezu za očuvanje prirode (MSOP). (2001.). Crveni popis kategorija i kriterija MSOP-a: inačica 3.1. Komisija MSOP-a za opstanak vrsta. MSOP. Gland, Švicarska i Cambridge, UK).

Uključivanje/uključenost: Postupak kojim *Organizacija** priopćava, savjetuje se i/ili omogućuje sudjelovanje zainteresiranih i/ili zahvaćenih *dionik**a osiguravajući da su njihovi problemi, želje, očekivanja, potrebe, prava i mogućnosti uzeti u obzir pri uspostavljanju, provedbi i ažuriranju *plana gospodarenja** (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Upravljački nadzor: Odgovornost definirana za korporativne direktore trgovačkih poduzeća u okviru nacionalnog trgovačkog prava, koju FSC tretira kao primjenjivu i na organizacije iz javnog sektora (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Uzgajanje šuma: Umjetnost i znanost kontroliranja uspostavljanja, rasta, sastava, zdravlja i kvalitete *šuma** i šumovitih područja kako bi se zadovoljile ciljane različite potrebe i vrijednosti zemljoposjednika i društva na održivoj osnovi (Izvor: Nieuwenhuis, M. 2000. Terminologija gospodarenja šumama. Svjetska serija Međunarodnog saveza šumarskih istraživačkih organizacija svezak 9. Međunarodni savez šumarskih istraživačkih organizacija 4.04.07 SilvaPlan i SilvaVoc).

Vanjski učinci: Pozitivni i negativni utjecaji aktivnosti gospodarenja na *dionike** koji nisu izravno uključeni u te aktivnosti ili na prirodne resurse ili na okoliš, koji se obično ne uzimaju u obzir u standardnom sustavu troškovnog računovodstva, na način da tržišne cijene proizvoda ovih aktivnosti ne odražavaju ukupne troškove ili koristi (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Velika većina: 80 % ukupne površine *netaknutih šumskih krajobraza** u *gospodarskoj jedinici* od 1. siječnja 2017. *Velika većina** također zadovoljava ili premašuje minimalnu definiciju *netaknutog šumskog krajobraza**.

Visoka zaštitna vrijednost (VZV): Bilo koja od vrijednosti u nastavku:

- **VZV*1:** Raznolikost vrsta. Koncentracije *biološke raznolikosti** uključujući endemske vrste i *rijetke** ili *ugrožene** vrste, koje su *značajne** na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini.
- **VZV* 2:** *Ekosustavi** na razini *krajobraza** i mozaici. *Netaknuti šumski krajobrazi**, veliki *ekosustavi** na razini *krajobraza** i *ekosustavni** mozaici koji su *značajni** na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini i koji sadrže održive populacije prirodnih vrsta u prirodnim obrascima rasprostranjenosti i brojnosti.
- **VZV* 3:** *Ekosustavi** i staništa*. *Rijetki** ili *ugroženi** *ekosustavi**, *staništa** ili *refugiji**.
- **VZV* 4:** *Kritične** *ekosustavne usluge**. Osnovne *ekosustavne usluge** u *kritičnim** situacijama, uključujući *zaštitu** vodnih područja i nadzor nad erozijom osjetljivih tala i padina.
- **VZV* 5:** Potrebe zajednice. Mjesta i resursi koji su temeljni za zadovoljavanje osnovnih potreba *lokalnih zajednica** ili *starosjedioca** (na primjer za sredstva za život, zdravlje, prehranu, vodu), utvrđeni uključivanjem tih zajednica ili *starosjedioca**.

- **VZV* 6:** Kulturološke vrijednosti. Mjesta, resursi, *staništa** i *krajobraz*ŕ* od globalnog ili nacionalnog kulturološkog, arheološkog ili povijesnog značaja, i/ili od *kritične** kulturološke, ekološke, gospodarske ili vjerske/duhovne važnosti za tradicijske kulture *lokalnih zajednica** ili *starosjedioca**, utvrđeni uključivanjem ovih *lokalnih zajednica** ili *starosjedioca**.
- (Izvor: temeljeno na FSC-STD-01-001 V5-2).

Vodeni stres: Pojavljuje se kada potražnja za vodom premašuje raspoloživu količinu tijekom određenog razdoblja ili kada se lošom kvalitetom ograničava njezina potrošnja. *Vodeni stres** uzrokuje pogoršanje slatkovodnih resursa u odnosu na količinu (prekomjerna eksploatacija vodonosnika, suhe rijeke itd.) i kvalitetu (eutrofikacija, onečišćenje organskom tvari, prodor slane vode itd.) (Izvor: Program Ujedinjenih naroda za okoliš, 2003., navedeno u Gold Standard Foundation. 2014. Norma o koristima vode).

Vodna tijela (uključujući vodene tokove): Sezonski, privremeni i trajni potoci, tokovi, rijeke bare i jezera. *Vodna tijela** obuhvaćaju priobalne ili močvarne sustave, jezera, močvare, cretove i izvore.

Vodonosnik: Formacija, skupina formacija ili dio formacije koji sadrži dovoljno zasićenog propusnog materijala kako bi se dovele *značajne** količine vode u bunare i izvore kako bi ta jedinica imala gospodarsku vrijednost kao izvor vode u tom području. (Izvor: Gratzfeld, J. 2003. Ekstraktivne industrije u sušnim i polusušnim područjima)

Vrlo ograničeni dio ključnog područja: Zahvaćeno područje *ne smije** prelaziti 0,5 % površine *ključnog područja** u jednoj godini, niti zahvaćati ukupno više od 5 % površine *ključnog područja**.

Vrlo ograničeni dio: Zahvaćeno područje *ne smije** prelaziti 0,5 % površine *gospodarske jedinice** u jednoj godini, niti zahvaćati ukupno više od 5 % površine *gospodarske jedinice** (Izvor: FSC-STD-01-002).

Zahvaćeni dionik: Svaka osoba, skupina osoba ili subjekt koji su podložni ili mogu biti podložni učincima aktivnosti *gospodarske jedinice**. Primjeri uključuju, ali nisu ograničeni na (na primjer u slučaju daljnjih zemljoposjednika), osobe, skupine osoba ili subjekte koji se nalaze u blizini *gospodarske jedinice**. U nastavku se navode primjeri *zahvaćenih dionika**:

- Lokalne zajednice*
- Starosjedioci*
- Radnici*
- Stanovnici šuma*
- Susjedi
- Daljnji zemljoposjednici
- Lokalni prerađivači
- Lokalna poduzeća
- Nositelji *prava zakupa** i *korištenja **, uključujući zemljoposjednike
- Organizacije ovlaštene djelovati ili za koje se zna da djeluju u ime *zahvaćenih dionika**, na primjer društveni i okolišni NVO-ovi, sindikati itd.
- (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Zahvaćeni nositelj prava: Osobe i skupine, uključujući *starosjedioce**, *narode s tradicijom** i *lokalne zajednice** sa zakonskim ili *običajnim pravima** čiji je *slobodni, prethodni i informirani pristanak** potreban za određivanje odluka o gospodarenju.

Zainteresirani dionik: Svaka osoba, skupina osoba ili subjekt koji su pokazali interes ili za koje je poznato da imaju interes za aktivnosti *gospodarske jedinice**. U nastavku slijede primjeri *zainteresiranih dionika**.

- Organizacije za *očuvanje**, na primjer NVO-ovi za zaštitu okoliša;
- Organizacije rada (prava), na primjer sindikati;
- Organizacije za ljudska prava, na primjer društveni NVO-ovi;
- Projekti lokalnog razvoja;
- Lokalne samouprave;
- Nacionalni vladini odjeli koji djeluju u regiji;
- Nacionalni uredi FSC-a;
- Stručnjaci za određena pitanja, na primjer *visoke zaštitne vrijednosti**.
- (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Zajamčena plaća: *Naknada** koju radnik prima za standardni radni tjedan na određenom mjestu i koja je dovoljna za dostojan životni standard radnika i njegove obitelji. Elementi dostojnog životnog standarda uključuju hranu, vodu, stanovanje, obrazovanje, zdravstvenu skrb, prijevoz, odjeću i druge osnovne potrebe uključujući opskrbu u slučaju neočekivanih događaja (Izvor: Zajednički pristup zajamčenoj plaći. Skupina za zajamčene plaće organizacije ISEAL. Studeni 2013.).

Zakonski propisi: Zakonska regulativa sadržana u zakonima donesenim u parlamentu (nacionalno zakonodavstvo) (Izvor: Oxfordski rječnik prava).

Zakup zemljišta: Društveno definirani sporazumi koje posjeduju pojedinci ili skupine, priznati *zakonskim** propisima ili običajnom praksom, u vezi sa 'skupom prava i dužnosti' vlasništva, posjedovanja, pristupa i/ili upotrebe određene zemljišne jedinice ili povezanih resursa (kao što su pojedinačna stabla, biljne vrste, voda, minerali itd.) (Izvor: Međunarodni savez za očuvanje prirode (MSOP). Definicije iz pojmovnika nalaze se na mrežnoj stranici Međunarodnog saveza za očuvanje prirode).

Zaposlenje i obavljanje zanimanja: uključuje pristup strukovnom osposobljavanju, pristup zaposlenju i određenim zanimanjima te uvjete zapošljavanja (Konvencija MOR-a 111, članak 1.3).

Zaštita: Pogledajte definiciju *Očuvanje**.

Zavičajne vrste: Vrste, podvrste ili niži takson, pojavljuju se unutar svoje prirodne rasprostranjenosti (prošle ili sadašnje) i potencijala disperzije (to jest, unutar raspona se prirodno rasprostiru ili se mogu rasprostirati bez izravnog ili neizravnog unošenja ili zbrinjavanja od strane ljudi) (Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti, Program za invazivne strane vrste. Pojmovnik izraza kao što je navedeno na mrežnoj stranici Konvencije o biološkoj raznolikosti).

Zavičajni kulturni krajobrazi: *Zavičajni kulturni krajobrazi** su živi krajobrazi kojima *starosjedioci** pripisuju okolišnu, društvenu, kulturnu i gospodarsku vrijednost zbog njihovog trajnog odnosa sa zemljom, vodom, faunom, florom i duhovnim značajkama te njihove sadašnje i buduće važnosti za njihov kulturni identitet. *Zavičajni kulturni krajobraz** karakteriziraju značajke koje su održane *dugotrajnim** interakcijama na temelju znanja o skrbi za zemlju i prilagodljivim praksama vezanima uz život. To su krajolici za čiji su nadzor odgovorni *starosjedioci**.

NAPOMENA: Skupine za izradu normi dobrovoljno su usvojile izraz *zavičajni kulturni krajobrazi**. Skupine za izradu normi mogu odlučiti da ga ne upotrijebe. *Slobodnim, prethodnim i informiranim pristankom** *starosjedioci** mogu odabrati upotrebu druge terminologije

Zemljišta i područja: Za potrebe *Načela** i Kriterija to su zemljišta ili područja koja

su *stariosjedoci** ili *lokalne zajednice** tradicionalno posjedovali, uobičajeno upotrijebljavali ili zauzimali, i u kojima je pristup prirodnim resursima od vitalnog značenja za održivost njihovih kultura i sredstava za život (Izvor: temeljeno na zaštitnim mjerama Svjetske banke OP 4.10 Starosjedoci, odjeljak 16. (a). Srpanj 2005.).

Značajke staništa: Atributi i strukture *šumske** sastojine, što uključuje, ali nije ograničeno na:

- Stara komercijalna i nekomercijalna drveća čija dob znatno premašuje prosječnu dob glavne krošnje;
- Drveća posebne ekološke vrijednosti;
- Vertikalnu i horizontalnu složenost;
- Stojeća mrtva drveća;
- Mrtvo sječeno drvo;
- *Šumske** otvore koji se mogu pripisati prirodnim poremećajima;
- Mjesta za gniježđenje;
- Mala *močvarna područja**, cretove; fenove;
- Bare;
- Područja razmnožavanja;
- Područja hranjenja i sklanjanja, uključujući sezonske cikluse uzgoja;
- Područja migracije;
- Područja hibernacije.

Značajno: Za potrebe *Načela** 9, VZV-ovi 1, 2 i 6 postoje tri glavna oblika prepoznavanja značaja.

- Oznaka, razvrstavanje ili priznati status *očuvanja**, koje dodjeljuje međunarodna agencija kao što je Međunarodni savez za očuvanje prirode ili Birdlife International;
- Oznaka koju dodjeljuju nacionalna ili regionalna tijela ili odgovorna nacionalna organizacija za *očuvanje**, na temelju koncentracije bioraznolikosti;
- Dobrovoljno priznavanje od strane rukovoditelja, vlasnika ili Organizacije, na temelju dostupnih informacija ili poznate ili sumnjive prisutnosti *značajne** koncentracije bioraznolikosti, čak i kada to nisu službeno odredile druge agencije.

Bilo kojim od ovih oblika opravdat će se oznaka VZV-ovi 1, 2 i 6. Mnoga područja u svijetu dobila su priznanje za važnost biološke raznolikosti, koja je mjerena na niz različitih načina. Postojeće karte i razvrstavanja prioritetnih područja za *očuvanje** biološke raznolikosti imaju ključnu ulogu u utvrđivanju mogućeg prisustva VZV-ova 1, 2 i 6 (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Zone očuvanja i područja zaštite: Definirana područja koja su osmišljena i kojima se gospodari prvenstveno zbog zaštite vrsta, *staništa**, *ekosustava**, prirodnih obilježja ili drugih vrijednost specifičnih za mjesto zbog njihovih prirodnih okolišnih ili kulturnih vrijednosti, ili u svrhu praćenja, procjene ili istraživanja, ne nužno isključujući druge aktivnosti gospodarenja. Za potrebe Načela i Kriterija, ovi se izrazi upotrebljavaju kao sinonimi, ne podrazumijevajući da jedan uvijek ima veći stupanj očuvanja ili *zaštite** od drugog. Izraz 'zaštićeno područje' ne upotrebljava se za ova područja jer ovaj izraz podrazumijeva *pravni** ili službeni status, obuhvaćen nacionalnim propisima u mnogim državama. U kontekstu Načela i Kriterija, gospodarenje ovim područjima treba uključiti aktivno *očuvanje**, a ne pasivnu

zaštitu* (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Forest Stewardship Council®

www.fsc.org

FSC International Center gGmbH
Adenauerallee 134· 53113 Bonn Njemačka

Sva prava pridržana FSC® International 2020. FSC®F000100